

**PALVELUSKOIRAKOKEIDEN
SÄÄNNÖT JA
LAJIOHJEET**

Käyttäytymiskoe (BH)

Jälkikoe

Hakukoe

Viestikoe

Etsintäkoe

Valjakkohiihto

Opastuskoe

SUOMEN KENNELLIITTO
FINSKA KENNELKLUBBEN RY.

Palveluskoirakokeiden

SÄÄNNÖT

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n yleiskokouksen hyväksymät 18.4.1998

Suomen Kennelliitto ry:n valtuuston hyväksymät 21.11.1998

Säännöt astuvat voimaan 1.1.2000

LAJIOHJEET

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymät 10.3.1999, 13.4.2002, 6.8.2002. Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n hallituksen hyväksymät 15.6.1999, 9.10.2003 ja 15.12.2011.

Ohjeet astuvat voimaan: Käyttäytymiskoe, jälki-, haku-, viesti-, etsintäkoe 1.1.2012, opastuskoe 1.1.2000 ja valjakkohiihto 1.1.2014.

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo

Palveluskoirakokeiden säännöt	5
Koe- ja lajiohjeet	10
Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet rotujen koe- ja kilpailuoikeuksista	12
Ohje koulutusohjaajista, koeavustajista, kokeesta vastaavista toimitsijoista, tuomareista ja ylituomareista	13
Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet mestaruuskilpailuista	16
Käyttätymiskoe	19
Tottelevaisuusosuuksien luokat 1-3	25
Arvosteluohjeet	49
Esine-etsintä	58
Jälkikoe	62
Hakukoe	67
Viestikoe	73
Etsintäkoe	81
Valjakkohiihto	92
Opastuskoe	98

Liitteet:

LIITE1: Tottelevaisuus telineet ja esineet	108
LIITE2: SKL:n yleinen sääntö koskien kokeiden ja kilpailujen siirtoa ja peruuttamista	111
LIITE3: SKL:n sääntö muutoksenhaku	112
LIITE4: SKL:n yleinen jääviyssääntö	114
LIITE5: SKL:n ohje: Tunnistusmerkinnäntarkastaminen kokeissa ja näyttelyissä ...	115

Suomen Palveluskoiraliitto (SPKL) ry:n palveluskoirakokeiden säännöt

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n yleiskokouksen hyväksymät 18.04.1998

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n valtuuston hyväksymät 21.11.1998

Säännöt astuvat voimaan 01.01.2000

1§ Palveluskoirakokeet ja niiden tarkoitus

Suomessa palveluskoirille tarkoitettut kokeet ja kilpailut järjestetään näiden sääntöjen ja ohjeiden mukaisesti. Suomen Palveluskoiraliiton ja sen jäsenyhdistysten, joiden tulee olla Suomen Kennelliiton jäseniä, näiden sääntöjen mukaisesti järjestämät kokeet ja kilpailut ovat virallisia.

Hyväksytyt koelajeja ovat:

Kaikki Suomen Palveluskoiraliiton esityksestä Suomen Kennelliiton hyväksymät palveluskoirakokeet ja kilpailut, sekä FCI:n hyväksymät palvelus- ja pelastuskoirakokeet.

Koemuotoja ovat:

- Jälkikokeet
- Hakukokeet
- Suojelukokeet
- Viestikokeet
- Pelastuskokeet
- Yleis- / käyttö- ja opastuskokeet sekä
- Valjakkohiihdot

Kokeet järjestetään näihin sääntöihin liittyvien koeohjeiden mukaisesti. FCI:n hyväksymät koelajit järjestetään voimassa olevien kansainvälisten koeohjeiden mukaisesti.

Näitä sääntöjä noudatetaan FCI:n, Suomen Kennelliiton hallituksen ja Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämässä palveluskoirakokeissa. FCI myöntää kansainväliset palveluskoirakokeet, Suomen Kennelliiton hallitus myöntää valtakunnalliset mestaruuskilpailut ja maaottelut. Suomen Palveluskoiraliiton hallitus myöntää yleiset ja jäsenväliset sekä yhdistysten väliset kokeet.

Koiria tehtävissään käyttävät viranomaiset voivat järjestää kokeensa ja mestaruuskilpailunsa virallisina, jos ne järjestetään näiden sääntöjen ja koeohjeiden mukaisesti. Erillisen Suomen Palveluskoiraliiton ja viranomaisen välillä tehdyn sopimuksen mukaan voidaan myös viranomaisten omilla säännöillään järjestämät kokeet rinnastaa tuloksellisesti johonkin koelajiin ja -luokkaan. Kaikki muut kokeet katsotaan epävirallisiksi ja niiden tuloksia ei kirjata.

Kokeiden järjestämisoikeutta on kokeiden järjestäjän anottava Suomen Palveluskoiraliiton hallitukselta voimassa olevien ohjeiden mukaisesti. Kokeen järjestäjällä on oikeus rajoittaa osallistujien määrää Suomen Palveluskoiraliiton ohjeiden mukaisesti.

2§ Luettelo kokeista ja ilmoittautuminen

Luettelo hyväksytyistä kokeista julkaistaan Suomen Palveluskoiraliiton toimesta liiton lehdessä sekä Suomen Kennelliiton julkaisemassa lehdessä. Maksetun ilmoittautumi-

sen kokeisiin on tapahduttava kirjallisesti kokeiden järjestäjän asettamaan määräaikaan mennessä. Ilmoittautumisessa on käytävä selville Palveluskoiraliiton hallituksen määrittämät tiedot. Osallistumismaksun määrää kokeen järjestäjä.

Koira saa samoissa kokeissa osallistua vain yhteen koelajiin ja -luokkaan. Jos ilmoittautumisen yhteydessä annetut tiedot ovat virheellisiä tai puutteellisia, voidaan koiralta kieltää osallistumisoikeus ilmoitettuun kokeeseen. Osallistumismaksua ei tällöin makseta takaisin. Osallistumismaksua ei myöskään makseta takaisin jos ilmoitettu koira jää pois kokeista tai jos kokeesta vastaava tuomari kieltää sen osallistumisen.

Osallistumismaksu maksetaan takaisin jos kokeesta vastaava tuomari osallistujista riippumattomista syistä peruu kokeen tai sen jonkun lajin tai luokan tai jos osallistuja esittää eläinlääkärin tai lääkärin todistuksen, joka estää kokeeseen osallistumisen. Lääkärintodistus on esitettävä kolmen vuorokauden sisällä viimeisestä koepäivästä lukien. Valjakkohiihtojen peruutuksen johtuessa sääolosuhteista osallistumismaksua ei makseta takaisin. Kokeiden peruutuksista on määräykset ja ohjeet lajien koeohjeissa sekä sääntöjen pykälässä 9.

Ennen kokeiden alkua osallistujan on luovutettava Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymä virallinen kilpailukirja kokeiden järjestäjälle ja osoitettava osallistuvan koiran todellinen koeluokka sekä oikeutensa osallistua kyseiseen kokeeseen. Kirjaan merkitään saavutettu tulos, myös hylätty, jonka kokeesta vastaava tuomari varmentaa. Koiralla on oltava hyväksyttävä todistus voimassa olevista rokotuksista. Kirjassa on oltava vähintään 6 kk ikäisenä todettu eläinlääkärin merkintä kiveksistä, jolloin kliinistä tarkastusta ei välttämättä tarvitse suorittaa.

3§ Osallistumisoikeus

Kokeisiin saavat osallistua koirarodut, joille Suomen Kennelliiton hallitus on Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen esityksestä myöntänyt kilpailuoikeuden.

Kansainvälisissä palveluskoirakokeissa Cacitin voivat saavuttaa FCI:n koesäännöissä mainitut koirarodut. Kokeisiin osallistuvan koiran on oltava merkitty Suomen Kennelliiton tai sen hyväksymään koirarekisteriin. Lajeissa, joihin Suomen Kennelliitto on oikeuttanut osallistumisen rekisteröimättömillä koirilla, toimitaan Kennelliiton antamien ohjeiden mukaisesti.

Koiran on oltava rokotettu ja tunnistusmerkitty Kennelliiton määräysten mukaisesti.

Koiran osallistumisoikeuden ikäraajat on mainittu kunkin koelajin koeohjeissa. Koiran omistajan ja ohjaajan tulee olla Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen tai FCI:n alaisen maan vastaavan yhdistyksen jäsen. Yhteisön omistaman koiran ohjaajan on täytettävä edellä mainittu vaatimus muissa kuin ns viranomaiskokeissa. Käyttätymiskokeeseen osallistuvan koiran omistajan ja ohjaajan osalta riittää kuitenkin vaihtoehtoisesti Suomen Kennelliiton tai sen jäsenyhdistyksen jäsenyys.

Kokeisiin osallistumisoikeus määritellään kunkin koelajin koeohjeissa. Kokeissa noudatetaan kulloinkin voimassaolevaa Suomen Kennelliiton kokeita koskevaa yleistä jääviyssääntöä (liite 3).

Kokeisiin eivät saa osallistua:

- narttu 30 vrk ennen odotettua penikoimista ja alle 42 vrk penikoimisen jälkeen
- selvästi arka tai liian aggressiivinen koira.

4§ Kokeisiin osallistuvan vastuu

Ilmoittautuessaan kokeeseen koiranohjaaja sitoutuu vapaaehtoisesti noudattamaan koesääntöä sekä lajiohjeita ja näin ollen vastaa kaikista mahdollisista koiralle aiheutu-neista tai koiran kokeen aikana aiheuttamista vahingoista.

5§ Koeluokat

Mikäli lajiohjeissa ei toisin määrätä, koeluokat ovat:

- 1-luokka, johon osallistuvat koeohjeissa määritellyn vähimmäisiän saavuttaneet koirat, jotka ovat suorittaneet käyttäytymiskokeen hyväksytysti.
- 2-luokka, johon osallistuvat 1-luokasta siirtyneet koeohjeissa mainitun vähimmäisiän saavuttaneet koirat.
- 3-luokka, johon osallistuvat 2-luokasta siirtyneet koeohjeissa mainitun vähimmäisiän saavuttaneet koirat.

Koira, joka on saavuttanut koulutustunnuksen, voi siirtyä samassa lajissa seuraavaan luokkaan lajiohjeissa määritellyn karenssiajan jälkeen. Koira, joka on saavuttanut koe-lajissaan kolme eri kertaa koulutustunnuksen arvosanalla erinomainen, on seuraavana vuonna osallistuttava luokkaansa yhtä korkeampaan luokkaan.

6§ Koulutustunnus

Koulutustunnusrajat on määritelty kunkin lajin koeohjeissa. Koulutustunnus merkitään koiran kilpailukirjaan koeohjeissa mainituin lajitunnuksin.

7§ Loppupisteet ja palkintosijat

1. Palkinto on vähintään 90% koelajin kokonaispistemäärästä.
2. Palkinto on vähintään 80% koelajin kokonaispistemäärästä.
3. Palkinto on vähintään 70% koelajin kokonaispistemäärästä.

Kokonaispistemäärä on koeosien summa. Alin hyväksytty tulos on koulutustunnus ja vähintään 70% lajin kokonaispistemäärästä.

8§ Arvostelu, koelajin tai sen osan uusiminen

Jokaisessa lajissa suoritetaan laatuarvostelu. Aika lasketaan minuuteissa ja sekunneissa. Jokaisen koiranohjaajan tulee ilmoittautua koiransa kanssa koeosan aloituspaikalla tuomarille ennen suorituksen alkamista. Tuomari antaa suorituksesta suullisen arvoste-lun, arvosanan ja pistemäärän, jota koiranohjaaja kuuntelee osoitetulla paikalla koiransa kanssa.

Kokeesta vastaava tuomari on oikeutettu sallimaan uusinnan jos koesuoritus on häi-riintynyt koiran tai ohjaajan olematta siihen syypää. Kokeissa otettuja videokuvauksia ei voida käyttää perusteina arvostelun muuttamiseen tai liikesuoritusten uusimiseen. Valjakkohiihdoissa suoritetaan vain kilpailuarvostelua. Aika lasketaan minuuteissa ja se-kunneissa. Aika voidaan kuitenkin, kokeesta vastaavan tuomarin luvalla, jos käytössä on sähköinen ajanotto, ottaa kymmenesosasekunni tarkkuudella.

9§ Kokeiden tai kilpailujen ajankohdan siirto tai peruuttaminen

Koe voidaan perua, mikäli kokeeseen ei ole ilmoittautunut enempää kuin kaksi osallistujaa ellei lajiohjeissa ole toisin määrätty. Kokeiden ja kilpailujen siirroissa ja peruuttamisissa noudatetaan muutoin Suomen Kennelliiton kulloinkin voimassa olevaa ohjetta (liite 2).

10§ Mestaruuskilpailut

Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen määräämänä ajankohtana, jäsenyhdistysten anomuksesta, järjestetään vuosittain kussakin koelajissa Suomenmestaruuskilpailut. Kilpailuiden osallistumisoikeus ja mestaruusarvojen jakoperusteet on määritelty mestaruuskilpailuiden koeohjeissa. Vuosittain voidaan järjestää myös yhden kunkin kennelpiirin ja rodun mestaruuskilpailut virallisina kussakin koelajissa.

11§ Koetoimikunta

Koetanomuksessaan kokeita anova yhdistys ilmoittaa Palveluskoiraliitolle kokeesta vastaavan tuomarin ja kokeesta vastaavan toimitsijan sekä muut koetanomuksessa mainitut tiedot.

Yhdistys valitsee koetta varten koetoimikunnan, joka suunnittelee ja järjestää kokeet. Koetoimikunnassa tulee olla vähintään yksi koetoimitsijakurssin hyväksytysti suorittanut henkilö. Koetoimikunnan on huolehdittava siitä, että kokeessa on riittävä määrä palkintotuomareita. Koetoimikunnan on jätettävä kokeiden tulosluettelo liitteineen kokeesta vastaavalle tuomarille 7 vuorokauden kuluessa viimeisestä koepäivästä lukien.

12§ Kokeesta vastaava tuomari

Kokeesta vastaavana tuomarina saa toimia Suomen Kennelliiton hyväksymä ylituomari tai kokeen käsittäessä vain yhden lajin ja enintään 10 koiraa voidaan nimetä ylituomarin sijasta vastaava tuomari. Heillä tulee olla voimassaoleva Kennelliiton jäsenyys. Vastaavana tuomarina voi toimia tuomari, joka on pätevätytynyt kyseessä olevaan lajiin vähintään kolmea vuotta aiemmin ja on käynyt vastaavan tuomarin kurssin. Hänellä saa olla apunaan yksi tuomari. Kokeesta vastaava tuomari valvoo, että kokeissa noudatetaan näitä sääntöjä ja koeohjeita sekä tuloslaskentaa ja varmentaa kunkin kilpailukirjaan kokeessa saavutetun lopputuloksen. Tarkastettuaan tulokset kokeesta vastaava tuomari lähettää ne 7 vuorokauden kuluessa Palveluskoiraliitolle, joka toimittaa ne edelleen Kennelliitolle.

13§ Tuomari

Tuomareina kokeessa saavat toimia vain arvostelu-oikeuden omaavat Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymät palveluskoirakokeiden tuomarit sekä Suomen Kennelliiton hyväksymät palveluskoirakokeiden ylituomarit. Heillä tulee olla voimassa oleva Suomen Kennelliiton jäsenyys. Palveluskoirakokeissa voidaan käyttää myös ulkomaalaisia palkintotuomareita, jotka ovat ko. FCI:n kennelkeskusjärjestöjen virallisia tuomareita. Näiden tuomareiden tuomarioikeudet Suomen Palveluskoiraliitto tarkistaa ko. maan kennelkeskusjärjestöstä.

Tuomari voi arvostella päivän aikana enintään 30 osasuoritusta. Tuomari suorittaa arvostelun itsenäisesti.

14§ Valitukset

Valitusmenettelynä käytetään Suomen Kennelliiton kulloinkin voimassaolevaa valituskäytäntöä (liite 3).

15§ Käyttäytyminen koepaikalla

Tämä sääntöosa koskee kaikkia koepaikalla olevia henkilöitä. Kokeessa on noudatettava tuomarin sekä järjestäjän ohjeita ja määräyksiä sekä esiinnyttävä muutenkin moitteettomasti kokeen ajan. Jos Suomen Palveluskoiraliiton jäsenjärjestön jäsen tai muu henkilö käyttäytyy kokeissa sopimattomasti esim. esiintyy päihtyneenä, arvostelee tuomaria, kurittaa omaa tai toisen koiraa tai toimii vilpillisesti, tulee kokeista vastaavan tuomarin antaa tästä varoitus tai kokeeseen osallistujan kyseessä ollessa sulkea ao. henkilö pois kokeesta. Asiasta on tehtävä merkintä tuomarikertomukseen. Kokeesta pois suljettu osallistuja menettää kaikki kokeen aikana saavuttamansa tulokset. Vakavimmat tapaukset on kokeesta vastaavan tuomarin ilmoitettava Suomen Palveluskoiraliiton hallitukselle toimenpiteitä varten. Suomen Palveluskoiraliiton hallitus voi tällöin rangaista sopimattomasti käyttäytyneitä henkilöä muistutuksella tai määräaikaisella kilpailu-, arvostelu- tai toimintakiellolla. Ylituomarin tai Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistykseen kuulumattoman henkilön ollessa kysymyksessä on asia esitettävä Suomen Kennelliiton hallituksen käsiteltäväksi.

Kokeesta vastaavan tuomarin tai kokeen järjestävän yhdistyksen hallituksen ehdottaessa kokeeseen osallistujalle kilpailukielltoa, on hän kilpailukiellon alaisena asian käsitelyn ajan.

Jos Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen esiintyy koealueella häiritsevästi tai Suomen Palveluskoiraliiton periaatteiden vastaisesti, voi Suomen Palveluskoiraliiton hallitus rangaista tällaista henkilöä tai velvoittaa jäsenyhdistystä ryhtymään toimenpiteisiin ao. henkilön suhteen.

16§ Sääntöjen muutokset

Näitä sääntöjä voi Suomen Kennelliiton valtuusto muuttaa Suomen Palveluskoiraliiton yleiskokouksen esityksestä.

17§ Muut ohjeet

Näihin sääntöihin liittyvät Suomen Kennelliiton hallituksen, Suomen Palveluskoiraliiton hallituksen esityksestä, vahvistamat koe- ja lajiohjeet.

Palveluskoirakokeiden sääntöihin liittyvät koe- ja lajiohjeet

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 17.11.2007,
16.11.2011, 24.9.2014, 28.11.2014

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 15.12.2011, 21.11.2014,
9.4.2015

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2015

Yleistä

1. Kokeet järjestetään sääntöihin liittyvien koe- ja lajiohjeiden mukaisesti. Kokeen järjestäjä päättää osien suoritusjärjestyksen ellei koeohje toisin määrää.
2. Mikäli maastossa on lunta siinä määrin, että siellä liikkujan jäljet ovat havaittavissa, ei palveluskoirakoetta saa suorittaa niissä lajeissa, joiden koeohjeet sen kieltävät.
3. Ohjaajat eivät maastokokeessa saa merkitä käyttämiään reittejä. Tällainen merkitseminen johtaa suorituksen hylkäämiseen.
4. Jotta koe voidaan järjestää, siihen tulee osallistua vähintään 2 koira.
5. Kokeeseen ilmoittautuja/osallistuja ei voi vaatia tuomarimuutosta tuomarin jäävyden vuoksi.
6. Kussakin lajissa ja luokassa määrätään koirien suoritusjärjestys arpomalla. Tottelevaisuusosassa koiran ohjaajalla on oltava numero näkyvissä.
7. Ennen koesuorituksen alkamista kokeesta vastaava tuomari tai hänen määräämänsä tuomaripätevyyden omaava henkilö suorittaa koiran kiimatarkastuksen. Tarkastukseen koiran voi tuoda joku muukin henkilö kuin koiranohjaaja.
8. Mikäli johonkin lajiin tai luokkaan on ilmoittautunut enemmän kuin 10 koira, voi kokeen järjestäjä ylituomarin luvalla jakaa kokeen arvostelun ja alueet useammalle tuomarille.
9. Jos lajiohjeissa ei ole määrätty koiralle samaa ohjaajaa koko kokeeseen, voi tottelevaisuus- ja maasto-osassa koiralla olla eri ohjaaja. Ohjaajan vaihtaminen kesken tottelevaisuus- tai maasto-osan on kielletty. Jos lajiohjeissa ei ole toisin määrätty, samassa kokeessa voi toimia vain yhden koiran ohjaajana.
10. Koiranohjaaja saa antaa käskyt omalla äidinkielellään.
11. Ruumiillisesti vammautunut ohjaaja, joka ei vammansa vuoksi voi ohjata koira koeohjeen edellyttämällä tavalla voi anoa Palveluskoiraliiton hallitukselta henkilökohtaisen poikkeusluvan koiran ohjaamiseen siten kuin se hänelle on mahdollista.
12. Ohjaajan on koko kokeen ajan pidettävä mukanaan talutinta. Vastaavasti koiralla on koko ajan oltava kaulassaan yksirivinen, metallinen, löysä ketjukaulain, joka ei saa olla kuristavassa asennossa. Kokeessa ei saa käyttää muita kaulaimia, kuten esim. nahkakaulaimia, punkkipantoja, piikkipantoja ym. Nämä määräykset eivät koske käyttäytymiskoeetta ja siihen kuuluvaa luonnetestausta eikä kansallisten kokeiden maasto-osuutta; näissä koiralla voidaan käyttää myös muita pantoja/valjaita. Talutinta voidaan pitää mukana koiralta näkymättömissä, tai vasemman olan yli ja oikean käden ali. Nämä määräykset eivät koske Mondioring-koetta, mikäli lajin koeohjeessa ei ole toisin määrätty. Suojavaatteen käyttö on kokeissa kielletty lukuun ottamatta viestikokeen viestiosuuksien välistä odotusaikaa.
13. Maastokokeessa liikettä vapaana suorittavalla koiralla tulee olla virallinen tai PK-tunnus.

14. Pillin käyttö ja viheltäminen on sallittu vain, jos lajiohjeissa niin mainitaan.
15. Tehtäväänsä osaamattoman koiran suorituksen saa tuomari keskeyttää. Myös kokeeseen osallistuja voi keskeyttää koiransa suorituksen ilmoittamalla tästä tuomarille. Kokeessa keskeytetyn koiran koepisteet säilyvät, ja se saa jatkaa koetta toisessa osassa. Jos koiraa joudutaan hylkäämään jossakin kokeen vaiheessa ampumisarkuuden, arkuuden tai aggressiivisuuden takia, myös muita koiria kohtaan, tai jos ohjaaja toimii vilpillisesti, koesuoritus hylätään. Tällaisesta hylkäämisestä tehdään merkintä koepöytäkirjaan. Kokeissa hylätty koiraa menettää kaikki siihen asti saavuttamansa koepisteet, eikä se saa enää jatkaa koetta.
16. Tulosten mennessä tasan ratkaistaan paremmuus lajiohjeissa mainitulla tavalla.
17. Kaikkien kokeissa käytettyjen välineiden tulee olla lajiohjeissa mainittujen kaltaisia (liitteet).
18. Kivesvikainen uros saa Suomessa osallistua palveluskoirakokeisiin. Se ei voi saada valionarvoa eikä sille anota cacitaa. Kansainvälisiin edustusjoukkueisiin ei kivesvikaista urosta voida valita, ellei kokeen järjestämisohje toisin määrää.
19. Mikäli koiraa käytetään kokeessa aggressiivisesti, esimerkiksi puree kokeen toimihenkilöä, kokeeseen osallistujaa tai yleisöä, annetaan sille kilpailukiello määrääjäksi koepäivästä alkaen. Kilpailukiellon pituuden määrää Suomen Palveluskoiraliiton hallitus. Jos koiraa kilpailukiellon päätyttyä käytetään em. tavalla aggressiivisesti, annetaan sille elinikäinen kilpailukiello.
20. Jos toinen koiraa selvästi häiritsee jotain kokeeseen osallistuvaa koiraa, saa häirityn koiran ohjaaja tuomarin luvalla korjata koiransa suorituksen. Tätä korjausta ei huomioida arvostelussa.
21. Ainoastaan Palveluskoiraliiton hyväksymät sekä FCI-maiden vastaavien järjestöjen hyväksymät koeavustajat saavat toimia maanimiehenä suojelukoelajeissa.
22. Suomen Palveluskoiraliiton virallisena lehtenä käytetään Palveluskoirat -lehteä. Tässä lehdessä julkaistaan kaikki palveluskoirakokeisiin liittyvät muutokset, tarkennukset, tulokset tms.
23. Koiran voi ilmoittaa vain sellaiseen lajiin ja luokkaan mihin sillä on osallistumisoikeuden edellyttämät tulokset sillä hetkellä, kun se ilmoitetaan kokeeseen.
24. Ennen kuin kokeeseen ilmoitetut koirat voivat osallistua itse kokeeseen, on niiden luoksepäästävyys tarkastettava.

Luoksepäästävyden tarkastus

Jokaisen kokeen aluksi ennen ensimmäistä koeosaa tuomarin tulee suorittaa koiralle luoksepäästävyden (luonteen) tarkastus. Tunnistusmerkinnän (tatuointi, mikrosiru, jne.) tarkastus on osa luoksepäästävyden tarkastusta. Koirat, jotka eivät läpäise luoksepäästävyden tarkastusta, eivät voi osallistua kokeeseen, vaan ne on hylättävä. Mikrosiruilla varustettujen koirien omistajien on huolehdittava siitä, että sirun lukulaite on käytettävissä.

Tuomari jatkaa koiran luoksepäästävyden (luonteen) arviointia koko kokeen ajan. Mikäli koiraa osoittaa luonneongelmia, tuomarilla on velvollisuus hylätä se välittömästi kokeesta. Hylkääminen ja selvitys luonneongelmasta merkitään kilpailukirjaan.

Luoksepäästävyden tarkastuksen suoritus

1. Luoksepäästävyden tarkastus suoritetaan normaalissa ympäristössä paikassa, joka on koiran kannalta neutraali.
2. Kaikki kokeeseen osallistuvat koirat tuodaan yksitellen tuomarin luo.

3. Koira on oltava kytketty tavalliseen taluttimeen. Taluttimen on oltava löysällä.
4. Tuomarin tulee välttää koiran ärsyttämistä. Koiran on hyväksyttävä, että siihen kosketaan.

Arviointi:

- a) koiran positiivinen käytös: Koira käyttäytyy tarkastuksessa esim. neutraalisti, itsevarmasti, varmasti, tarkkaavaisesti, temperamentikkaasti, asiallisesti.
- b) vielä hyväksyttävä rajatapaus: Koira käyttäytyy esim. hieman levottomasti, hieman ärsyyntyneesti, hieman epävarmasti. Tällainen koira voidaan hyväksyä, mutta tuomarin tulee tarkkailla sitä huolellisesti koko kokeen ajan.
- c) koiran negatiivinen käytös tai käytöshäiriö: Koira käyttäytyy esim. arasti, epävarmasti, pelokkaasti, on laukausarka, ei ole ohjattavissa, näykkii, on aggressiivinen (hyökkäys).

Tunnistusmerkinnän tarkastus on osa testiä. Arvostelua jatketaan koko kokeen ajan. Koirat, jotka eivät läpäise testiä, on hylättävä.

Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet rotujen koe- ja kilpailuoikeuksista

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 28.5.2002

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 14.8.2003

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2004

Palveluskoirakoeoikeuksien myöntämisen edellytykset

Kilpailuoikeutta anottaessa rodun tulee täyttää seuraavat ehdot:

- Rodun tulee olla fyysisiltä ominaisuuksiltaan sellainen, että se vaivattomasti pystyy suoriutumaan palveluskoirakokeiden 3-luokan vaatimuksista.
- Viimeisen kahden vuoden aikana vähintään viiden kyseisen rotuisen koiran tulee olla suorittanut käyttäytymiskoe hyväksytysti.
- Rodun rotujärjestön tulee yleiskokouksessaan tehdä päätös kilpailuoikeuksien anomisesta.
- Rodun käyttövalo arvo määräytyy Suomen Kennelliiton valionarvosääntöjen mukaisesti.

Koe- ja kilpailuoikeuksien menettäminen ja niiden palauttaminen.

Mikäli palveluskoirakokeen kilpailuoikeuden omaavan rodun koirista yksikään ei ole kolmen viimeisen vuoden aikana saavuttanut palveluskoirakokeissa hyväksytyä tulosta, menettää rotu Kennelliiton hallituksen päätöksellä oikeuden osallistua palveluskoirakokeisiin. Tämä määräys ei koske FCI:n hyväksymiä palveluskoirarotuja. Ohjeen mukaisia vähimmäiskoekäyntejä aletaan laskea 1.1.2004 alkaen. Mikäli rodulta poistetaan kilpailuoikeus, voi rotujärjestö hakea kilpailuoikeuksia heti, kun rotu täyttää kaikki oikeuksien myöntämiseksi asetetut vaatimukset.

Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet toimihenkilöistä

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 17.11.2007, 13.3.2014

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2008

Ohje koulutusohjaajista, koeavustajista, kokeesta vastaavista toimitsijoista, tuomareista ja ylituomareista.

Kaikkien Suomen Palveluskoiraliiton toimihenkilöiden tulee olla Palveluskoirat –lehden tilaajia.

Koulutusohjaaja

Palveluskoiraliitto tai sen jäsenyhdistykset voivat järjestää koulutusohjaajakursseja. Kurssia on anottava kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Palveluskoiraliiton hallitukselta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton laatiman ohjelman mukaan. Kurssin hyväksytysti suorittaneet koulutusohjaajat saavat Palveluskoiraliiton myöntämän koulutusohjaajakortin. Kurssille voi osallistua enintään 20 henkilöä.

Vaatimukset koulutusohjaajakurssille ovat:

- on ominaisuuksiltaan koulutusohjaajaksi sopiva
- on täyttänyt 16 vuotta
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen
- on itse kouluttamallaan koiralla osallistunut Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymään koelajiin ja saanut 1/A luokassa hyväksytyin tuloksen

Koeavustaja/maalimies

Palveluskoiraliitto järjestää koeavustajakursseja. Kurssia anotaan kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Palveluskoiraliiton hallitukselta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton laatiman ohjelman mukaan. Koeavustajakurssin ja virallisen loppukokeen (korttikoe) hyväksytysti suorittaneet koeavustajat saavat Palveluskoiraliiton myöntämän koeavustajakortin. Säilyttääkseen koeavustajaoikeutensa hyväksytyin koeavustajan tulee suorittaa taidontarkistuskoe joka toinen vuosi.

Vaatimukset koeavustajakurssille ovat:

- on ominaisuuksiltaan koeavustajaksi sopiva
- on täyttänyt 18 vuotta
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen
- on itse kouluttamallaan koiralla saanut hyväksytyin tuloksen suojelukokeessa tai on muutoin osoittanut hallitsevansa erinomaisesti suojelukokeiden koekäytännön.

Palveluskoiraliitto hyväksyy myös jäsenjärjestöinä olevien rotujärjestöjen kouluttamat koeavustajat korttikokeeseensa ilman Palveluskoiraliiton järjestämää koeavustajakursseja. Tällaisesta erioikeudesta tulee kuitenkin olla sopimus Palveluskoiraliiton ja kyseisen rotujärjestön välillä. Myös rotujärjestöjen koulutuksen kautta koeavustajapätevyyttä hakevien tulee täyttää yllämainitut kurssivaatimukset. Rotujärjestön antaman koulutuksen

tulee olla laadultaan hyväksyttävää. Ainoastaan Palveluskoiraliiton hyväksymät sekä FCI-maiden vastaavien järjestöjen hyväksymät koeavustajat saavat toimia maalmiehinä suojelukoelajeissa.

Koetoimitsija

Kokeesta vastaavan toimitsijan koulutus järjestetään kaksiosaisena. 1-osan järjestää kennelpiiri aluekouluttajansa toimesta. 2-osan järjestää Palveluskoiraliitto tai sen jäsenyhdistys. 2-osaa on anottava kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Suomen Palveluskoiraliiton hallituksesta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton laaitiman ohjelman mukaan.

Kurssin hyväksytysti suorittaneet saavat Palveluskoiraliiton myöntämän koetoimitsijakortin. Järjestäjä voi rajoittaa osallistujien määrää.

Vaatimukset koetoimitsijakurssin 2-osaan ovat:

- on ominaisuuksiltaan koetoimitsijaksi sopiva
- on täyttänyt 18 vuotta
- on suorittanut koetoimitsijakoulutuksen 1-osan
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen

Tuomari /YLITUOMARI

Ainoastaan Palveluskoiraliiton sekä FCI -maidon vastaavien järjestöjen hyväksymät tuomarit saavat toimia palveluskoirakokeiden tuomareina. Ainoastaan Kennelliiton hyväksymät ylituomarit saavat toimia palveluskoirakokeiden ylituomareina.

Ainoastaan Palveluskoiraliitto ja sen jäsenyhdistykset voivat järjestää tuomarikurssia.

Kurssin pito-oikeutta anotaan kirjallisesti kaksi kuukautta ennen sen suunniteltua ajankohtaa Palveluskoiraliiton hallituksesta. Kurssi pidetään Palveluskoiraliiton valvonnassa. Kurssiohjelman laatii Palveluskoiraliitto.

Tuomarikurssin, koearvostelut ja virallisen loppukokeen hyväksytysti suorittaneet tuomarikokelaat saavat Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämät palveluskoiratuomarioikeudet ja Kennelliiton myöntämän ylituomaripätevyyden.

Palveluskoirakokeiden tuomareiden ja ylituomarin tulee osallistua Palveluskoiraliiton järjestämään tuomareiden jatkokoulutukseen vähintään joka toinen vuosi. Ylituomareiden tulee osallistua Kennelliiton järjestämiin ylituomareiden jatkokoulutuksiin vähintään joka toinen kerta.

Vaatimukset tuomarikurssille ovat:

- on ominaisuuksiltaan palveluskoiratuomariksi sopiva
- on täyttänyt 18 vuotta
- on Suomen Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksen jäsen
- on Suomen Kennelliiton henkilöjäsen
- on itse kouluttamallaan koiralla osallistunut Suomen Palveluskoiraliiton hyväksymään koelajiin ja täyttää tuomaripätevyyteen Palveluskoiraliiton hallituksen asettamat koevaatimukset
- on hyväksytty koetoimitsija
- on toiminut kaksi kertaa vastaavana koetoimitsijana palveluskoirakokeessa. Valjakko-hihto- ja opastuskoetuomariksi aikovalla riittää toiminta lajin ratamestarina

- on toiminut koulutusohjaajana tai koulutusmaalimiehenä Palveluskoiraliiton jäsenyhdistyksissä
- on ennen kurssin päättymistä suorittanut Suomen Kennelliiton ylituomariperuskurssin
- suojelutuomarikurssille pyrkivällä tulee olla koeavustajapätevyys tai hänen tulee omata vastaavat tiedot

Kurssille voi osallistua enintään 10 henkilöä. Palveluskoiraliiton jäsenyhdistykset lähettävät anomukset osallistujista liiton toimistoon.

Palveluskoiratuomarikoulutus jakaantuu kolmeen vaiheeseen:

1. Peruskurssi, sisältää ylituomarikurssin

2. Lajikurssit

3. Koe- ja loppuarvostelu

Koe-arvostelut voi suorittaa virallisissa palveluskoirakokeissa kokeesta vastaavalle tuomarille. Loppuarvostelu suoritetaan Palveluskoiraliiton nimeämille henkilöille.

Myönnettyjen toimihenkilöoikeuksien poistaminen

Palveluskoiraliitto voi poistaa myöntämänsä oikeuden henkilöltä, joka toiminnallaan haittaa Palveluskoiraliiton tai Kennelliiton toimintaa, tai jos hänen toimintansa on muutoin ristiriidassa näiden yhdistysten periaatteiden kanssa. Päätöksen asiasta tekee Palveluskoiraliiton hallitus.

Palveluskoiraliiton hallitus voi lievemmissä tapauksissa antaa määräaikaisen toimintakiellon henkilölle, joka toimii edellä mainitulla tavalla. Palveluskoiraliiton hallituksen velvollisuus on kuulla asianomaista henkilöä ennen oikeuksien poistamista. Palveluskoiraliiton hallituksen päätöksestä voi valittaa Kennelliiton hallitukselle, jonka asiasta tekemä päätös on lopullinen.

Arvosteluoikeuksien poistaminen

Suomen Palveluskoiraliitto poistaa arvosteluoikeuden tuomarilta, joka ei ole osallistunut Suomen Palveluskoiraliiton järjestämään tuomareiden jatkokoulutukseen kahden edellisen vuoden aikana. Arvosteluoikeuksien palauttamiseksi on arvostelukiellossa olevan tuomarin suoritettava jatkokoulutuskurssi ja osoitettava pätevyytensä Suomen Palveluskoiraliiton määräämälle henkilölle. Ylituomarin ollessa kyseessä asia ilmoitetaan Suomen Kennelliiton hallitukselle. Arvosteluoikeus poistuu myös silloin, jos henkilö laiminlyö Suomen Kennelliiton jäsenmaksun. Tässä tapauksessa arvosteluoikeus palautuu jäsenmaksun suorittamisen jälkeen.

Kokeesta vastaavan tuomarin tehtävät

- Tutustua ennakolta koejärjestelyihin.
- Pitää tuomareille tuomarineuvottelu.
- Suorittaa kokeiden avaus.
- Vastata koirien tarkastuksista.
- Ratkaista syntyneet erimielisyydet.
- Ratkaista tuomareiden esittämät hylkäykset.
- Varmistaa koetulokset.
- Päättää kokeet.
- Tarkastaa ja allekirjoittaa koepöytäkirja.

Tuomarin tehtävät

- Antaa suullinen ja kirjallinen arvostelu koiran ja ohjaajan työskentelystä.
- Huolehtia, etteivät sivulliset pääse häiritsemään kokeiden suorittamista.
- Ohjata liikkeiden suoritusta.
- Ratkaista keskeytykset.

Koetoimitsijan tehtävät

- Perustaa ja kutsua koolle koetoimikunta.
- Huolehtia kokeessa tarvittavista lomakkeista.
- Järjestää sopivat ja koeohjeiden mukaiset koealueet sekä niihin tarvittavat luvat.
- Pitää yhteyttä kokeesta vastaavaan tuomariin.
- Antaa arvosteleville tuomareille ohjeet kokeen aikataulusta.
- Järjestää opastus koealueelle.
- Valvoa, että kokeessa käytettävät välineet ovat sääntöjenmukaisia.
- Valvoa ratamestareiden toimintaa.
- Vastata koetoimiston toiminnasta.

Palveluskoirakoesääntöihin liittyvät ohjeet mestaruuskilpailuista

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999
Suomen Kennelliiton ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2000

Suomenmestaruuskilpailut

Yleistä

Suomen Palveluskoiraliiton hallitus myöntää vuosittain anomuksesta kilpailujen järjestämisoikeuden jollekin jäsenyhdistyksistään, kesä- ja talvikaudelle erikseen. Mestaruuskilpailuiden järjestämisoikeutta on jäsenyhdistyksen anottava Palveluskoiraliiton hallitukselta sen asettamien aikarajojen kuluessa.

Osallistumisoikeus

Osallistumisoikeus mestaruuskilpailuihin on koiralla joka täyttää Palveluskoiraliiton hallituksen asettamat osallistumisvaatimukset. Niissä lajeissa, joissa on tottelevaisuusosuus, voidaan mestaruuskilpailuissa suorittaa lajeittain karsinta, jolloin tottelevaisuusosuuden perusteella määrätty määrä koiria pääsee jatkamaan koetta maasto-osuudella.

Joukkuekilpailu

Joukkuekilpailuissa kilpaillaan parhaan palveluskoirayhdistyksen arvosta. Joukkuekilpailuun saavat osallistua yhdistysten joukkueet lukuun ottamatta valtakunnallisia yhdistyksiä ja järjestöjä. Joukkueeseen nimetään ennen kilpailun alkua enintään neljä henkilöä, joista kolmen parhaan kokonaistulos lasketaan yhteen. Eniten tällä tavalla pisteitä saanut yhdistys voittaa joukkuekilpailun. Valjakkohiihtokilpailuiden joukkuekilpailun ohjeet ovat lajiohjeissa.

Mestaruuden jakoperusteet

Mestaruus jaetaan vain niissä lajeissa / sarjoissa, joissa on vähintään 3 osallistujaa. Kesämestaruuskilpailuissa suomenmestaruuden voi voittaa vain koulutustunnukseen oikeuttavalla tuloksella.

Suomenmestaruuskilpailuiden tuomarit

Suomenmestaruuskilpailuiden tuomareista ja siitä, suoritetaanko kilpailussa pari vai yksittäisarvostelu, päättää Palveluskoiraliiton hallitus.

Piirinmestaruuskilpailut

Yleistä

Suomen Palveluskoiraliiton hallitus myöntää vuosittain piirinmestaruuskilpailuiden järjestämisoikeuden jollekin jäsenyhdistykselleen, kesä- ja talvikaudelle erikseen. Piirin rajat määräytyvät Suomen Kennelliiton piirirajojen mukaan. Piirinmestaruusarvo jaetaan valjakkohiittokoetta lukuun ottamatta vain lajin korkeimmassa luokassa.

Osallistumisoikeus

Osallistumisoikeus on kaikilla piirin alueella asuvilla ohjaajilla riippumatta heidän edustamistaan yhdistyksistä. Ohjaajan on täytettävä Palveluskoiraliiton hallituksen asettamat osallistumisvaatimukset.

Ohjeet mestaruuskilpailuista

Kilpailussa kilpaillaan henkilökohtaisesta mestaruudesta, ei yhdistysten välisestä paremmuudesta. Niissä lajeissa, joissa on tottelevaisuusosuus, voidaan piirinmestaruuskilpailuissa suorittaa lajeittain karsinta, jolloin tottelevaisuusosuuden perusteella määrätty määrä koiria pääsee jatkamaan koetta maasto-osuudella.

Mestaruuden jakoperusteet

Kesämestaruuskilpailussa piirinmestaruuden voi voittaa vain koulutustunnukseen oikeuttavalla tuloksella.

Piirinmestaruuskilpailuiden tuomarit

Piirinmestaruuskilpailuiden tuomarit valitsee järjestävä yhdistys. Kokeesta vastaavana tuomarina tulee kuitenkin olla ylituomarioikeuden omaava henkilö.

Rotujen mestaruuskilpailut

Yleistä

Palveluskoiraliiton hallitus myöntää anomuksesta jäseninään oleville rotuyhdistyksille vuosittain yhden rodun mestaruuskilpailut ja yhden karsintakilpailut koelajeittain.

Osallistumisoikeus

Osallistumisoikeus on kaikilla rotuyhdistyksen asettamat osallistumisvaatimukset täytävillä.

Mestaruuden jakoperusteet

Rotuyhdistykset määräävät itse mestaruuden jakoperusteet.

Rotumestaruuskilpailuiden tuomarit

Rotumestaruuskilpailuiden tuomarit valitsee rotujärjestö. Kokeen tuomareiden tulee täyttää palveluskoirakoesääntöjen vaatimukset.

KÄYTTÄYTYMISKOE SISÄLTÄEN KÄYTTÄYTYMISTESTIN JA TEORIAKOEEN KOIRANHALTIJALLE (BH)

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymät 16.11.2011

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n hallituksen hyväksymät 15.12.2011

Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2012

Suomenkielisen koeohjeen rasteroidulla pohjalla olevat tekstit eivät koske Suomesa järjestettäviä kokeita ja lihavoidulla tekstillä kirjoitetut määräykset ovat voimassa vain Suomessa järjestettävissä kokeissa.

Kaikissa kokeissa ja kilpailuissa on järjestelyjä ja kaikkia tapahtumaan liittyviä henkilöitä koskevien menettelyjen osalta noudatettava urheilullisia periaatteita. Käyttäytymiskokeen järjestelyt ja kokeen arvostelu on kuvattu seuraavassa yksityiskohtaisesti. Määräykset ovat kaikkia kokeeseen liittyviä henkilöitä sitovat ja kaikkien osallistujien on täytettävä samat suoritusvaatimukset. Kokeet ovat luonteeltaan julkisia; koepaikka ja alkamisaika on julkistettava ja vain asianomaisen FCI:n jäsenliiton tai sen jäsenjärjestöjen myöntämät kokeet ovat virallisia. Nämä puitemääräykset ovat kaikkia jäsenliittoja sitovia.

Yleiset määräykset

Kokeeseen voivat osallistua kaikki koiranohjaajat, jotka ovat jo aikaisemmin suorittaneet hyväksytysti FCI:n koiranohjaajatodistusta koskevien määräysten mukaisesti järjestetyn teoriakokeen tai voivat esittää voimassa olevan todistuksen teoriaosaamisesta tai todistuksen siitä, että ovat aikaisemmin läpäisseet käyttäytymiskokeen toisen koiran kanssa, tai virallisen todistuksen teoriaosaamisestaan. Osallistujien, jotka eivät ole aikaisemmin osallistuneet FCI:n käyttäytymiskokeeseen ja joilla ei ole esittää todistusta teoriaosaamisestaan, on koepäivänä suoritettava vastaavan tuomarin valvonnassa kirjallinen teoriakoe voidakseen osallistua koiransa kanssa kokeen käytännön osuuteen.

Ylläoleva vaatimus ei ole voimassa Suomessa.

Kokeeseen saavat osallistua kaikenrotuiset ja -kokoiset koirat. Osallistumisoikeuden alaikäraja on 15 kuukautta, **Suomessa 12 kuukautta**. Käyttäytymiskoe voidaan järjestää vain, jos siihen osallistuu vähintään neljä koiraa, **Suomessa 2 koiraa**. Jos käyttäytymiskoe järjestetään yhdessä muiden koelajien kanssa, on kokeessa yhteensä oltava vähintään neljä osallistujaa, **Suomessa 2 osallistujaa**, (esim. IPO, FH, BH). Sallittu osallistujamäärä yhden tuomarin arvosteltavaksi on 12 – 18 riippuen arvosteltavien osasuoritusten kokonaismäärästä, joka ei saa ylittää 36. (Käyttäytymiskoe sisältää 3 osasuoritusta, jos siinä on mukana kirjallinen teoriakoe ja ilman teoriakoetta se sisältää 2 osasuoritusta.) Juoksuiset nartut saavat osallistua kokeeseen, mutta ne on pidettävä erillään muista osallistujista ja ne suorittavat tottelevaisuusosuuden viimeisenä. Ohjaaja saa kokeessa ohjata korkeintaan kahta koiraa, jos se kokeen järjestelyjen kannalta on mahdollista.

Luoksepäästävyyden tarkastus

Ennen kuin käyttäytymiskokeeseen ilmoitetut koirat voivat osallistua itse kokeeseen, on niiden luoksepäästävyys tarkastettava. Tatuoinnin ja/tai tunnistussirun tarkastus on osa testiä. Koirat, joilla ei ole tunnistusmerkintää, eivät saa osallistua kokeeseen. Luokse-

päästävyuden arvostelua jatketaan koko kokeen ajan. Koirat, jotka eivät läpäise luokse-
päästävyuden tarkastusta, eivät saa jatkaa koetta.

Arvostelu

Koira, joka ei saavuta vähintään 70 % pisteistä osassa A ("käyttäytymiskoe koulutusken-
tällä"), ei saa osallistua osaan B ("liikenteeseen suhtautuminen"). Kokeen päättyessä
tuomari ei anna pistemäärään perustuvaa arvosanaa, vaan pelkästään arvostelun muo-
dossa "hyväksytty" tai "ei hyväksytty". Koira läpäisee kokeen, kun se saavuttaa 70 %
maksimipistemäärästä osassa A ja osassa B tuomari arvioi kaikki suoritukset riittäviksi.
Tuomari voi kuitenkin järjestäjän pyynnöstä sijoittaa osallistujat paremmuusjärjestyk-
seen palkintojenjakoa varten.

Käyttäytymiskokeesta saavutettava koulutustunnus ei vastaa FCI:n jäsenliittojen ja-
lostus-, jalostustarkastus- ja näyttelyvaatimusten edellyttämää koulutustunnusta. Koe
voidaan uusida ilman mitään karenssi-aikaa. Kaikki koetulokset merkitään kilpailukirjaan
riippumatta siitä, läpäiseekö koira kokeen vai ei.

A) Käyttäytymiskoe koulutuskentällä. Kokonaispistemäärä 60

Maksimipisteet	Erinomainen	Erittäin hyvä	Hyvä	Tyydyttävä	Puutteellinen
60 pistettä	58 – 60	54 – 57	48 – 53	42 – 47	0 – 41

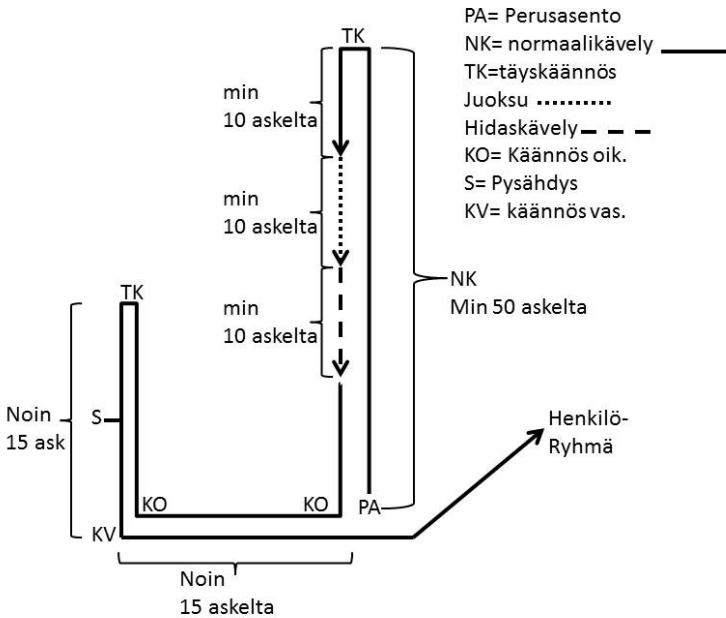
Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Koira istuu suorassa asennossa, rau-
hallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan
polven kohdalla. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Ohjaaja
seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu. Edellisen
liikkeen lopettava perusasento voi olla seuraavan liikkeen aloitusperusasento. Ohjaajan
vartaloavut eivät ole sallittuja, vaan niistä rangaistaan pistemenetyksellä. Ohjaajalla ei
saa olla makupaloja tai leluja.

Jos ohjaaja ei ruumiillisen vamman vuoksi pysty suorittamaan jotain liikettä oikein,
hänen on ilmoitettava tästä tuomarille ennen kokeen alkua. Jos ohjaaja ei vammansa
vuoksi voi ohjata koiraa vasemmalla puolellaan, hän voi ohjata koiraa vastaavasti oi-
kealla puolellaan. **Suomessa Palveluskoiraliiton hallituksen myöntämän luvan mu-
kaisesti.**

Tuomari antaa liikkeen aloitusluvan. Sen jälkeen liikkeen suoritus, kuten käännökset,
pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. tapahtuu ilman tuomarin ohjausta. Ohjaaja
voi kuitenkin pyytää tuomarilta ohjeita.

Koiran kiittäminen on sallittu jokaisen liikkeen jälkeen. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa
uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä sel-
vä tauko (noin 3 sekuntia). Liikkeiden välissä koiran tulee aina olla ohjaajan sivulla.

Seuraamiskaavio, seuraaminen kytkettynä/vapaana

Aloituserusasennon paikka on myös loppuperusasennon paikka. Henkilöryhmässä ohjaajan tulee koirineen kiertää yhden henkilön ympäri vasemmalta ja yhden ympäri oikealta.

1. Kytettynä seuraaminen (15 pistettä)

Käsky: "seuraa"

Perusasennossa istuvan, eläinsuojelumääräysten mukaisesta kaulapannasta tai valjaisesta kytketyn koiran tulee käskyllä "seuraa" halukkaasti seurata ohjaajaa. Kaulapanta ei saa olla kiristävässä asennossa. Koirakon tulee ottaa aloituserusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta.

Liikkeen aluksi ohjaaja kulkee koiran kanssa 50 askelta suoraan eteenpäin pysähtymättä, tekee täyskäännöksen ja 10-15 askeleen jälkeen suorittaa juoksu- ja hitaan kävelyosuuden (kumpaakin 10-15 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin on tapahduttava ilman väliaskeleita.

Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaavion mukaisesti kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkueensa pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Ohjaaja saa antaa ”seuraa”-käskyn vain liikkeelle lähdeettäessä ja käyntinopeutta muuttaessa. Kun ohjaaja pysähtyy, koiran on nopeasti ilman käskyä istuttava. Ohjaaja ei saa tällöin muuttaa perusasentoaan eikä varsinkaan siirtyä koiran lähelle, jos se ei istu aivan ohjaajan viereen. Ohjaajan tulee pitää talutinta vasemmassa kädessään ja sen on oltava löysällä. Liikkeen lopuksi ohjaaja kulkee tuomarin merkistä koiran kanssa vähintään neljä henkilöä käsittävän liikkuvan henkilöryhmän läpi.

Koiran jätettäminen, edistäminen ja sivupoikkeamat sekä ohjaajan hidastelu käännöksissä ovat virheitä.

Henkilöryhmä

Liikkuvan henkilöryhmän läpi kulkeminen suoritetaan sekä kytkettynä seuraamisessa että vapaana seuraamisessa. Ryhmässä on suoritettava yhden henkilön kierto vasemmalta ja yhden oikealta (esim. kahdeksikkona) ja pysähdyttävä vähintään kerran yhden henkilön lähellä. Tuomari voi tarvittaessa käskä ohjaajaa suorittamaan henkilöryhmän läpi kulkemisen uudelleen. Ohjaaja poistuu ryhmästä tuomarin merkistä ja pysähtyy loppuperusasentoon. Ryhmästä poistumisen jälkeen koiraa saa kiittää vasta sen ollessa loppuperusasennossa.

Täyskäännös (180°)

Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

2. Vapaana seuraaminen (15 pistettä)

Käsky: ”seuraa”

Tuomarin merkistä perusasennossa istuvan koiran talutin irrotetaan. Ohjaajan tulee kiinnittää talutin olkapäälleen tai laittaa se taskuunsa (kummassakin tapauksessa ohjaajan vastakkaiselle puolelle koiraan nähden). Vapaana seuraamisen aluksi ohjaaja kulkee uudelleen henkilöryhmään ja pysähtyy siellä vähintään kerran. Ryhmästä poistumisen jälkeen ohjaaja pysähtyy hetkeksi perusasentoon ja suorittaa sitten vapaana seuraamisen samojen ohjeiden mukaan, kuin kytkettynä seuraamisen.

3. Istumisliike (10 pistettä)

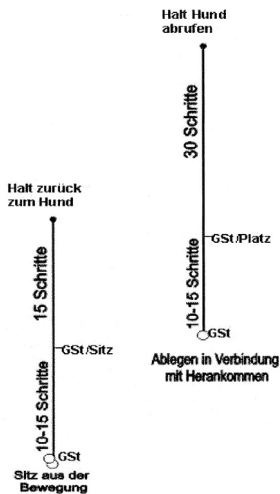
Käsky: ”istu”

Ohjaaja lähtee perusasennosta vapaana seuraavan koiran kanssa suoraan eteenpäin. Vähintään 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja pysähtyy perusasentoon ja antaa koiralle ”istu”-käskyn. Sen jälkeen ohjaaja jatkaa vielä 15 askelta eteenpäin ja kääntyy viivyttelemättä koiraan päin. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo, asettuu sen oikealle puolelle ja ottaa perusasennon. Jos koira istumisen sijasta menee maahan tai jää seisomaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Maahanmeno ja luoksetulo (10 pistettä) Käskyt "Seuraa", "Maahan", "Tänne", "Sivulle"

Ohjaaja lähtee perusasennosta vapaana seuraavan koiran kanssa suoraan eteenpäin antaen käskyn "seuraa". Vähintään 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja pysähtyy perusasentoon ja antaa koiralle "maahan"-käskyn. Sen jälkeen ohjaaja jatkaa vielä 30 askelta eteenpäin, kääntyy viivyttelemättä koiraan päin ja jää paikalleen. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen. Koiran täytyy tulla ohjaajan luokse halukkaasti ja nopeassa askellajissa ja istua tiiviisti ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee siirtyä ohjaajan sivulle. Jos koira istuu tai jää seisomaan, mutta tulee kuitenkin moitteettomasti ohjaajan luo, vähennetään 5 pistettä.

Istumisliike ja maahanmeno

5. Paikallaolo häiriön alaisena (10 pistettä) Käskyt: "Maahan", "Istu"

Ennen kuin toinen koira aloittaa liikkeen 1 suorituksen ohjaaja komentaa perusasennossa olevan koiransa, jonka talutin on irrotettu, tuomarin osoittamalla paikalla maahan. Koiran luo ei saa jättää talutinta tai muuta esinettä. Ohjaaja poistuu vähintään 30 askeleen päähän koealueella ja jää seisomaan rauhallisesti paikalleen selin koiraan. Koiran on maattava rauhallisesti paikallaan niin kauan, kuin toinen koira suorittaa liikkeen 1-4. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin kuluttua ohjaajan saatua tuomarilta merkin koiran tulee "istu"-käskystä nousta nopeasti ja suoraan perusasentoon.

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa

koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 2 loppuun, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 2 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

B) LIIKENTEeseen SUHTAUTUMINEN

Yleistä

Seuraavia liikkeitä ei saa suorittaa koulutuskentällä vaan sopivalla taajama-alueella. Tuomari määrittää yhdessä vastaavan toimitsijan kanssa missä paikoissa ja miten liikkeet suoritetaan yleisillä paikoilla (kadut, tiet ja aukiot). Koe ei saa häiritä yleistä liikennettä.

Osan B läpiviemiseen kuluu runsaasti aikaa. Suoritusvaatimuksia ei saa lieventää niin, että jos koiria on runsaasti, ne arvostellaan vain ylimalkaisesti. Osan B liikkeistä ei anneta pisteitä. Kokeen tämän osan läpäisemiseen vaikuttaa koiran liikenteeseen/ihmisiin suhtautumisesta saatava yleisvaikutelma.

Liikkeiden alla olevat kuvaukset ovat ohjeellisia ja tuomari voi mukauttaa liikkeitä paikallisten olosuhteiden mukaan. Tuomarilla on epäselvissä arvostelutapauksissa oikeus suorittuttaa liikkeet koiralla uudelleen tai muuntaa liikkeiden suoritustapaa.

Kokeen kulku

1. Suhtautuminen henkilöryhmään

Tuomarin merkistä ohjaaja kulkee koira kytkettynä kadun jalankulkuun varatulla osalla. Tuomari seuraa ohjaajaa ja koira sopivalla etäisyydellä.

Koiran tulee seurata ohjaajaa halukkaasti tämän vasemmalla puolella – lapa ohjaajan polven kohdalla – talutin löysänä.

Koiran tulee suhtautua välinpitämättömästi jalankulkijoihin ja ajoneuvoihin.

Tämän liikkeen aikana ohjaajan edestä poikittain koiranohjaajan kulkusuuntaan nähdessä juoksee henkilö (sovittu henkilö). Koiran tulee suhtautua henkilöön neutraalisti ja välinpitämättömästi.

Tämän jälkeen ohjaaja ja koira kulkevat hajallaan seisovan, vähintään 6 henkilöstä koostuvan ryhmän läpi. Yksi ryhmän henkilöistä puhuttelee ja kättelee ohjaajaa. Koiran tulee ohjaajan komennolla istua tai mennä maahan ohjaajan viereen ja pysyä rauhallisena lyhyen keskustelun ajan.

2. Suhtautuminen polkupyöräilijöihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa tietä pitkin, jolloin takaa tuleva pyöräilijä ohittaa ohjaajan antaen samalla äänimerkin pyörän kellolla. Pyöräilijä jatkaa jonkun matkaa eteenpäin, kääntyy ja palaa ohjaajaa ja koira vastaan, antaen jälleen äänimerkin. Ohitus tapahtuu siten, että koira on ohjaajan ja pyöräilijän välissä. Koiran tulee suhtautua pyöräilijään välinpitämättömästi.

3. Suhtautuminen autoihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa usean pysäköidyn auton ohi. Ohjaajan ohittaessa autot, yksi autoista käynnistetään. Ohjaajan ollessa toisen auton kohdalla, sen ovi lyö-

dään kiinni. Ohjaajan ja koiran jatkaessa matkaansa, heidän viereensä pysähtyy auto. Auton ikkuna avataan ja ohjaajalta kysytään jotain tietoa. Koiran tulee tällöin ohjaajan käskystä istua tai mennä maahan. Koiran tulee suhtautua rauhallisesti ja välinpitämättömästi autoihin ja liikenteen meluun.

4. Suhtautuminen lenkkeilijöihin tai rullaluistelijoihin

Ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa rauhallista tietä pitkin. Vähintään kaksi lenkkeilijää ohittaa ohjaajan ja koiran vauhtiaan muuttamatta. Kun lenkkeilijät ovat poistuneet, kaksi uutta lenkkeilijää tulee ohjaajaa ja koiraan vastaan ja juoksee näiden ohi vauhtiaan muuttamatta. Koiran ei tarvitse seurata ohjaajaa tiivistä, mutta se ei saa kuitenkaan häiritä takaa ohittavia tai vastaan tulevia henkilöitä. Ohjaaja saa komentaa koiran istumaan tai maahan lenkkeilijöiden kohtaamisen ajaksi. Lenkkeilijöiden sijasta ohjaajan ja koiran voi kumpaankin suuntaan ohittaa yksi tai kaksi rullaluistelijää.

5. Suhtautuminen muihin koiriin

Koiran tulee suhtautua välinpitämättömästi ohitettavaan ja vastaan tulevaan, ohjaajansa kanssa liikkuvaan toiseen koiraan. Ohjaaja saa toistaa ”seuraa”-käskyn tai komentaa koiran kohtaamisen ajaksi istumaan tai maahan.

6. Liikenteen keskelle hetkellisesti yksin kytkettynä jätetyn koiran käyttäytyminen, suhtautuminen eläimiin

Tuomarin merkistä ohjaaja kulkee kytketyn koiran kanssa kohtuullisen vilkkaan kadun jalankulkijoille varatulla osalla. Jonkun matkan kuljettuaan ohjaaja pysähtyy tuomarin merkistä ja kiinnittää koiran taluttimen aitaan, seinärenkaaseen tai vastaavaan.

Ohjaaja poistuu näkyvistä johonkin myymälään tai jonkun muun rakennuksen sisäänkäyntiin. Koira saa seisoa, istua tai maata.

Ohjaajan ollessa poissa joku henkilö (sovittu henkilö) kulkee kytketyn koiran kanssa koetta suorittavan koiran ohi, sivusuunnassa noin 5 askeleen etäisyydellä.

Yksin jätetyn koiran tulee pysyä rauhallisena ohjaajan poissaolon ajan. Se ei saa reagoida ohittavaan koiraan (joka ei saa olla haukkuvaa tyyppiä) aggressiivisesti (voimakas vetäminen hihnassa ja jatkuva haukkuminen). Tuomarin merkistä ohjaaja noutaa koiran.

Huomautus

Kokeesta vastaava tuomari voi päättää, suorittaako jokainen koira kaikki liikkeet peräjälkeen niille varatuilla paikoilla, vai suorittavatko kaikki koirat kullakin paikalla suoritettavat liikkeet, minkä jälkeen kaikki siirtyvät seuraavalle suorituspaikalle.

Tottelevaisuusosuus

Jälkikoe, hakukoe, etsintäkoe ja viestikoe

Yleiset määräykset

1-luokassa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira kytkettynä ja perusasennossa. Sen jälkeen koiran talutin irrotetaan. 2- ja 3-luokissa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille koira vapaana ja perusasennossa.

Tottelevaisuusosassa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että kokeessa ei esitetä koiria, jotka vaikuttavat itseluottamuksensa menettäneiltä ja joiden työskentelystä puuttuu iloisuus. Kaikissa liikesuorituksissa koiralta edellytetään iloista työskentelyä sekä tarkkaavaisuutta ohjaajaan päin. Työskentelyn iloisuuden lisäksi on arvostelussa luonnollisesti kiinnitettävä huomiota myös liikkeiden korrektiin suoritukseen.

Jos koiranohjaaja unohtaa jonkun liikesuorituksen kokonaan, tuomarin tulee kehottaa ohjaajaa suorittamaan liike. Tästä ei seuraa pistevähennystä. Jos liikesuorituksesta jää suorittamatta joku liikkeen osa, se vaikuttaa arvosanaan.

Tuomarin on viimeistään tottelevaisuusosan alkaessa tarkastettava, että kaikki koeohjeen edellyttämät välineet ovat asianmukaisia. Välineiden on oltava koeohjeen mukaisia.

Vapaana seuraamisen ja paikallaolon aikana ammuttavat laukaukset ammutaan kaliberiltään 6 mm pistoolilla.

Tuomari antaa jokaiseen liikesuoritukseen aloitusluvan. Suorituksen muut osat, kuten käännökset, pysähdykset, käyntinopeuden muutokset jne. ohjaaja tekee ilman tuomarin ohjeita.

Käskysanat on sidottu koeohjeeseen. Käskyt tulee antaa normaalilla puheäänellä ja niiden on oltava lyhyitä, yksisanaisia komentoja. Käskyt voidaan antaa millä tahansa kielellä. Samaa käskysanaa on kuitenkin käytettävä joka kerta samasta toiminnosta. Jos koira ei suorita liikettä tai liikkeen osaa kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike keskeytetään eikä sitä arvostella. Luoksetulossa voidaan käskysanan ”tänne” sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskyksi.

Liikkeiden aloitus

Tuomari antaa luvan liikkeiden aloitukseen.

Perusasento

Koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirakko on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla. Kummankin koiran arvostelu alkaa tästä perusasennosta. Jokainen liike alkaa ja päättyy perusasennossa. Ohjaaja seisoo perusasennossa urheilullisen suorana. Haara-asento ei ole sallittu missään liikkeessä.

Perusasennossa, joka eteenpäin liikuttaessa on sallittu vain kerran, koira istuu tiiviisti, suorassa asennossa, rauhallisena ja tarkkaavaisena ohjaajan vieressä vasemmalla puolella oikea lapa ohjaajan polven kohdalla. Perusasennon saa ottaa vain kerran ennen kutakin liikettä. Koiran lyhyt kiittäminen on sallittu vain jokaisen liikkeen jälkeen ja vain perusasennossa. Sen jälkeen ohjaaja voi ottaa uuden perusasennon. Kiittämisen ja uuden liikkeen aloittamisen välillä on pidettävä selvä tauko (noin 3 sekuntia).

Perusasennosta lähdetään nk. valmistelemaan osaan. Ohjaajan tulee liikkua vähintään 10 ja enintään 15 askelta ennen käskyn antamista liikkeen suoritusta varten. Suoritusosien eteen istuminen ja sivulle siirtyminen välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai

makaaman jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek). Koiran luo palatessaan ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa. Perusasentoon ja valmistelevaan osaan liittyvät virheet on huomioitava liikkeiden arvostelussa.

Koiran täytyy myös suorituspaikasta seuraavaan siirryttäessä seurata ohjaajaa vapaana. Ohjaajan on pidettävä koira mukanaan myös noutoesinettä hakiessaan. Koiran kiihottaminen ja koiran kanssa leikkiminen on kielletty.

Ohjaajan tulee suorittaa täyskäännökset vasemmalle. Koira voi täyskäännöksessä joko kiertää ohjaajan takaa tai kääntyä ohjaajan edessä, täyskäännös on suoritettava samalla tavalla joka kerta.

Eteen istumisen jälkeen koira voi siirtyä perusasentoon joko ohjaajan takaa kiertäen tai ohjaajan edessä kääntymällä.

Vapaahyppytelineen korkeus on 100 cm ja leveys 150 cm. Vinoeste koostuu kahdesta yläosistaan toisiinsa kiinnitetystä kiipeämisseinästä, joiden leveys on 150 cm ja korkeus 191 cm. Seinät asetetaan maahan sellaiseen kaltevuuteen toisiinsa nähden, että esteen pystysuora korkeus on 180 cm. Esteen pinnan on kauttaaltaan oltava luistamaton. Esteen yläosaan kummallekin puolelle kiinnitetään 3 kappaletta 24/48 mm kiipeämistukea. Kaikilla kokeeseen osallistuvilla koirilla on käytettävä samoja esteitä.

Noutoliikkeissä on käytettävä puisia noutoesineitä. 2-luokan tasamaanouto – 1000 g, hyppynouto ja estenouto – 650 g. 3-luokan tasamaanouto – 2000 g, hyppynouto ja estenouto – 650 g. Kaikkien osallistujien on käytettävä järjestäjien noutoesineitä. Noutoesinettä ei missään noutoliikkeessä saa antaa koiran suuhun ennen liikkeen alkua.

Liikeosat

Kaksiosaiset liikkeet, kuten liikkeestä istuminen, liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo, kävelystä seisomaan jääminen, ja juoksusta seisomaan jääminen, voidaan osa-arvostelua varten jakaa seuraavasti:

a) Perusasento, valmisteleva osa, suoritus	=	5 pistettä
b) Muu arvosteltava käytös liikkeen lopetukseen asti	=	5 pistettä

Koiraa on jokaisen liikkeen yhteydessä tarkkailtava huolellisesti alkaen perusasennosta ja päättyen liikkeen lopetukseen.

Lisäkäskeyt

Jos koira ei suorita liikettä kolmannellakaan käskyllä, kyseinen liike arvostellaan arvosanalla puutteellinen (=0 pistettä). Jos koira suorittaa liikeosan kolmannella käskyllä, kyseinen liike arvostellaan max. korkein puutteellinen. Luoksetulossa voidaan käskysanan "tänne" sijasta käyttää myös koiran nimeä. Koiran nimen sanominen yhdessä käskysanan kanssa katsotaan kaksoiskäskeyksi.

Arvostelu:

1. lisäkäskey:	liikkeen osan arvosana tyydyttävä
2. lisäkäskey:	liikkeen osan arvosana puutteellinen

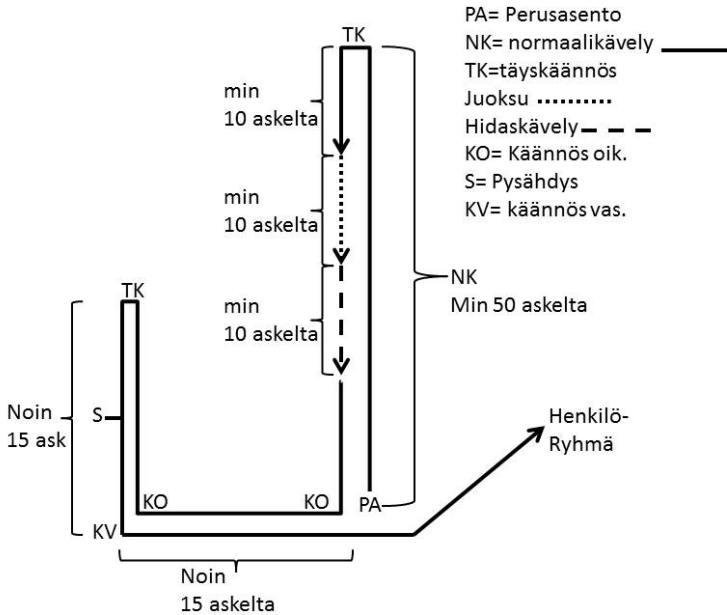
Esim: 5 pisteen liikkeet:

1. lisäkäskey: tyydyttävä kun kokonaispisteet 5 = - 1,5 pistettä.
2. lisäkäskey: puutteellinen kun kokonaispisteet 5 = - 2,5 pistettä

Suoritusosien eteen istuminen ja liikkeen lopetus (sivulle siirtyminen) välissä, samoin kuin istumaan, seisomaan tai makaamaan jätetyn koiran luo palatessaan ennen uuden käskyn antamista ohjaajan tulee pitää selkeä väli (noin 3 sek).

Yksittäisliikkeet suorittavan koirakon tulee ottaa aloitusperusasento, kun toinen koirako on valmiina perusasennossa paikallaolopaikalla.

Seuraamiskaavio

Tottelevaisuusosuus 1-luokka

Liikesuoritus 1 :	Seuraaminen vapaana	20 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4 :	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 5 :	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 6 :	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 8 :	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

1. Vapaana seuraaminen 20 pistettä

a) *Käsky "seuraa"*

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdettyessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) *Suoritus:*

Ohjaaja kulkee kytkettynä seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Tuomarin annettua luvan, ohjaaja siirtyy vapaana seuraavan koiransa kanssa aloituspaikkaan perusasentoon. Liikkeen suoritus aloitetaan tuomarin luvalla. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa. Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen.

Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen)(suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota). Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkueensa pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen. Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa, ammutaan kaksi laukausta (kaliberi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympä-

ri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Tuomarin merkistä ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) *Arvostelu:*

Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jätättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäs-
kyt, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koi-
ran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteen-
päin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti,
nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan
vasemman polven kohdalla. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua no-
peasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muut-
taa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän
pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koiraa kohti.
Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja
voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tark-
kaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos
koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut
virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"*

c) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteen-
päin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti,
nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan
vasemman polven kohdalla. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan"
mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyt-
tää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen.

Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena
ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu
koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan
luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä
"sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle,
lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmistelevan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn ”maahan” saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

a) *Käskyt: ”tuo”, ”irti”, ”sivulle”*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn ”tuo” saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Ohjaaja ei saa muuttaa perusasentoaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä ”tuo” juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”. Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

5. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: ”hyppy”, ”tuo”, ”irti”, ”sivulle”*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn ”hyppy” saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä ”hyppy” ja ”tuo” (”tuo”-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”. Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppyä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinassa menohyppy arvostellaan arvosanalla ”alapuutteellinen” (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

6. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: ”hyppy”, ”tuo”, ”irti”, ”sivulle”*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyillä ”hyppy” ja ”tuo” (”tuo”-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”. Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) *Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaten käskyn "eteen" ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelajissa vähintään 30 askelta. Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn "maahan", jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) *Arvostelu:*

Valmistelevan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidas eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai en-

nakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Arvostelussa on huomioitava myös mahdolliset lisäävut esim. käskyjen ”eteen” ja ”maahan” yhteydessä.

Kun koira on irtaantunut riittävälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin ”maahan”-käsky antamiseen. Jos koira ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon - 1,5 pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5 pistettä

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

8. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) *Käskyt: ”maahan”, ”istu”*

b) *Suoritus:*

Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskeyllä ”maahan“. Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koealueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja jää rauhallisesti seisomaan koiran näkyviin selkä koiraan päin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1 – 6. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskeyllä ”istu” nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) *Arvostelu:*

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 3 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 3 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

Tottelevaisuusosuus 2-luokka

Liikesuoritus 1 :	Seuraaminen vapaana	10 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4:	Kävelystä seisomaan jääminen	10 pistettä
Liikesuoritus 5 :	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 6 :	Hyppynouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 8 :	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 9 :	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

1. Vapaana seuraaminen 10 pistettä

a) Käsky "seuraa"

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdettäessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus:

Ohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa. Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumppaakin vähintään 10 askelta).

Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen, suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota).

Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen.

Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa, ammutaan kaksi laukausta (kaliperi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylätään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa

ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) *Arvostelu:*

Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäs-
kyt, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koi-
ran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteen-
päin. Koiran tulee valmisteleavassa osuudessa seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti,
nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan
vasemman polven kohdalla. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua no-
peasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muut-
taa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän
pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koiraa kohti.
Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja
voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa ja valmisteleavassa osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tark-
kaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos
koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut
virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"*

c) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteen-
päin. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti
ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kul-
kunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän py-
sähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koiraa kohti.
Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran
nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja
suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon
ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmisteleavan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn ”maahan” saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Kävelystä seisomaan jääminen

10 pistettä

a) *Käskyt: ”seuraa“, ”seiso“, ”istu“*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suoraan perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä ”seiso” pysähtyä nopeasti seisomaan suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisesti paikallaan seisovaa koiraa kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin kuluttua ohjaaja antaa tuomarin merkistä koiralle käskyn ”istu”, jolloin koiran tulee istua nopeasti ja suoraan asentoon.

c) *Arvostelu:*

Valmisteleavan osan virheet, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymättä käskyn jälkeen, rauhaton seisominen, tarkkaamattomuus, rauhaton käyttäytyminen ohjaajan palatessa ja hidas istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai menee maahan ”seiso”-käskyn jälkeen, vähennetään 5 pistettä.

5. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

a) *Käskyt: ”tuo“, ”irti“, ”sivulle“*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 1000 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn ”tuo” saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä ”tuo” juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”.

Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Noutokapulan heittäminen liian lähelle ja

ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

6. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn "hyppy" saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyillä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppeä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla ”alapuutteellinen” (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannelle kääskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: ”hyppy”, ”tuo”, ”irti”, ”sivulle”*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä ”hyppy” ja ”tuo” (”tuo”-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”. Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

8. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) *Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn "eteen" ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelajissa vähintään 30 askelta.

Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn "maahan", jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) *Arvostelu:*

Valmistelevan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidas eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nousminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Arvostelussa on huomioitava myös mahdolliset lisäavut esim. käskyjen "eteen" ja "maahan" yhteydessä.

Kun koira on irtaantunut riittäväälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin "maahan"-käskyn antamiseen. Jos koira ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon - 1,5pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

9. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) *Käskyt: "maahan", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskyllä "maahan". Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koelalueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja jää rauhallisesti seisomaan koiran näkyviin selkä koiraan päin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1

– 7. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä ”istu” nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) *Arvostelu:*

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 4 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 4 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

Tottelevaisuusosuus 3-luokka

Liikesuoritus 1 :	Seuraaminen vapaana	10 pistettä
Liikesuoritus 2 :	Liikkeestä istuminen	10 pistettä
Liikesuoritus 3 :	Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo	10 pistettä
Liikesuoritus 4:	Juoksusta seisomaan jääminen	10 pistettä
Liikesuoritus 5 :	Noutaminen tasamaalta	10 pistettä
Liikesuoritus 6 :	Hypynnouto	15 pistettä
Liikesuoritus 7 :	Estenouto	15 pistettä
Liikesuoritus 8 :	Eteen lähettäminen ja maahanmeno	10 pistettä
Liikesuoritus 9 :	Paikallaolo häiriön alaisena	10 pistettä
Yhteensä		100 pistettä

1. Vapaana seuraaminen 10 pistettä

a) Käsky "seuraa"

Ohjaaja saa antaa käskyn vain liikkeelle lähdettäessä ja käyntinopeutta muutettaessa.

b) Suoritus:

Ohjaaja kulkee vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, ottaa koiran perusasentoon ja esittelee itsensä. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa.

Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskeleita. Eri käyntinopeuksien tulee selvästi erota toisistaan. Ohjaajan tulee suorittaa normaalilla kävelyvauhdilla kaksi käännöstä oikealle ja yksi vasemmalle sekä kaksi täyskäännöstä ja yksi pysähdys toisen täyskäännöksen jälkeen. Ohjaajan on suoritettava täyskäännös vasemmalle (180° paikallaan kääntyen, suoritustapaan on kiinnitettävä huomiota). (seuraamiskaavion mukaisesti).

Täyskäännöksen suorituksessa on kaksi vaihtoehtoa:

- Koira kääntyy oikealle ja kiertää ohjaajan takaa.
- Koira kääntyy paikallaan 180° vasemmalle.

Koiran on koko kokeen ajan suoritettava täyskäännös samalla tavalla.

Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä kaavion mukaisesti toisen täyskäännöksen jälkeen. Koiran tulee koko ajan pysyä ohjaajan vasemmalla puolella lapa ohjaajan polven kohdalla; se ei saa edistää, jättää tai irtaantua ohjaajasta sivusuunnassa. Ohjaajan tulee tehdä täyskäännökset vasemmalle. Ohjaajan on vähintään kerran normaalilla kävelyvauhdilla liikkuessaan pysähdyttävä.

Ohjaajan ja koiran kulkiessa ensimmäistä suoraa, ammutaan kaksi laukausta (kaliperi 6 mm) 5 sekunnin välein vähintään 15 askeleen etäisyydellä koirasta. Koiran tulee suhtautua laukauksiin välinpitämättömästi. Jos koira on laukausarka, sen suoritus hylä-

tään ja se menettää kaikki siihen mennessä saamansa pisteet. Liikesuorituksen lopussa ohjaaja ja koira kulkevat tuomarin ohjeiden mukaan vähintään 4 henkilöstä koostuvaan liikkuvaan ryhmään. Ohjaajan ja koiran tulee ryhmässä kiertää yhden henkilön ympäri oikealta ja yhden henkilön ympäri vasemmalta sekä pysähtyä ryhmässä vähintään kerran. Tuomari voi määrätä ohjaajan ja koiran uudelleen ryhmään. Ohjaaja ja koira poistuvat ryhmästä ja ottavat perusasennon. Tämä loppuperusasento on seuraavan liikkeen aloitusperusasento.

c) *Arvostelu (koskee kaikkia liikenopeuksia):* Edistäminen, sivuttaispoikkeamat, jättäminen, hidas tai viivyttelevä istuminen, lisäkäskeytys, vartaloavut, tarkkaamattomuus kaikilla käyntinopeuksilla ja käännöksissä ja/tai koiran paineistuneisuus alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

2. Liikkeestä istuminen

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Koiran tulee valmistelevalle osuudelle seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti, nopeasti ja keskittyneenä. Koiran tulee koko ajan pysyä suorassa asennossa ohjaajan vasemman polven kohdalla. 10-15 askeleen jälkeen koiran tulee käskyllä "istu" istua nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 15 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan istuvaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Ohjaaja voi joko mennä suoraan koiran viereen tai kiertää koiran takaa.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa ja valmistelevalle osassa, hidas istuminen, rauhaton ja tarkkaamaton paikallaan istuminen alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira menee maahan tai jää seisomaan istumisen sijaan, vähennetään 5 pistettä. Muut virheet huomioidaan tämän lisäksi.

3. Liikkeestä maahanmeno ja luoksetulo

10 pistettä

a) *Käskyt: "seuraa", "maahan", "tänne", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. Edettyään 10 – 15 askelta kävelynopeudella, ohjaaja siirtyy juoksuun ja juoksee edelleen 10 – 15 askelta. Tämän jälkeen koiran tulee käskyllä "maahan" mennä maahan nopeasti ja suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää kulkuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on liikkunut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisena ja tarkkaavaisena paikallaan makaavaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä "tänne" tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan

asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmistelevan osan virheet, hidas maahanmeno, rauhattomuus makuulla olon aikana, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai jää seisomaan käskyn ”maahan” saatuaan, vähennetään 5 pistettä.

4. Juoksusta seisomaan jääminen

10 pistettä

a) *Käskyt: ”seuraa”, ”seiso”, ”tänne”, ”sivulle”*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suoraan perusasennosta juosten vapaana seuraavan koiransa kanssa eteenpäin. 10-15 juoksuaskeleen jälkeen koiran tulee käskyllä ”seiso” pysähtyä nopeasti seisomaan suoraan kulkusuuntaan nähden, ilman että ohjaaja keskeyttää juoksuaan, muuttaa kulkunopeuttaan tai katsoo taakseen. Kun ohjaaja on juossut vielä 30 askelta, hän pysähtyy ja kääntyy heti rauhallisesti paikallaan seisovaa koira kohti. Tuomarin merkistä ohjaaja kutsuu koiran luokseen käyttäen käskyä ”tänne” tai koiran nimeä. Koiran tulee tulla ohjaajan luokse iloisesti, nopeasti ja suoraan ja istua tiiviisti ja suoraan ohjaajan eteen. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla.

c) *Arvostelu:*

Valmistelevan osan virheet, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymättä käskyn jälkeen, rauhaton seisominen, tarkkaamattomuus, ohjaajan perään kulkeminen pysähtymisen jälkeen, hidas tai hidastuva luoksetulo, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira istuu tai menee maahan ”seiso”-käskyn jälkeen, vähennetään 5 pistettä.

5. Noutaminen tasamaalta

10 pistettä

a) *Käskyt: ”tuo”, ”irti”, ”sivulle”*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 2000 g) noin 10 metrin päähän. Käskyn ”tuo” saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyllä ”tuo” juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa ja tuoda se ohjaajalle nopeasti ja suoraan.

Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapula rauhallisesti suussaan niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”.

Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas takaisin tulo, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alen-
tavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Noutokapulan heittäminen liian lähelle ja ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen. Jos koira ei tuo noutokapulaa, liikesuorituksesta annetaan 0 pistettä.

6. Hyppynouto (100 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: ”hyppy”, ”tuo”, ”irti”, ”sivulle”*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän esteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) 100 cm korkean esteen yli. Käskyn ”hyppy” saa antaa vasta, kun noutokapula on maassa paikallaan. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyillä ”hyppy” ja ”tuo” (”tuo”-käsky on annettava hypyn aikana) hypätä esteen yli siihen koskettamatta, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, hypätä takaisin esteen yli siihen koskettamatta ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussaan niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä ”irti”.

Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä ”sivulle” koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy (arvioiva) ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy (arvioiva), noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira hipaisee estettä, vähennetään korkeintaan 1 piste hyppeä kohti ja ponnistuksesta 2 pistettä.

Pistejakautuma hyppynoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hyppyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä,

ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos este kaatuu menohypyssä, on liike suoritettava uudelleen. Uusinnassa menohyppy arvostellaan arvosanalla "alapuutteellinen" (-4 pistettä). Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

7. Estenouto (180 cm)

15 pistettä

a) *Käskyt: "hyppy", "tuo", "irti", "sivulle"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja siirtyy koiransa kanssa perusasentoon vähintään 5 askeleen päähän vinoesteestä. Ohjaaja heittää suorasta perusasennosta noutokapulan (paino 650 g) esteen yli. Rauhallisesti ohjaajan vieressä vapaana istuvan koiran tulee käskyillä "hyppy" ja "tuo" ("tuo"-käsky on annettava hypyn aikana) kiivetä esteen yli, juosta nopeasti ja suoraan noutokapulan luo, ottaa se heti suuhunsa, kiivetä nopeasti takaisin esteen yli ja tuoda kapula ohjaajalle nopeasti ja suoraan. Koiran tulee istua tiiviisti ja suoraan asentoon ohjaajan eteen ja pitää noutokapulaa rauhallisesti suussa niin kauan, että ohjaaja noin 3 sekunnin kuluttua ottaa kapulan koiralta käskyllä "irti". Ohjaajan tulee siirtää noutokapula käsivarsi alas ojennettuna rauhallisesti vartalonsa oikealle puolelle. Käskyllä "sivulle" koiran tulee nopeasti siirtyä suoraan asentoon ohjaajan vasemmalle puolelle, lapa ohjaajan polven tasolla. Ohjaaja ei saa koko liikesuorituksen aikana liikkua paikaltaan.

c) *Arvostelu:*

Virheet perusasennossa, hidas ja voimaton hyppy ja kapulalle meno, virheet kapulan suuhun otossa, hidas ja voimaton paluuhyppy, noutokapulan pudottaminen, noutokapulalla leikkiminen tai sen pureskelu, ohjaajan haara-asento, virheet eteen istumisessa ja perusasentoon siirtymisessä alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Pistejakautuma estenoudossa:

Menohyppy	Nouto	Paluuhyppy
5 pistettä	5 pistettä	5 pistettä

Liikkeen osa-arvostelu on mahdollinen vain siinä tapauksessa, että koira suorittaa vähintään yhden hypyn ja nouto-osan liikkeen kolmesta osasta (menohyppy – nouto – paluuhyppy).

Hypyt ja nouto moitteettomia = 15 pistettä

Meno- tai paluuhyppy jää suorittamatta, nouto moitteeton = 10 pistettä

Meno- ja paluuhyppy moitteettomia, nouto jää suorittamatta = 0 pistettä

Jos ohjaaja heittää noutokapulan voimakkaasti vinoon tai niin, ettei koira voi nähdä sitä, ohjaajalla on oikeus tuomarilta luvan pyydettyään tai tuomarin kehotuksesta uusia heitto

ilman pistemenetystä. Koiran tulee odottaa paikallaan istuen. Jos koira seuraa ohjaajaa esteen ympäri, liike arvostellaan 0 pisteellä. Jos koira nousee perusasennosta, mutta pysyy kuitenkin esteen edessä, seurauksena on yhden arvosanan lasku.

Ohjaajan koiralle antamat avut paikaltaan liikkumatta alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos ohjaaja liikkuu paikaltaan ennen liikkeen loppumista, arvosana on puutteellinen.

Jos koira ei luovuta noutokapulaa kolmannellakaan käskyllä, koiran suoritus hylätään, koska osaa B ei voida enää jatkaa.

8. Eteenlähetys ja maahanmeno

10 pistettä

a) *Käskyt: "eteen", "maahan", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ohjaaja lähtee suorasta perusasennosta vapaana seuraavan koiransa kanssa osoitettuun suuntaan. 10-15 askeleen jälkeen ohjaaja antaa koiralle samalla käsivartensa yhdellä liikkeellä ylös nostaen käskyn "eteen" ja pysähtyy itse. Koiran tulee edetä osoitettuun suuntaan määrätietoisesti, suoralinjaisesti ja nopeassa liikelajissa vähintään 30 askelta. Tuomarin merkistä ohjaaja antaa käskyn "maahan", jolloin koiran tulee mennä nopeasti maahan. Ohjaaja saa pitää kättään ylösnostettuna niin kauan, kun koira on mennyt maahan. Tuomarin merkistä ohjaaja siirtyy koiransa luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä "istu" nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) *Arvostelu:*

Valmistelevan osan virheet, ohjaajan jatkaminen kulkuaan koiran mukana, liian hidas eteenmeno, voimakas sivupoikkeama, liian lyhyt eteenmenomatka, hidasteleva tai ennakoiva maahanmeno, rauhaton makuulla olo tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan.

Kun koira on irtaantunut riittäväälle etäisyydelle, tuomari antaa merkin "maahan"-käskyn antamiseen. Jos koiraa ei saada pysähtymään, liike arvostellaan 0 pisteellä.

Yksi lisäkäskey maahanmenoon - 1,5pistettä

Toinen lisäkäskey maahanmenoon -2,5

Koira pysähtyy, mutta ei mene maahan toisella lisäkäskeyllä -3,5

Myös muut virheet on huomioitava. Jos koira lähtee pois maahanmenopaikalta tai palaa ohjaajan luo, arvostellaan kokonaisliike 0 pisteellä.

9. Paikallaolo häiriön alaisena

10 pistettä

a) *Käskyt: "maahan", "istu"*

b) *Suoritus:*

Ennen toisen koiran suoritusosan B aloittamista ohjaaja käskee koiransa suorasta perusasennosta maahan tuomarin osoittamaan paikkaan käskyllä "maahan". Koiran viereen ei saa jättää talutinta tai mitään muuta esinettä. Sen jälkeen ohjaaja siirtyy taakseen katsomatta koalueella vähintään 30 askeleen päähän koirasta ja asettuu koiralta näkymättömiin. Koiran tulee maata rauhallisesti paikallaan ilman ohjaajan vaikutusta niin

kauan, että toinen koira suorittaa liikesuoritukset 1 – 7. Jos koira siirtyy pois paikaltaan yli 3 m ennen, kuin toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 5 loppuun, liikesuoritus arvostellaan 0 pisteellä. Tuomarin merkistä ohjaaja palaa koiran luo ja asettuu sen oikealle puolelle. Noin 3 sekunnin jälkeen koiran tulee tuomarin merkistä käskyllä ”istu” nousta nopeasti istumaan suoraan perusasentoon.

c) *Arvostelu:*

Ohjaajan rauhaton käyttäytyminen ja muut piilotellut avut koiralle, koiran rauhattomuus paikallaolon aikana tai ennakoiva seisomaan/istumaan nouseminen ohjaajan tullessa koiran luo alentavat arvosanaa virheen suuruuden mukaan. Jos koira seisoo tai istuu, mutta pysyy kuitenkin paikallaan, arvosanaa alennetaan. Jos koira siirtyy pois paikaltaan sen jälkeen, kun toinen koira on suorittanut liikesuorituksen 5 loppuun, arvosanaa alennetaan. Jos koira tulee ohjaajaa vastaan ohjaajan palatessa koiran luo, arvosanaa alennetaan korkeintaan 3 pistettä.

Palveluskoirakokeiden arvosteluohjeet

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.03.1999, 16.11.2011

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 16.12.2011

Ohjeet astuvat voimaan 01.01.2012

Yleistä

Arvosteluohjeen tarkoituksena on auttaa tuomaria arvostelutehtävässä sekä yhtenäistää Suomen Palveluskoiraliitto ry:n tuomareiden noudattamaa arvostelulinjaa. Arvosteluohjeissa kaikkien koemuotojen arvosteluperusteissa käytetään samoja lähtökohtia, näin tuomarin on helpompi jäsenellä arvostelunsa vaikka omaisikin useamman lajin arvosteluoikeuden.

Koe muodostuu erilaisista osista joita ovat

- Koesuoritus = koko koe
- Osasuoritus = yksi osa kokeesta (esim. tottelevaisuus)
- Liikesuoritus = yksi osa osasuorituksesta (esim. liikkeestä istuminen)
- Suorituksen osa = yksi osa liikesuorituksesta (esim. valmisteleva osuus)

Tuomarin asema

Tuomarin tehtävä on vaativa ja Suomessa käytössä olevista runsaista koemuodoista johtuen myös vaikeasti jäseneltävä. Tuomarilla tulee olla tehtävässä vaadittavaa auktoriteettia jonka hän saavuttaa vain ehdottomalla oikeamielisyydellä, puolueettomuudella ja palveluskoirakoesääntöjen sekä koe- ja arvosteluohjeiden tuntemuksella.

Tuomarin tulee antaa kaikista suorituksista suullinen arvostelu, jossa kerrotaan suorituksen olennaisimmat tapahtumat sekä saavutettu arvosana. Koiranohjaaja kuuntelee arvostelua osoitetulla paikalla. Tuomarin tulee kaikissa arvosteluissaan ja lausunnoissaan olla asiallinen sekä muistaa positiivisen arvostelun antama hyvä vaikutus. Arvostelu on koiran ja ohjaajan vahvuuksien julkituomista, unohtamatta kuitenkin heidän tekemiään virheitä. Tuomarin täytyy arvostelua antaessaan ottaa huomioon myös arvostelua kuunteleva yleisö, niin että myös he kuulevat arvostelun. Tuomarin tulee myös omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että yleisö ei missään vaiheessa pääse haittaamaan koesuorituksia.

Tuomarin tulee kaikissa arvostelutilanteissa ratkaista suorituksen jälkeen onko suoritus hyväksytty vai hylätty. Hyväksytyin suorituksen raja on 70 % eli arvosanana tyydyttävä. Tuomarin ratkaistua tämän hän antaa koiran suoritukselle arvosanan ja pistemäärän. Kokeissa ei hyväksytä videointia arvosteluvälineeksi eikä oikaisuvaatimusten perusteeksi.

Osallistujan asema

Kokeeseen osallistujalla on oikeus tasapuoliseen ja oikeudenmukaiseen arvosteluun. Osallistujalla on myös oikeus ohjeiden mukaiseen valitusmenettelyyn silloin kun hän kokee, että hänen suorituksiaan on arvosteltu sääntöjen tai koeohjeiden vastaisesti. Osallistujan on kaikissa tilanteissa noudatettava kokeesta vastaavan tuomarin sekä tuomarin antamia ohjeita ja käskyjä, samoin kuin myös kokeiden järjestäjän antamia yleisohjeita kokeiden läpiviemiseksi. Osallistujan käytöksen tulee olla asiallista sekä vilpittöntä, poikkeamat tästä johtavat arvosteluun negatiivisesti ja pahimmillaan joko suorituksen keskeyttämiseen tai hylkäämiseen.

Koiranohjaajan tehtävä on osoittaa tuomarille koiran sen hetkinen koulutuksen taso parhaalla mahdollisella tavalla.

Kokeen valmistelu ja kulku

Kokeen valmistelu ja kulku tapahtuu Suomen Palveluskoiraliitto ry:n palveluskoirakoikeiden sääntöjen ja koeohjeiden sekä Suomen Kennelliitto ry:n koirakokeita koskevien yleisohjeiden mukaan.

Kokeen järjestävällä yhdistyksellä on velvollisuus hyvissä ajoin ennen koetta ilmoittaa kokeen tuomareille kokeen pitopaikka sekä alkamisaika. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti, ja siinä on hyvä tuoda esiin myös tarpeelliset kokeeseen liittyvät yksityiskohdat.

Huonojen olosuhteiden vallitessa tai puutteellisten järjestelyjen vuoksi tuomarilla on oikeus ja velvollisuus esittää kokeesta vastaavalle tuomarille kokeen keskeytystä.

Jos koe joudutaan peruuttamaan tai keskeyttämään on huomioitava mitä koesäännöt ja –ohjeet sanovat.

Ennen kokeen aloittamista on tuomarin varmistuttava siitä, että hänelle on varattu kaikki kokeessa tarvittavat asiakirjat. Koetta ei voida järjestää, jos asiakirjoja puuttuu eikä niitä voida kohtuullisessa ajassa hankkia. Ratkaisun kokeen peruuttamisesta tekee kokeesta vastaava tuomari yhdessä kokeesta vastaavan toimitsijan kanssa.

Kokeesta vastaavan toimitsijan täytyy olla tuomariston käytettävissä kokeen ajan.

Tuomarin oikeus ja velvollisuus on keskeyttää koesuoritus harkintansa mukaan, jos koira on sairastunut, loukkaantunut tai on muuten kykenemätön tai osaamaton selviytymään koevaatimuksista. Myös ohjaajalla on oikeus keskeyttää koesuoritus tästä tuomarille ilmoittamalla.

Aina ennen osuuden aloittamista tuomarin on tarkistettava kaikki siinä käytettävät välineet, jotta ne täyttävät koeohjeen vaatimukset. Metallinen ketjukaulain ei saa olla kireällä. Jos tuomari huomaa ohjaajan käyttämien välineiden olevan sääntöjen ja koeohjeiden vastaisia, koesuoritus hylätään. Kokeesta vastaavan tuomarin on tehtävä asiasta ilmoitus Suomen Palveluskoiraliitto ry:lle jatkotoimenpiteitä varten.

Ohjaajan on kaikissa lajeissa ja luokissa pidettävä talutin mukanaan. Talutin on joko olkapäällä niin, että vapaana roikkuva osa on koiran vastakkaisella puolella, tai talutin on taskussa.

Ennen koiran ensimmäistä koeosuutta on sen luoksepäästävyys tarkistettava. Luoksepäästävyystarkastuksen jälkeen, ennen koesuorituksen aloittamista, on pidettävä lyhyt tauko. Tuomari saa yhtenä päivänä arvostella korkeintaan 36 osasuoritusta (viite kansainvälinen koeohje 2012). Jotta koe voidaan järjestää, siihen tulee osallistua vähintään 2 koiraa.

Koelajit jakautuvat osasuorituksiin seuraavasti

Koemuoto	Osat	Koemuoto	Osat
Käyttäytymiskoe	2	Etsintäkoe	2
Jälkikoe	2	Opastuskoe	2
Viestikoe	2	Valjakkohiihto	Ei jakaannu osiin
Hakukoe	2		

Kokeiden rajoittaminen

Kokeesta vastaavan tuomari tulee valvoa, että kokeiden anomuksessa mahdollisesti annettuja osallistumisrajoituksia noudatetaan. Palveluskoirakoikeisiin osallistuvien koirien määrää voidaan rajoittaa seuraavasti:

- Rajoitettu osallistujamäärä, joko koko kokeeseen tai luokkaan
- Rajoitus totelevaisuuden perusteella, jolloin vähintään 10 parhaan on päästävä maastoon
- Rajoitus osasuritusten mukaan, jolloin kokeessa arvostellaan enintään ennalta määrätty määrä osasuorituksia.
- Rajoitus rodun mukaan. Tällöin on kyseessä rodun mestaruus- ja karsintakokeet, joita myönnetään enintään 1 karsinta- ja 1 rodun mestaruuskoe / vuosi / laji / luokka.

Lajilyhenteet

Lajilyhenteinä koemuodoista käytetään: käyttäytymiskoe PAKK, jälkikoe PAJÄ, hakukoe PAHA, viestikoe PAVI, etsintäkoee PAEK, opastuskoe PAOP, valjakkohiihto PAVH.

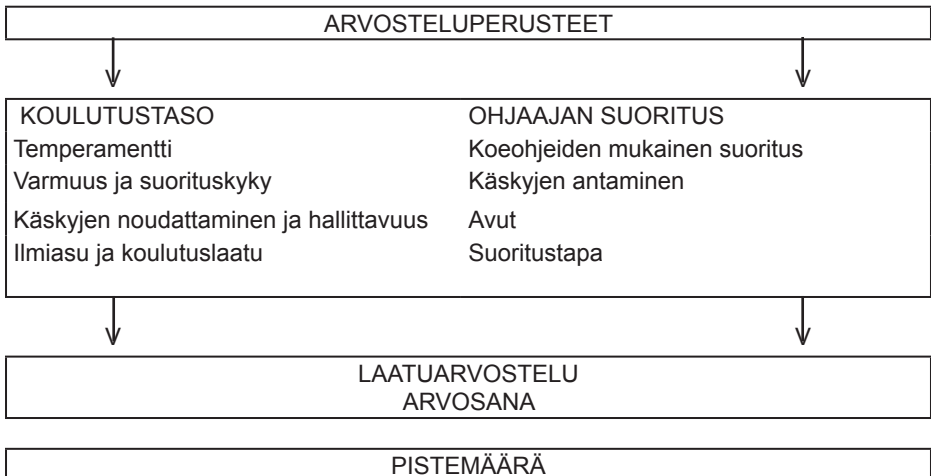
Arvostelu

Kaikissa koemuodoissa on arvosteluperusteiden lähtökohtana kaksi perusasiaa: koiran koulutustason arvostelu sekä ohjaajan suorituksen arvostelu. Nämä pääkohdat jakautuvat koemuodosta riippuen usein alakohtiin, joista sitten kokonaisuudessaan muodostuu suorituksen laatuarvostelu sekä pistemäärä. On kuitenkin muistettava, että kaikessa arvostelussa tulee löytää suorituksen olennaisimmat tekijät eli varsinainen suoritus, jolla arvostelussa on pääpaino. Suoritukseen liittyy usein myös suorituksen osia, kuten valmiitelevat ja loppuosuudet, joiden painoarvo arvostelussa ei ole varsinaisen suorituksen luokkaa. Liikesuorituksen kokonaisarvostelun kannalta on tärkeää huomioida jokainen suorituksen osa, ja vasta liikesuorituksen jälkeen suorittaa arvostelu lomakkeelle.

Kaikissa suorituksissa tulee tuomarinnustaa ja huomioida koiran tasapainoisuus ja viettiominaisuudet.

Arvosteluperusteet

Seuraavaa kaaviota käytetään yleisperiaatteena kaikkeen arvosteluun, näin tuomarilla on ”yleisrunko” arvostelulle. Myöhemmin jokaisen lajin kohdalla tullaan arvosteluperusteet vielä yksilöimään tarkemmin ja lajin erikoispiirteet huomioonottaen.

Arvosana ja sitä vastaava prosenttiosuus kokonaispistemäärästä

☐	Erinomainen	96 – 100 %
☐	Erittäin hyvä	90 – 95 %
☐	Hyvä	80 – 89 %
☐	Tyydyttävä	70 – 79 %
☐	Puutteellinen	0 – 69 %

Miten saadaan koiran koesuoritusta vastaava arvostelu

1. Tunnetaan suoritusvaatimukset
2. Tarkkaillaan huolellisesti jokaisessa vaiheessa ohjaajaa ja koiraa
3. Koulutuslaadun toteaminen ja osoitetun työskentelyn arvostelu
4. Tehdyn liikesuorituksen erittely ja kirjaaminen arvostelulomakkeelle suorituksen jälkeen
5. Suorituksen kokonaisuuden analysointi ja sitä vastaavan arvosanan ja pistemäärän määrittäminen
6. Arvostelu tapahtuu arvosanoin annettuna laatuarvosteluna ja annetun pistemäärän on oltava suhteessa siihen. Pistein annettu arvostelu muuttuu virhearvioinniksi joka johtaa väärään lopputulokseen
7. Esitetyn osasuorituksen arvostelun on vastattava annettua arvosanaa. Lisäksi tuomari saa mahdollisuuden tuoda positiivisesti esiin toivottuja työskentelytapuuksia ja erityisiä etuja.

Liikesuorituksesta annetaan korkein arvosana vain silloin, kun kaikki suorituksen osat tehdään koevaatimusten mukaan.

Koesuorituksen arvosteleminen

Yleistä

Ohjaajan on noudatettava kaikkia tuomarilta saamia ohjeita. Tuomari antaa luvan suorituksen aloittamiseen. Suorituksen aloittaminen ilman tuomarin lupaa johtaa arvosanan alentamiseen. Ohjaaja saa henkilö- ja esine-etsinnöissä käyttää koiran ohjaamiseen käskyjen ja käsimerkkien lisäksi pilliä ja viheltämistä.

Arvosteluperusteet

Koesuorituksissa koiralta toivotaan

- tehokasta suoritusta
- teknistä osaamista
- ohjattavuutta
- hermojen hallintaa
- koeohjeiden mukaista suoritustapaa
- koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä

Ilmoittautuminen

Suorituksen alussa ohjaaja ilmoittautuu tuomarille suoritusvalmiin koiran kanssa, ilmoittaen oman nimensä ja koiransa nimen. Ilmoittautumisen yhteydessä mahdollisesti tapahtuvat huolimattomuudet tai puutteet eivät saa alentaa arvosanaa eivätkä vaikuttava tulevaan arvosteluun.

Varsinainen koesuoritus

Suoritus aloitetaan aina vasta tuomarin luvalla. Koiran työskentelyn tulee olla itsenäistä, päämäärähakuista ja innokasta. Tuomarin on kuitenkin tehtävä ero

- rauhallisen ja varman
- levottoman ja hermostuneen
- alistetun ja haluttoman koiran välillä.

Koiran työskentelyllä on oleellinen merkitys suoritusta arvosteltaessa, siitä pitää ilmetä

- työskentelyvalmius
- käskyjen totteleminen ja hallittavuus
- koiran ja ohjaajan välinen yhteistyö

Käskyjen totteleminen ja hallittavuus

Koiran on reagoitava heti ohjaajan antamiin käskyihin ja / tai merkkeihin ja toteltava niitä. Viivyttely käskyjen toteutuksessa alentaa arvosanaa. Vakavampi virhe on, jos koira jättää käskyt kokonaan huomioimatta. Jos ohjaaja joutuu ”hämäämään” koira saadakseen sen aloittamaan suorituksen, on tämä vakava virhe. Arvosana voi tässä tapauksessa olla korkeintaan puutteellinen. Fyysisten apujen antaminen on suorituksen aikana kielletty ja johtaa huomautuksen jälkeen suorituksen keskeytykseen.

Arvosteluperusteita ovat:

- koira tottelee käskyjä ja/tai merkkejä heti
- koira tottelee käskyjä ja/tai merkkejä viivytellen
- koira tarvitsee korostettuja käskyjä ja/tai merkkejä
- koira ei tottele annettuja käskyjä ja/tai merkkejä
- koiralle annetaan fyysinen apu

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Osasuorituksessa päätarkoitus on varsinaisen tehtävän (etsinnän, jäljenetsimisen jne.) tekeminen, jossa olennaisinta on hajuaistin käyttö sekä ohjauksen alla tapahtuva hallittu liikkuminen.

Vähemmän nopea suoritus ei aina merkitse puutteellista koulutuslaatua vaan se voi olla merkki liian voimakkaasta jännityksestä. Etenkin 1- ja 2-luokissa ohjaajan kokemattomuus saattaa aiheuttaa jännittyneisyyttä. Vähemmän nopea suoritus voi olla myös merkki koiran keskittymisestä. Nämä seikat tuomarin tulee selvittää ennen lopullista arvosteluaan.

Koiran suorituksesta tulee ilmetä suoritushalukkuus, työskentelykestävyys ja –voima.

Koiran suorituksen ollessa hidas ja epävarma seuraa siitä arvosanan alennus. Jos koiran työskentely muuttuu haluttomaksi niin, että se ei suorita enää tehtävää, eikä ohjaaja pysty sitä omalla toiminnallaan parantamaan suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee nopeasti ja varmasti
- koiran täytyisi työskennellä nopeammin ja varmemmin
- koiran suoritus on hidas ja epävarma
- koira ei suorita tehtävää

Ohjaajan käytös

Ohjaajan tulee toimia koeohjeiden ja tuomarin antamien määräysten mukaan sekä pystyä yhteistyöhön koiransa kanssa. Ohjaajan painostaessa koira liikaa, jatkuvin käskyin ja merkein, seuraa siitä arvosanan alennus. Jos ohjaaja ei pysty ”lukemaan” koiraansa, eikä näin ollen pysty parhaaseen mahdolliseen suoritukseen, seuraa siitä arvosanan alennus ja arvossana voi olla enintään hyvä. Vakavampi virhe on, jos ohjaaja painostaa koiraansa virheelliseen suoritukseen. Tällöin arvossana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Jos ohjaaja toimii vastoin koeohjeita ja tuomarin määräyksiä, seuraa siitä suorituksen keskeytys.

Arvosteluperusteita tähän ovat

- ohjaajan ja koiran yhteistyö on moitteetonta
- ohjaajan ja koiran yhteistyössä on puutteita
- ohjaaja painostaa koira
- ohjaaja ei pysty tulkitsemaan koiraansa
- ohjaaja painostaa koira vääriin suoritukseen
- ohjaaja noudattaa koeohjeita ja tuomarin määräyksiä
- ohjaaja toimii vastoin koeohjeita ja tuomarin määräyksiä

Liikesuoritusten arvostelutekniikka

Liikesuorituksen arvostelu tapahtuu seuraavasti

Alkuosuus johon sisältyy 10 % painoarvolla

Perusasento

Valmisteleva vaihe

Suoritusosuus johon sisältyy 100 % painoarvolla

Käskyn totteleminen

Suorituksen läpivieminen

Etäisyys

Loppuosuus johon sisältyy 10 % painoarvolla

Eteen istuminen

Sivulletulo

Perusasento

Esimerkki: 10 pisteen liike

ALKUOSUUS 10 % = 1 piste
SUORITUSOSUUS 100 % = 10 pistettä
LOPPUOSUUS 10 % = 1 piste

Arvostelun antaminen

Arvosanoin tapahtuvassa arvostelussa on syytä käyttää terminologiaa, joka kuvaa tapahtumaa. Näin arvostelun kuuntelijoilla on mahdollisuus muodostaa kuva koiran ja ohjaajan työskentelystä, suorituspaikan tapahtumista ja tuomarin suhtautumisesta niihin.

Esimerkki 10 pisteen liike:

Arvosana	Suullinen ilmaisu	Huom
Erinomainen	Suoritti nopeasti Pitäisi suorittaa vieläkin nopeammin	On positiivinen ilmaisu Tällainen ilmaisu saattaa olla -0,25 pisteen arvoinen
Erittäin hyvä	Pitäisi suorittaa hieman nopeammin	Tällainen ilmaisu saattaa olla -0,5 – 1 pisteen arvoinen
Hyvä	Pitäisi suorittaa nopeammin	Tällainen ilmaisu saattaa olla -1 – 1,5 pisteen arvoinen
Tyydyttävä	Pitäisi suorittaa selvästi nopeammin	Tällainen ilmaisu saattaa olla -2 –3 pisteen arvoinen
Puutteellinen	Suorittaa hitaasti tai suorittaa erittäin hitaasti Ei suorita	On jo negatiivinen ilmaisu Tällainen ilmaisu saattaa olla -3,5 – 10 pisteen arvoinen

Kokonaisarvostelu

Kokonaisarvostelussa arvostelu tapahtuu pääosin positiivisesti, niin että esille tuodaan koiran sekä ohjaajan vahvuuksia.

Yleisluonnehdinta

- Temperamenttisuus
- Halukkuus
- Nopeus
- Viettivoimaisuus

Tekninen osaaminen

- Täsmällisyys
- Virheettömyys

Ohjaajan työskentely

- Ohjaajan täsmällisyys
- Koeohjeiden edellyttämä suoritustapa
- Koiralle annetun koulutuksen laatu

Koiran ja ohjaajan välinen yhteistyö

- Kunnossa
- Huomautukset

Liikesuoritusten arvostelu

Osasuorituksen loppuarvosana ja pisteet

Tuomarin päätettyä liikesuoritusten jälkeen, minkä kokonaisarvosanan ja pisteet hän koiralle antaa, on syytä tarkistaa, että ne tukevat toisiaan. Koska kokonaispisteet ovat aina kokonaisluku, pyöristyksiin vaikuttavat annetut huomautusmerkinnät sekä koiran ja ohjaajan vahvat ja heikot suoritusosuudet. Suullisessa arvostelussa yksittäiset liikesuoritukset arvostellaan laatuarvosteluna.

Ohjaajan koiralle antamien apujen arvostelu

Tuomarin on selvitettävä itselleen, onko ohjaajan antama apu annettu tietoisesti vai tiedostamatta ja onko annettu apu koeohjeiden vastainen. Esimerkkejä koeohjeiden vastaisista apukeinoista ovat koiraan koskettaminen liikkeen aikana, viritykset, makupalat ja leikkikalut sekä liika kiittäminen.

Tuomarin on myös huomioitava arvostelussaan se, kuinka annettu apu vaikutti suoritukseen tai kuinka se vaikuttaa alkavaan suoritukseen (esimerkiksi koiran "viritys"). Tuomarin onkin, jos kysymyksessä on "viritys", hyvä odottaa pieni hetki ennen suorituksen aloituslupaa.

Ohjaajan koiralleen antamien apujen arvostelussa on myös syytä kiinnittää seuraaviin seikkoihin huomiota.

Koiralle annettu apu saattaa olla

Tarpeeton tai tehoton Tiedostamaton	Ei vaikuta koiran suoritukseen. Vaikuttaa suoritukseen vaikka koira ei sitä tarvitsisikaan. Esimerkkeinä pään nyökäytys tai nopeuden muutokset käännöksissä.
Tehokas	Vaikuttaa koiran suoritukseen, koira tekee liikkeen paremmin ja nopeammin. Esimerkiksi lisäkäskyt, käsimerkit, vartaloapujen käyttö, motivoivat ja jarruttavat liikkeet sekä aikaistetut käskyt, joilla yritetään eliminoida tuleva virhe.
Tarpeellinen	On välttämätön, että koira suorittaa liikkeen. Esimerkiksi koiraan tarttuminen tai ohjaajan esteeseen koskettaminen. Huom! Tällä tavoin avustettu suoritus arvostellaan kuten sitä ei olisi suoritettu lainkaan.
Fyysinen apu	Ensimmäisestä fyysiseksi avuksi katsottavasta koiraan koskettamisesta tuomari huomauttaa ja arvosanaa alennetaan. Toisesta osasuoritus keskeytetään.

Ohjaajan koiralle antamat käskyt

Ohjaajan tulee antaa käskyt selvästi ja kuuluvasti niin, että tuomari saa arvostelulle pohjaa siitä, tekeekö koira suoritukset käskystä vai ennakoiden tai hidastellen. Ohjaaja saa antaa käskyt omalla äidinkielellään.

Koeohjeen vastaiset lisäkäskyt alentavat suorituksen arvosanaa. Varsinaisessa suorituksessa annettu lisäkäskey on painoarvoltaan suurempi kuin alkuperäinen tai loppuosuudessa annettu ylimääräinen käsky.

Suoritusosuudessa annettu

- 1 lisäkäskey alentaa arvosanan tyydyttävään
- 2 lisäkäskey alentaa arvosanan puutteelliseen
- 3 lisäkäskey keskeyttää liikesuorituksen

Alku- tai loppuosuudessa annettu

- 1 lisäkäskey alentaa sen osan arvosanaa, jossa käsky on annettu, tyydyttävään
- 2 lisäkäskey alentaa sen osan arvosanaa, jossa käsky on annettu, puutteelliseen
- 3 lisäkäskey alentaa sen osan arvosanaa, jossa käsky on annettu, puutteelliseen

Jos koira karkaa ohjaajaltaan jossakin kokeen vaiheessa, on ohjaajalla oikeus, tuomarin luvalla, kutsua koira. Luoksetulokäskyt annetaan paikallaan seisten tuomarin ohjeiden mukaan. Jos koira ei kolmannenkaan käskyn jälkeen palaa ohjaajan luokse, keskeytetään koiran osasuoritus hallitsemattomuuden vuoksi. Sivulliset eivät saa vaikuttaa koiran käyttäytymiseen.

Ongelmatilanteita

Tuomari ja myös ohjaaja saattavat joutua kokeen aikana erilaisten odottamattomien ongelmien eteen. Tällaiset tilanteet on hoidettava mahdollisimman nopeasti ja osallistujan edut huomioiden. Jos tilanne on sellainen, että koira tai ohjaaja eivät ole niiden aiheuttajia, ei niiden vaikutus saa alentaa arvosanaa. Jos taas tilanne on koiran tai ohjaajan aiheuttama, tästä saattaa seurata arvosanan alennus.

Esine-etsintä

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.03.1999,16.11.2011
Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 15.12.2011
Ohjeet astuvat voimaan 01.01.2012

Esine-etsintä suoritetaan jälki-, haku-, viesti- ja etsintäkokeen kaikissa luokissa.

Yleismääräyksiä esine-etsintään

Esine-etsintä suorituksen aikana koiralla tulee olla PK -tunnusvaljaat sekä kaulain. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä olevat eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain.

Esine-etsintäalueen tekeminen

Tuomari hyväksyy etsintäalueelle vietävät esineet ja määrää niiden paikat. Esineet ja niiden paikat ovat samat kaikille luokan koirille. Esineinä ei saa käyttää sellaisia esineitä, joihin haju tarttuu huonosti tai jotka rikkoutuessaan saattavat vahingoittaa koiraa (metalli, lasi, kova muovi), ei myöskään tottelevaisuusosassa käytettäviä noutoesineitä.

Etsintäalue on sijoitettava sellaiselle paikalle, että tuomarilla ja ohjaajalla on mahdollisuus seurata koiran työskentelyä. Alue on merkittävä niin, että koiranohjaaja pystyy sen hyvin hahmottamaan.

Esine-etsintäalueeksi sopivia maapohjia ovat kaikki luonnolliset maapohjat. Etsintäalue tulee ”tallata” järjestäjien toimesta koiran kanssa ennen ensimmäisen koiran suoritusta.

Ennen jokaisen koiran suoritusta käydään koskettamassa kaikkia esineitä.

Esine-etsintä suoritus

Tuomari määrää etsintäsivun, jolta ohjaaja ohjaa koiran työskentelyä. Etsintäsivu on sama kaikille luokkaan osallistuville. Ohjaaja saa ohjata koiran työskentelyä määrättyä sivulta vapaavalintaisin käskyin ja merkein. Pillin käyttö tai viheltäminen on sallittu. Ohjaajalla on oikeus käskeä etsintäalueen ulkopuolelle mennyt koira takaisin alueelle. Koiran on luovutettava esineet ohjaajalleen, luovutusasento on kuitenkin vapaa.

Suoritus alkaa ohjaajan aloitettua etsinnän tuomarin luvalla ja päättyy etsimisajan kulluttua umpeen tai ohjaajan luovutettua koeluokan vaatiman määrän löydettyjä esineitä tuomarille. Tuomari määrää yleisön paikan.

Luokka 1, 2 ja 3	
Etsintäalueen koko 50 x 50 metriä	
Etsintäaika 5 minuuttia	
Esineet 3 kpl käyttöesineitä	1-luokassa etsitään 1 esine 2-luokassa etsitään 2 esinettä 3-luokassa etsitään 3 esinettä

Esine-etsintä pisteet 30

Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Työskentely 12 pistettä	Työskentely 12 pistettä	Työskentely 12 pistettä
Löydetty esine 18 pistettä	Löydetty esine a' 9 pistettä Yhteensä 18 pistettä	Löydetty esine a' 6 pistettä Yhteensä 18 pistettä

Arvosteluohje

Esineiden etsiminen

Jos samaa esine-etsintäaluetta käytetään useammalle luokalle tai lajille, on etsintäsivu pidettävä kaikille samana.

Ohjaajalle on annettava mahdollisuus tutustua alueeseen etsintäsivulta ennen suori-
tuksen aloittamista. Tässä yhteydessä tuomari selostaa ohjaajalle alueen rajat ja mah-
dollisesti muut etsintään tai alueeseen liittyvät asiat. Tämän osan tuomari voi tilanteesta
riippuen tehdä joko yksitellen, aina ohjaajan tullessa suoritukseen tai niin, että hän ottaa
kaikki luokan ohjaajat kerralla kokoon ja suorittaa selostuksen koko ryhmälle samanai-
kaisesti.

Ohjaaja päättää sen, miltä kohtaa etsintäsivua hän koiransa etsintätyöskentelyyn lä-
hettää. Suoritus päättyy, kun kaikki etsittävät esineet ovat löytyneet, etsintäaika päättyy
tai kun tuomari tai ohjaaja keskeyttää koiran suorituksen.

Koiran työskentelyyn esine-etsintäalueella vaikuttavat monet asiat, kuten maaston
muoto, tuuliolosuhteet sekä ilman lämpötila ja kosteus. Tuomarin tulee ottaa tällaiset
seikat huomioon arvostellessaan suoritusta.

Jakamalla esine-etsintätyöskentely osiin on mahdollista arvostella se eritellysti.

Koiran ja ohjaajan työskentelyä arvosteltaessa huomioidaan seuraavat suorituksen osat

- etsintätyöskentelyyn lähettäminen
- käskyjen totteleminen ja ohjattavuus
- suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius
- ohjaajan käytös
- esinetyöskentely
- työskentelykestävyys

Etsintätyöskentelyyn lähettäminen

Koiran lähettämisasento on vapaa. Lähtökäskyn ja samanaikaisen fyysisen avun anta-
minen on kuitenkin kielletty. Lähettämiseen valmistelu ei ole riippuvainen ajasta.

Koiran etsintätyöskentelyyn lähtö tapahtuu

- ohjaajan käskystä, myös käsimerkki on sallittu
- ohjaaja valitsemana hetkenä, tuomarilta luvan saatuaan
- ohjaajan sivulta
- ilman fyysistä apua
- etsintäaika alkaa ohjaajan lähetyskäskystä

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Esine-etsinnän päätarkoitus on varsinaisen suorituksen (etsinnän) tekeminen, jossa
olennaisinta on hajuainin käyttö sekä hallittu liikkuminen alueella. Koiran tulee aloittaa

etsintä heti käskyn saatuaan ja sen on etsittävä esineitä halukkaasti ja keskittyneesti, liikkuen ohjaajan käskyjen mukaisesti. Mikäli koira selvästi vain juoksee alueella, eikä suorita etsintää, tulee tuomarın harkita kuinka kauan hän antaa aikaa koiralle varsinaisen suorituksen aloittamiseen. Tuomarın tulee keskeyttää suoritus, jos koira ylittää esineet useita kertoja niitä huomioimatta. Esinetyöskentelyn tasapuolisen arvostelun mahdollistamiseksi esineiden tulee olla kooltaan vähintään 5x 6 cm.

Esinetyöskentely

Koiran tulee ottaa löytämänsä esine heti. Tuomarın tulee kuitenkin huomioida arvostelussa sää ja tuuliolosuhteet. Arvosanaa ei alenneta koiran ylittäessä esineen reagoimatta siihen. Arvosanaa alennetaan, jos koira ylittää esineen reagoiden siihen, sitä kuitenkaan ottamatta. Arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Tuomarın on oltava erittäin tarkka arvostellessaan koiran reagoimista esineeseen, sillä koiran reagoiminen voi olla hyvin vähäeleistä. Tällöin on seurattava tarkkaan, painostaako ohjaaja koiraa ylittämään esineen vai ylittääkö koira sen omaehtoisesti.

Arvosteluperusteita ovat

- koiran reagoi esineeseen ja ottaa sen heti
- koira reagoi esineeseen mutta viivyttelee sen ottamisessa
- koira reagoi esineeseen mutta ei ota sitä

Koiran pitää tuoda löytämänsä esine ohjaajalle heti, suoraan ja nopeasti sekä luovuttaa esine ohjaajalle. Luovutusasento on vapaa. Jos koira ottaa esineen, mutta ei ilman ohjaajan käskyä tuo sitä hänelle, tai jos esineen tuominen on hyvin hidasta ja epävarmaa, arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Innostava kehoitus koiran ottaessa esinettä tai kun se on juuri ottanut esineen ei alenna arvosanaa. Jos ohjaaja joutuu korostetuın käskyin kehottamaan koiraa tuomaan esinettä, arvosana on korkeintaan puutteellinen. Luovutustilanteissa koiran tulee luovuttaa esine ohjaajalle heti luovutuskäskyn saatuaan. Luovutusten ollessa hitaita seuraa arvosanan alennus. Vakavampaa on, jos esineen luovutus muuttuu ohjaajan ja koiran väliseksi leikiksi tai taisteluksi, tästä seuraa suurempi arvosanan alennus. Jos koira ei luovuta esinettä ohjaajalle, nielaisee tai syö sen, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira tuo esineen heti ja nopeasti
- koira tuo esineen viivytellen ja epävarmasti
- koira vaatii lisäkäskeyjä esineen tuomiseen
- koira ei tuo esinettä
- koira luovuttaa esineen oikein ja nopeasti
- koira viivyttelee esineen luovutuksessa, ohjaaja antaa useamman luovutuskäskyn
- koira ei luovuta esinettä

Koiran tulee pitää esinettä suussa varmasti, se ei saa pureskella esinettä tai leikkiä sillä. Koiran pureskellessa esinettä tai leikkiessä sillä arvosana on korkeintaan hyvä. Vakavampaa on, jos koira edellisten lisäksi pudottelee esinettä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira pitää esinettä varmasti ja rauhallisesti
- koira pureskelee esinettä ja / tai leikkii sillä
- koira pudottelee esinettä

Etsintäajan sisällä löydetty esine hyväksytään, ja koiran annetaan luovuttaa se.

Mikäli koira ei löydä yhtään esinettä ei se myöskään voi saada työskentelypisteitä.

Jälkikoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.03.1999,16.11.2011

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 15.12.2011

Ohjeet astuvat voimaan 01.01.2012

Jälkikoe muodostuu

1. Tottelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
  - jäljen etsintään
  - jäljen ajamiseen
  - esine-etsintään

Jälkikokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky etsiä ja seurata vieraan henkilön jälkeä vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koeluokat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1 osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2 osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3 osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin. Ennen osallistumistaan jälkikokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe (BH) hyväksytysti. Ohjaaja voi osallistua kokeeseen ainoastaan yhdellä koiralla. Kokeeseen ei saa osallistua kiinnaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Tottelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteenä käytetään:

- Luokka 1 JK 1
- Luokka 2 JK 2
- Luokka 3 JK 3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

Yleismääräyksiä kokeeseen

Koetta ei voida järjestää, jos maastossa on lunta siinä määrin, että siellä liikkujan jäljet näkyvät. Jälkiarvonta suoritetaan jäljentekijöiden lähdettyä maastoon. Tuomari valvoo arvontaa. Etukäteen tapahtuva ryhmäarvonta on mahdollista.

Koira työskentelee vähintään 10 metrin mittaisessa valjaisiin tai kiinteään kaulaimen kiinnitettyssä johdattimessa. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä olevat eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain. Ohjaaja voi pitää johdattimesta kiinni tai se voi

olla vapaana maassa.

Jälkisuoritus alkaa, kun jäljen etsiminen linjalta aloitetaan. Suoritus päättyy jäljestämisaajan kuluttua umpeen tai ohjaajan luovutettua löytyneet esineet tuomarille tai tehtävään nimetyille toimitsijalle. Jäljestämisaika sisältää etsintäajan linjalla.

Etsintälinjan merkit ovat paikoillaan koko jälkisuorituksen ajan. Jäljen lopussa tulisi olla toimitsija, joka ottaa ohjaajalta esineet vastaan ja merkitsee niiden luovutusajan ylös. Jos tämä ei ole mahdollista, tuomari voi harkintansa mukaan antaa osallistujalle paluuaajan.

Jälkiosuuden tekeminen

Yleistä:

Tuomarityön helpottamiseksi jäljestä on annettava tuomarille kaavio, josta tulee ilmetä jäljen suunta, esineiden sijainti ja jäljen etäisyys muihin jälkiin. Jälkimaastoksi sopivia maapohjia ovat metsä, niitty, pelto - yleensäkin kaikki luonnolliset maapohjat. Jälki saa ylittää vähän liikennöidyn tien. Ylitys on tehtävä kohtisuoraan tien yli.

Jälki ei missään vaiheessa saa kulkea 50 m lähempänä jäljen aikaisemmin tehtyä osaa. Jälkien etäisyys toisistaan tulee olla vähintään 150 m, tämä ei koske vastakkaisia jälkiä esim. tien erottaessa ne toisistaan.

Jälkeen tehdään luokkavaatimusten mukaiset suorat ja kulmat. Jälki tehdään kokonaisuudessaan normaalein askelin. Kaikkia sellaisia maastokohtia, missä tapahtuu jäljen katkeaminen (iso oja, vetinen suo, paljas kallio yms.) on vältettävä. Jos tällaiseen maastokohtaan joudutaan, on jälki tehtävä suoraan, niin että koiralla on mahdollisuus saada vainu uudelleen.

Etsintälinja:

Etsintälinjan on oltava sellaisessa maastossa, että tuomari näkee koiran työskentelyn linjalla. Etsintä aloitetaan tuomarin osoittamasta kohdasta, linjan päästä. Jälki ylittää etsintälinjan. Etsintälinjan ja jäljen kulma ei saa olla 45 astetta pienempi.

Kulmat:

Jälkeen tehdään luokkavaatimusten mukainen määrä kulmia. Normaalit kulmat ovat n. 90 astetta ja terävät kulmat n. 45 astetta. Jälkien ei tarvitse olla jokaiselle luokan koiralle samanlaisia, mutta niissä on oltava sama määrä suorita ja kulmia. Järjestäjä voi näin käyttää maastoa paremmin hyväkseen.

	Luokka 2	Luokka 2	Luokka 3
Etsintälinja	30 metriä	40 metriä	50 metriä
Etsintäaika linjalla	5 minuuttia	5 minuuttia	5 minuuttia
Jäljen ikä	n. 1 tunti	n. 1½ tuntia	n. 2 tuntia
Jäljen pituus	n. 500 metriä	n. 1000 metriä	n. 1500 metriä
Jäljestämisaika	20 minuuttia	30 minuuttia	40 minuuttia
Suorat kulmat	1 - 2 kpl	3 - 5 kpl	4 - 8 kpl
Terävät kulmat	Ei	Ei	1 - 2 kpl
Esineiden määrä	6 kpl	6 kpl	6 kpl

Jälkikokeen maasto-osuuden pisteet (200) jakautuvat seuraavasti

Luokka 1, 2 ja 3	
Jäljen etsiminen	40 pistettä
Esineet 1 – 5	20 p / esine = max 100 p
Esine 6	30 pistettä
Esine-etsintä	30 pistettä, koe- ja arvosteluohje sivulla 58 - 61

Esineet:

Esineiden tulee olla kooltaan n 10 cm pitkiä ja n. 2 cm paksuja kuivasta puun oksasta tehtyjä keppejä. Esineiden on oltava jäljentekijän hallussa vähintään 30 minuuttia ennen jäljentekoa, jotta niihin tarttuu riittävä ominaishaju.

Esineet on laitettava huolellisesti jäljen päälle eikä niitä saa kätkeä. Esineet merkitään ratatunnuksilla ja viimeinen esine myös numerolla 6. Esineitä ei saa laittaa kulmiin eikä niiden välittömään läheisyyteen.

Arvosteluohje jälkikoe

Jäljen etsiminen

Suoritus aloitetaan tuomarinvuonon luvalla, tuomarinvuonon osoittamasta kohdasta, linjan päästä. Suoritus alkaa, kun koira aloittaa etsimisen ja päättyy koiran ja ohjaajan poistuttua linjalta hyväksytysti tai kun etsintäaika on kulunut umpeen. Jos koira ei löydä jälkeä sallitussa ajassa, jäljen etsiminen keskeytetään eikä koira voi suorittaa jäljen ajamista.

Jälki ylittää linjan joltain kohtaa. Koiran tulee edetä linjalla määrätietoisesti. Liian suuri poikkeama linjalta alentaa arvosanaa. Tuomarinvuonon tulee kuitenkin huomioida maaston rakenne sekä sää- ja tuuliolosuhteet poikkeamaa arvostellessaan.

Koiran työskentelyn tulee olla itsenäistä, päämäärähakuista ja innokasta. Tällöin on tehtävä ero

- rauhallisen ja varman
- levottoman ja hermostuneen
- alistetun ja haluttoman koiran välillä

Jos koira löytää linjalta jonkun muun jäljen ja lähtee ajamaan sitä, kutsutaan ohjaaja takaisin linjalle käskyllä ”väärä jälki”. Tästä ei seuraa arvosanan alennusta. Tuomarinvuonon on oltava ehdottoman varma siitä, että koira todella ajaa väärää jälkeä ennen em. käskyä. Tuomarinvuonolla täytyy olla kyky nähdä, koska koira ajaa jälkeä ja koska se muista syistä poistuu janalta. Ohjaaja saa poistua linjalta vasta kun koira on aloittanut jäljestämisen.

Jäljen etsimisestä arvostellaan seuraavat osat:

- etsintään lähettäminen
- käskyn totteleminen ja ohjattavuus
- suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius
- koiran ja ohjaajan välinen etäisyys
- jälkeen reagoiminen
- jäljelle lähteminen
- ohjaajan käytös

Jäljen etsimisen kokonaiskuvaa muodostettaessa on koiran antamalla yleisvaikutelmalla erityinen merkitys.

Tällöin arvostellaan

- ohjattavuutta
- työskentelyvalmiutta
- työskentelykestävyyttä

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Ohjaaja saa ohjata koiraa käsimerkein ja / tai kehotuksin sen etsiessä jälkeä. Koiran on lähdettävä etsimään jälkeä heti käskyn saatuaan ohjattuun suuntaan, halukkaasti ja olosuhteisiin nähden sopivalla vauhdilla.

Jos koira etsii jälkeä haluttomasti ja epävarmasti tai viivyttelee, seuraa siitä arvosanan alennus. Jos koira ei etsi tai löydä jälkeä suoritus keskeytetään, eikä koira voi suorittaa jäljen ajamista. Jos ohjaaja antaa koiralle fyysisen avun seuraa siitä huomautuksen jälkeen suorituksen keskeytys.

Arvosteluperusteita ovat

- koira etsii jäljen halukkaasti ja varmasti
- koiran täytyisi etsiä jälki vielä halukkaammin ja varmemmin
- koira etsii jälkeä haluttomasti ja epävarmasti
- koira viivyttelee jäljen etsimistä ja on epävarma
- koira ei etsi eikä löydä jälkeä
- koira tarvitsee fyysisen avun suoriutuakseen tehtävästä

Koiran ja ohjaajan välinen etäisyys

Ohjaaja saa lähteä liikkeelle vasta sitten, kun johdatin on suorana.

Ohjaaja saa lähteä linjalta vasta sitten, kun koira on jäljestänyt johdattimen mitan.

Hetkellinen koiran lähellä olo ei ole virhe, esimerkiksi koiran palatessa linjaa takaisinpäin tai sen varmistaessa maastoa. Jos ohjaaja menee liian lähelle koira seuraa siitä arvosanan alennus. Vakavampi virhe on, jos ohjaaja menee koiran lähelle painostaakseen sitä.

Arvosteluperusteita ovat

- ohjaaja pysyy oikealla etäisyydellä
- ohjaajan pitäisi pysyä kauempana koirasta
- ohjaaja on liian lähellä koira
- ohjaaja painostaa koira menemällä lähelle sitä

Jälkeen reagoiminen

Jäljen löytäessään koiran tulee reagoida siihen heti. Tuomarin tulee huomioida arvostelussa sää ja tuuliolosuhteet, sillä esimerkiksi tuuli saattaa siirtää jäljen hajua useita metrejä. Koiran ylittäessä jäljen kuitenkin siihen reagoiden seuraa arvosanan alennus. Vakavampaa on, jos koira ylittää jäljen reagoimatta siihen. Arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Tuomarin on oltava erittäin tarkka arvostellessaan koiran reagoimista jälkeen, sillä reagoiminen voi olla hyvin vähäeleistä. Tällöin on seurattava tarkkaan, painostaako ohjaaja koira ylittämään jäljen vai ylittääkö koira sen omaehtoisesti.

Arvosteluperusteita ovat

- koiran reagoi jälkeen heti ja aloittaa jäljestämisen
- koira reagoi jälkeen mutta ei aloita jäljestämistä vaan ylittää jäljen
- koira ylittää jäljen reagoimatta siihen

Jäljelle lähteminen

Koiran löytäessä jäljen linjalta sen tulee lähteä ajamaan sitä. Jos koira osoittaa epävarmuutta jäljestämisen aloittamisessa, seuraa siitä arvosanan alennus; arvosana voi olla korkeintaan erittäin hyvä. Koira saa varmistaa jäljen oikean suunnan arvosanan siitä alentumatta noin 15 m matkalla. Jos koira lähtee ajamaan jälkeä väärään suuntaan, ns. takajäljelle, eikä käänny sallitun matkan sisällä, tuomarin on kutsuttava ohjaaja takaisin linjalle. Tästä seuraa arvosanan alennus; arvosana voi olla enintään hyvä. Jos koira tai ohjaaja keskeyttää jo aloitetun jäljestämisen n. 15 m matkalla ja palaa etsintälinjalle, seuraa arvosanan alennus. Tällöin arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Jos koira ei sallitun ajan puitteissa lähde jäljelle, niin se ei voi suorittaa jäljen ajamista; tästä seuraa keskeytys.

Arvosteluperusteita ovat

- koira lähtee jäljestämään innokkaasti ja varmasti
- koira lähtee jäljestämään epävarmasti
- koira lähtee jäljestämään mutta väärään suuntaan
- koira lähtee jäljestämään mutta keskeyttää sen ja palaa etsintälinjalle
- koira ei lähde jäljestämään

Jäljen ajaminen

Koiran jäljeltä löytämät esineet määrittävät jäljestämisosuudesta saatavan arvosanan ja pistemäärän. Vain jäljestämisaajan ja mahdollisen paluuajan puitteissa luovutetut jälkiesineet mahdollistavat kokeen hyväksymisen. Jos suorituksen ohjeissa annettu enimmäisaika ylittyy, seuraa siitä osasuorituksen keskeytys (yli aika). Tällöin etsintälinjalla saatu arvosana ja pisteet säilyvät, mutta jäljen ajamista ei voida arvostella.

Esineiden tulee olla tunnistettavissa. Voimakkaasti pureskeltua ja näin tunnistuskelvotonta esinettä ei saa hyväksyä. Jäljestämisen päätyttyä ohjaajan on saamiensa ohjeiden mukaan luovutettava koiran löytämät jälkiesineet tuomarille tai tehtävään nimetylle toimitsijalle. Tähän luovutukseen päätyttyä jäljestämisaajan laskeminen.

Jäljen ajaminen alkaa koiran löytäessä jäljen etsintälinjalta ja päättyy kun jäljestämisaika on päättynyt, ohjaaja luovuttaa löydetty esineet tuomarille tai koetoimitsijalle tai kun ohjaaja poistaa koiralta jälkiliinan. Jäljestämisen päätyttyä ohjaajan meneminen jälkialueelle on kielletty.

Hakukoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011
Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 15.12.2011
Ohjeet astuvat voimaan 01.01.2012

Hakukoe muodostuu

1. Tottelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
  - henkilöetsintään
  - esine-etsintään

Hakukokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky etsiä ja ilmaista etsintäalueella olevat henkilöt vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koelukat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1 osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2 osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3 osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen/järjestön kokeisiin. Ennen osallistumistaan hakukokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti. Ohjaaja voi osallistua kokeeseen ainoastaan yhdellä koiralla. Kokeeseen ei saa osallistua kiimaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Tottelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteenä käytetään:

- Luokka 1 HK 1
- Luokka 2 HK 2
- Luokka 3 HK 3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

Yleismääräyksiä kokeeseen

Henkilöetsinnässä koiralla tulee olla PK -tunnusvaljaat ja kaulain. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä olevat eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain. Suoritusjärjestys arvotaan ennen maasto-osuuden alkamista. Jos kokeessa käytetään samaa ratapohjaa eri luokille, suoritukset aloitetaan ylemmistä luokista.

Henkilöetsintä alkaa, kun ohjaaja tuomarin luvalla lähettää koiran etsintään. Ohjaaja ratkaisee, aloittaako hän etsinnän oikealta vai vasemmalta. Etsiminen päättyy, kun haku-aika on kulunut umpeen, kaikki etsittävät henkilöt ovat löytyneet, tai kun ohjaaja on

saavuttanut alueen takarajan. Mikäli koira on ilmaissut henkilön sallitun ajan puitteissa, sen tulee antaa osoittaa tämä, ja näin löydetty henkilö hyväksytään.

Etsinnän aikana koiran kytkeminen on kielletty lukuun ottamatta rullailmaisutilanteita. Koiran palkitseminen kokeen aikana on kielletty. Ainoastaan koiran juottaminen henkilöetsintäalueen keskiliinjalla on sallittu, tällöin ohjaaja saa pitää koirasta kiinni. Piillin käyttö ja viheltäminen on sallittu. Ainoastaan tuomarin nimeämät henkilöt saavat olla henkilöetsintäalueella kokeen aikana.

Ilmaisutavat:

Rullalla ilmaiseva koira: Koira ottaa rullan suuhunsa löydettyään etsittävän henkilön ja palaa rulla suussa suorinta tietä ohjaajansa luo. Ohjaajan kytkettyä koiran ilmaisuliinaan, koira palaa suorinta tietä löytämänsä henkilön luo. Ilmaisuliinan pituus on n. 5-10 m (ilmaisuliina voi olla myös rullatalutin). Löydetyn henkilön luona ohjaaja irrottaa ilmaisuliinan ja ottaa koiran hallintaansa.

Haukkumalla ilmaiseva koira: Koira pysyy löytämänsä henkilön luona ja ilmaisee tämän ohjaajalleen haukkumalla niin, että ohjaaja löytää paikalle. Henkilön luona ohjaaja ottaa koiran hallintaansa.

Ilmoittautumisen yhteydessä ohjaaja ilmoittaa tuomarille, mitä ilmaisutapaa koira käyttää. Ilmaisutavan vaihtaminen kesken suoritusta ei ole sallittua. Ilmaisutilanteesta keskiliinjalle palaavan ohjaajan on palattava sille kohtaa, mistä hän ilmaisuun lähti. Keskiliinjalle palataan tuomarin määräämää reittiä, koira seuraa ohjaajaa. Ohjaaja voi kuitenkin siirtyä keskiliinjaa pitkin eteenpäin ennen uutta lähetystä.

Löydetty henkilöt palaavat tuomarin kanssa etsintäalueen keskiliinjalle ja pysyttelevät suorituksen loppuajan tuomarin välittömässä läheisyydessä, lukuun ottamatta ilmaisutilanteita. Löydettyjen henkilöiden tulee jättää piilot auki, niin että koira voi nähdä piiloon. Piilosta tulee ottaa mukaan myös mahdolliset suojavaatteet.

Henkilöetsintäalueen tekeminen

Yleistä:

Etsintäalueen on oltava sellainen, että se koettelee koiran kestävyyttä. Etsintäalueen rajat on selvästi merkittävät, samoin on merkittävä alueen keskiliinja, jolla ohjaaja k aluulkee ohjatessaan koiran työskentelyä. Keskiliinjalle on laitettava myös merkit, jotka osoittavat kuljetun matkan. Merkit laitetaan 100 ja 200 metrin kohdille. 3-luokssa alueen päättymistä osoittavaa 300 m kohtaa ei merkitä, vaan etsintäalueen keskiliinjan merkittään jatketaan yli kolmensadan metrin.

Kokeen alussa, ennen ensimmäistä koesuoritusta, on etsintäalue tallattava järjestäjän toimesta koiran kanssa.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintäalueen pituus	100 metriä	200 metriä	300 metriä
Etsintäalueen leveys	100 metriä	100 metriä	100 metriä
Etsintäaika alueella	10 minuuttia	15 minuuttia	20 minuuttia
Etsittävät henkilöt	2 henkilöä kolmesta, joista 2 osittain peitettyä ja 1 kokonaan peitetty	3 henkilöä, joista 1 osittain peitetty ja 2 kokonaan peitettyä	3 henkilöä, joista 1 osittain peitetty ja 2 kokonaan peitettyä

Etsittävät henkilöt

Etsittävinä henkilöinä saavat toimia ainoastaan 18 vuotta täyttäneet. Ennen kokeen alkua tuomari hyväksyy järjestäjän esittämät etsittävien henkilöiden paikat. Henkilöt tulee sijoittaa siten, että heitä ei havaita keskilinjalta. Etsittävien henkilöiden on pysyttävä suoritusten ajan liikkumatta piiloissaan. He saavat tulla pois piilostaan vasta tuomarin luvalla. Koko luokan ajan käytetään samoja piiloja.

Kokonaan peitetyn piilon tulee olla sellainen, että koira ei näe eikä pääse koskettamaan etsittävää henkilöä (kellari, rakennus, laatikko tms.). Osittain peitetty piilo on sellainen, jossa koira näkee etsittävän henkilön ja pääsee myös koskettamaan häntä.

Arvosteluohje hakukoe

Yleistä

Kokeen järjestäjä on suunnitellut maalihenkilöiden paikat järjestelmällistä hakutyöskentelyä silmälläpitäen. Kokeen aikana saattaa tulla tilanteita, joissa ohjaaja havaitsee vielä löytymättömän maalihenkilön. Tällaisia tilanteita saattaa syntyä ilmaisuun menemisten yhteydessä, valeilmaisuutilanteissa yms. Näissä tilanteissa maalihenkilö otetaan pois piilosta, eikä koira voi saada tästä maalihenkilö- eikä ilmaisupisteitä. Tuomarin tulee huomioida löytymättömien maalihenkilöiden paikat ilmaisutilanteista poistuttaessa niin, että ei jouduttaisi tällaisiin tilanteisiin. Hakurullaa käytettäessä sen tulee olla sellainen, että koira pystyy irrottamaan sen suustaan, ilman ohjaajan apua.

Hakukokeen maasto-osuuden pisteet (200) jakautuvat seuraavasti

1-luokka

Osa	Pisteet	Huom!
Maalihenkilöiden löytäminen	100	1 löydetty henkilö = 60 pistettä 2 löydettyä henkilöä = 100 pistettä
Työskentely	40	Arvostellaan kokonaisuutena koiran työskentelyn ajan
Ilmaisut	30	Jokainen ilmaisu arvostellaan erikseen 15 pisteen arvoisena
Esine-etsintä	30	Koe- ja arvosteluohje sivuilla xx- xx

2- ja 3 luokat

Osa	Pisteet	Huom!
Maalihenkilöiden löytäminen	100	1 löydetty henkilö = 40 pistettä 2 löydettyä henkilöä = 70 pistettä 3 löydettyä henkilöä = 100 pistettä
Työskentely	40	Arvostellaan kokonaisuutena koiran työskentelyn ajan
Ilmaisut	30	Jokainen ilmaisu arvostellaan erikseen 10 pisteen arvoisena
Esine-etsintä	30	Koe- ja arvosteluohje sivuilla 58-61

Henkilöiden etsiminen

Suoritus aloitetaan tuomarin luvalla keskilinjalta henkilöhuokaluueen etureunasta. Lähtökohta ei saa olla mikään tarkka piste, vaan ohjaajalla täytyy olla jonkin verran pelivaraa

lähtökohdan suhteen; tähän vaikuttavat maaston muoto ja kasvillisuuden peitteisyys yms.

Koiran työskentelyn tulee olla itsenäistä, päämäärähakuista ja innokasta. Koiran työskentelyyn henkilöetsintäalueella vaikuttavat monet asiat, kuten maaston muoto, tuuliolosuhteet sekä ilman lämpötila ja kosteus. Tuomarin tulee ottaa tällaiset seikat huomioon arvostellessaan suoritusta.

Etsintäalueella työskentelyä arvosteltaessa on huomioitava seuraavat osat:

- etsintätyöskentelyyn lähettäminen
- käskyjen totteleminen ja ohjattavuus
- suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius
- ilmaisutilanteet
- ohjaajan käytös

Henkilöetsinnän kokonaiskuvaa muodostettaessa on koiran antamalla vaikutelmalla suuri merkitys. Tällöin arvostellaan

- ohjattavuutta
- työskentelyvalmiutta
- työskentelykestävyyttä

Etsintätyöskentelyyn lähettäminen

Koiran lähettämisasento on vapaa. Ohjaajalla on oikeus olla kyykistyneenä koiran viereen lähettämishetkellä. Hän voi pitää myös koirasta kiinni osoittaessaan koiralle etsimissuuntaa. Lähettämiskäskyn ja samanaikaisen fyysisen avun antaminen on kuitenkin kielletty. Lähettämiseen valmistelu ei ole riippuvainen ajasta.

Koiran lähettämisen etsintätyöskentelyyn pitää tapahtua

- ohjaajan käskystä, myös käsimerkki on sallittu
- ohjaajan valitsemaan suuntaan joko oikealle tai vasemmalle
- ohjaaja valitsemana hetkenä, tuomarilta luvan saatuaan..
- ohjaajan sivulta

Etsintäaika alkaa ohjaajan lähtökäskystä

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Henkilöetsinnän päätarkoitus on varsinaisen suorituksen (etsinnän) tekeminen, jossa oleellisinta on hajuainstin käyttö ja hallittu liikkuminen alueella. Koiran tulee lähteä suorittamaan etsintätehtävää varmasti, halukkaasti ja intensiivisesti maasto- ja sääolosuhteisiin sopivalla nopeudella. Koiran tulee etsiä alue risteillen ohjaajan käskyjä noudattaen. Koiran työskennellessä haluttomasti seuraa siitä arvosanan alennus. Vakavampi virhe on, jos koiran etsintätyöskentelyssä lisäksi esiintyy epävarmuutta; arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Jos koira ei ole hallittavissa, ei suorita etsintää tai työskentelykestävyys loppuu, on suoritus keskeytettävä.

Koiran tulee työskennellä ohjaajan rintamasuunnan edellä, ajoittainen ohjaajan takana työskentely ei kuitenkaan alenna arvosanaa. Jos työskentely kuitenkin on takapainotteista, alennetaan arvosanaa.

3-luokassa ohjaajan tulee itse arvioida etsintäalueen päätyminen. Tuomari keskeyttää suorituksen, kun ohjaaja on ylittänyt alueen rajan ja koira työskentelee alueen ulkopuo-

lella. Tilanteissa, joissa löytymätön maalihenkilö on jäänyt rintamasuunnassa liian kauaksi taakse, tuomari voi keskeyttää suorituksen vaikka etsintäaikaa olisikin vielä jäljellä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee nopeasti ja varmasti
- koiran täytyisi työskennellä nopeammin ja varmemmin
- koira suorittaa etsintää haluttomasti ja epävarmasti
- koira ei suorita etsintää

Ilmaiset

Maalihenkilön löytäessään koiran on reagoitava häneen ja aloitettava ilmaisytyöskentely heti. Ohjaaja päättää molemmissa ilmaisutavoissa, koska ilmaisu on tapahtunut, ja näyttää tuomarille, että on hyväksynyt sen.

Haukkumalla ilmaisu

Koiran on aloitettava haukkuminen välittömästi löydettyään maalihenkilön. Haukkumisen tulee olla selkeää ja niin jatkuvaa, että ohjaaja paikallistaa koiransa vaivattomasti. Tuomarin on arvostelussaan huomioitava se, ettei koiralta vaadita täysin tauotonta haukkumista, sillä koiran haukkumiseen vaikuttavat monet seikat kuten koiran rotu, vallitsevat sääolosuhteet, radan raskaus yms. tekijät. On myös luonnollista, että koira kiinnittää hetkeksi huomionsa ohjaajaan tämän tullessa koiran näkyviin. Jos koiran haukunta ei ole riittävää, alennetaan arvosanaa. Vakavampi virhe on, jos koira pitää haukkumisessa selviä taukoja, niin että ohjaajan on sitä vaikea paikallistaa. Arvosana voi olla tällöin korkeintaan tyydyttävä.

Ohjaaja ei saa edetä maastossa, jos koira ei hauku. Jos koira tulee ilmaisuutilanteessa ohjaajaa vastaan kun ohjaaja ei ole vielä paikallistanut maalihenkilöä, mutta palaa kuitenkin itsenäisesti maalihenkilön luo, voidaan ilmaisu hyväksyä. Arvosana voi olla korkeintaan puutteellinen. Jos koira palaa maalihenkilön luokse ohjaajan vaikutuksesta, ei tällaista ilmaisu voida hyväksyä. Jos koira ei ohjaajan painostuksesta huolimatta palaa maalihenkilön luokse, otetaan maalihenkilö kuitenkin pois piilosta.

Arvosteluperusteita ovat

- ilmaisu on selkeää ja jatkuvaa
- ilmaisu on vähemmän selkeää tai jatkuvaa
- ilmaisussa on selviä taukoja
- koira tulee ohjaajaa vastaan mutta palaa itsenäisesti
- koira tulee ohjaajaa vastaan eikä palaa ilmaisuun ilman ohjaajan painostusta
- ohjaajan ja koiran käytös ilmaistavan henkilön luona

Rullalla ilmaisu

Koiran tulee ottaa rulla suuhunsa välittömästi löydettyään maalihenkilön. Koiran pitää palata heti, rulla suussa, suorinta tietä ohjaajansa luokse. Ohjaajan kytkettyä koiransa ilmaisuliinaan koiran pitää johdattaa hänet suorinta tietä löytämänsä henkilön luokse.

Tuomarin on arvostelussaan kuitenkin huomioitava, ettei koiran tarvitse pitää rullaa suussaan siihen asti kun se on ohjaajan vieressä. Vientivaiheessa koiralta ei vaadita viivasuoraa menoa etsittävän henkilön luokse, vaan tässä on otettava huomioon maaston asettamat esteet etenemiselle yms. seikat. Tuomarin tulee huomioida arvostelussaan myös ohjaajan ja koiran käyttäytyminen sen jälkeen kun koira on kytketty. Maastopohja

sekä kasvillisuuden peitteisyys määrittelevät usein koiran ja ohjaajan välisen etäisyyden. Näistä johtuva ajoittainen ohjaajan ja koiran lyhentynyt välimatka ei alenna arvosanaa.

Koiran hidastellessa ohjaajan luokse tuloaan arvosanaa alennetaan. Vakavampaa on, jos ohjaaja joutuu kehottamaan koiraa; arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Koiran pudottaessa rullan liian aikaisin arvosanaa alennetaan. Koira voi pitää ilmaisurullaa suussaan ilmaisuihin mennessä arvosanan siitä alentumatta.

Vientivaiheessa koiran on osoitettava halukkuutensa mennä maalihenkilön luokse. Jos koira osoittaa epävarmuutta vientivaiheessa, arvosanaa alennetaan. Vakavampaa on, jos koiran vienti muuttuu päämäärättömäksi ja kaartelevaksi; arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Jos ohjaaja painostaa koiraa, ilmaisu ei hyväksytä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira tulee ohjaajan luo nopeasti rulla suussa
- koira hidastelee tullessaan ohjaajan luo rulla suussa
- koira pitää rullan suussaan kunnes on ohjaajan luona
- koira pudottaa rullan liian aikaisin tullessaan ohjaajan luokse
- koira vie ohjaajan nopeasti ja suorinta tietä etsittävän henkilön luokse
- koiran vienti on epävarmaa tai se vie ohjaajan etsittävän henkilön luokse kaartelemalla

Käyttäytyminen ilmaisutilanteissa

Ohjaajan ja tuomarin mennessä ilmaisuun pitää ohjaajan noudattaa nopeuden suhteen tuomarin ohjeita. Koiran ja ohjaajan käyttäytyminen maalihenkilön luona kuuluu arvosteltaviin seikkoihin. Koiran käytös ei missään vaiheessa saa olla aggressiivista. Aggressiivisuus johtaa aina kokeen hylkäämiseen. Koiran maalihenkilöä kohtaan osoittamaa uteliaisuutta ei saa tulkita aggressiivisuudeksi. Tällainen käytös ei saa alentaa arvosanaa, kunhan se ei häiritse ilmaisuja eikä ole liiaksi maalihenkilöä häiritsevää.

Ohjaajan tullessa piilolle koiran on osoitettava maalihenkilön paikka tarkasti, muutoin ilmaisuja ei voida hyväksyä. Tämän jälkeen ohjaaja ottaa koiran hallintaansa, sivulleen. Maalihenkilö tulee pois piilostaan vasta, kun tuomari antaa siihen luvan - sen jälkeen kun koira on ohjaajansa sivulla. Jos koira osoittaa kiinnostusta piilosta pois tulevaa maalihenkilöä kohtaan, se on sallittua, mutta sen täytyy kuitenkin olla hillittyä. Mikäli ohjaaja ei saa koiraa hallintaansa piilolla, tuomarin tulee huomioida tämä ilmaisusta arvosanaa antaessaan.

Piilolta keskilinjalle siirryttäessä koiran tulee seurata vapaana ohjaajan sivulla. Mikäli ohjaajalla on vaikeuksia koiran hallinnassa keskilinjalle siirryttäessä, tuomarin tulee huomioida tämä antaessaan työskentelyn arvostelussa.

Valeilmaisut

Jos koira tekee valeilmaisun, se aiheuttaa työskentelypisteiden alenemisen tyydyttävään. Jos koira tekee valeilmaisun toistamiseen, on suoritus keskeytettävä. Lukuun ottamatta ilmaisutilanteita, koiran kulkeminen rulla suussa on virheellistä käyttäytymistä, jonka johdosta arvosana alenee vaikka ohjaaja ei sitä ilmaisuksi hyväksyisikään. Liiallinen rullan suussa pitäminen tai haukkuminen johtaa suorituksen keskeyttämiseen.

Ohjaajan käytös

Rullalla ilmaisevan koiran ohjaajan tulee pitää ilmaisuliina käteen vyyhdettynä tai taskussa, lukuun ottamatta ilmaisutilanteita.

Viestikoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011
Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999, 15.12.2011
Ohjeet astuvat voimaan 01.01.2012

Viestikoe muodostuu

1. Tottelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
  - käyttäytymiseen
  - viestin juoksemiseen
  - esine-etsintään

Viestikokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky juosta viestitaipaleita vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koelukat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1 osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2 osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3 osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja, apuohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen / järjestön kokeisiin. Ennen osallistumistaan viestikokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti. Ohjaaja ja apuohjaaja voivat osallistua kokeeseen ainoastaan yhdellä koiralla. Kokeeseen ei saa osallistua kiimaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Tottelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteenä käytetään:

- Luokka 1 VK 1
- Luokka 2 VK 2
- Luokka 3 VK 3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

Yleismääräyksiä kokeeseen

Koiralla tulee olla viestiosuuksilla viestikaulain ja pk-tunnus. Mikäli viestikaulain ei ole sellainen mihin koiran voi kytkeä, tulee koiralla olla lisäksi yleisesti myynnissä oleva eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain.

Koirien lähtöjärjestys arvotaan ennen tarkastusasemalle A siirtymistä, tuomari valvoo arvontaa. Koiralla voi viestikokeessa olla kolme ohjaajaa; yksi tottelevaisuus- ja kaksi maasto-osuudella.

Ennen arvontaa merkitään arvostelulomakkeisiin maasto-osuuden varsinainen ohjaaja ja apuohjaaja, varsinainen ohjaaja ohjaa koiraä esine-etsinnässä.

Viestiosuus alkaa koirien kytkemisestä tarkastusasemalla A ja päättyy, kun viimeinen koira on suorittanut osuutensa tai ylittänyt maksimajan. Sekä varsinaisella että apuohjaajalla pitää olla talutin mukana koko kokeen ajan.

Siirtymiset

Tuomari ilmoittaa kilpailuajan tarkastusasemalla A. Tarkastusasemalle B siirrytään tuomarin johdolla jonossa, koirat kytkettyinä, käänteisessä arvontajärjestyksessä siten, että ensimmäisenä taipaleelle lähtevä koira tulee jonon viimeisenä.

Tarkastusasemat

Koirat pidetään kytkettyinä tarkastusasemilla. Tuomari näyttää lepopaikat. Lepopaikat pitää valita siten, että koirat eivät häiritse toisiaan. Lepopaikkojen pitää olla radan läheisyydessä. Ohjaaja saa juottaa koiraansa lepopaikoilla.

Ohjaajat hakevat viestilipukkeensa tuomarilta. Koiran kuljetus lähetyspaikalle arvostellaan n. 25 m matkalla. Arvosteltavan matkan tulee olla merkitty. Myös viestiradalla olevilla väliasemilla ohjaajalla pitää olla mahdollisuus liikuttaa koiraä ennen lähetystä, kuitenkin siten, että toiset koirat eivät häiriinny ja vasta sitten, kun edellinen koira on lähetetty. Vastaanottava ohjaaja saa kutsua koiraansa n. 50 m matkalla ennen tarkastusasemaa.

Lähtettäminen

Jos useamman luokan koirat käyttävät samaa rataa, pitää korkeamman luokan koirat lähettää ensiksi tarkastusasemalta B. Muilta tarkastusasemilta koirat lähetetään tulojärjestyksessä. Koiran saavuttua tarkastusasemalle on sille annettava vähintään 5 minuutin lepotauko.

Koirien lähetysväli on 3 minuuttia. Koiran asento lähetyspaikalla on vapaa (istuu, seisoo, makaa). Koiran ja ohjaajan pitää olla lähetyspaikalla vähintään 30 sekuntia ennen lähetystä. Ohjaajan myöhästyessä lähtö viivästyy niin, että 30 sekunnin aika täyttyy, aikalaskentaa ei muuteta. Varaslähdössä ei aloiteta uutta 30 sekunnin laskentaa.

Tuomari ilmoittaa lähetysajan ohjaajalle seuraavasti: 3 minuuttia (vain ensimmäiselle koiralle), 2 minuuttia, 1 minuutti, 30 sekuntia, nyt. Jos koira ei ole lähtenyt taipaleelle minuutin kuluessa, pitää se tuomarin ilmoituksesta kutsua takaisin, tällöin koira ei enää saa jatkaa koetta.

Mikäli lähetysalue ei ole vapaa lähetyshetkellä, siirretään lähetysaikaä tuomarin päätöksellä kaikille lähetystä odottaville koirille. Mikäli koira ylittää lähtölinjan ilman tuomarin lupaa, se tulee kutsua takaisin. Mikäli koira karkaa toistuvasti kokeen aikana, sen suoritus keskeytetään.

Lähetystapa:

Luokka 1: Koira tuodaan lähetyspaikalle kytkettyinä tai vapaana. Koiran saa pitää kytkettyinä lähetyshetkeen saakka. Jos koira ei lähde ensimmäisellä käskyllä, saa käskyjä toistaa 30 sekunnin ajan.

Luokka 2: Apuohjaaja voi tuoda koiran lähetyspaikalle kytkettyinä tai vapaana. Koiran saa pitää kytkettyinä lähetyshetkeen saakka. Varsinainen ohjaaja tuo koiran lähetyspisteeseen vapaana. Koira on vapaana lähetyshetkeen saakka. Ohjaaja saa antaa yhden lähtökäskyn. Jos koira ei lähde, voidaan antaa lisäkäskyä, mutta jos koira ei lähde kol-

mannellakaan käskyllä, seuraa keskeytys.

Luokka 3: Koira tuodaan lähetyspaikalle vapaana. Koira on vapaana lähetyshetkeen saakka. Ohjaaja saa antaa yhden lähtökäskyn. Jos koira ei lähde, voidaan antaa lisäkäs-
kyä, mutta jos koira ei lähde kolmannellakaan käskyllä, seuraa keskeytys.

Vastaanotto

Ajanotto päättyy, kun koira on tullut tarkastusasemalle ja on ohjaajan hallinnassa.

Viestirata

Kokeessa voidaan käyttää samoja tarkastusasemia kaikissa luokissa. Viestiradan ja tarkastusasemien pitää olla hyvin merkityt. Viestirata tehdään vaihtelevaan, koiran kuntoa ja kestävyyttä koettelemaan maastoon siten, ettei koiralla ole mahdollisuutta oikaista. Viestirata ei saa ylittää liikennöityä tietä tai rautatietä, eikä kulkea niiden välittömässä läheisyydessä. Muutoinkin on vältettävä sellaisia maastokohtia, joissa koira voi loukkaantua.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Kokonaismatka	2300 m	3600 m	7200 m
Maksimiaika	15 minuuttia	22 minuuttia	44 minuuttia

Viestikokeen maasto-osuuden pisteet (200) jakautuvat seuraavasti

Luokka 1, 2 ja 3	
Käyttäytyminen	15 + 15 = 30 pistettä
Aikapisteet	140 pistettä
Esine-etsintä	30 pistettä, koe- ja arvosteluohje sivulla 57-60

Ratakaavio

Luokka 1	A > viedään 1000 m > B
1 osuus	A < 1000 m < B
2 osuus	A > 1000 m > B > Jälkiosuus 300 m > C
Luokka 2	A > viedään 1000 m > B
1 osuus	A < 1000 m < B
2 osuus	A > 1000 m > B > Jälkiosuus 300 m > C
3 osuus	A < 1300 m < C
Luokka 3	A > viedään 1000 m > B
1 osuus	A < 1000 m < B
2 osuus	A > 1000 m > B > Jälkiosuus 300 m > C
3 osuus	A < 1300 m < C
4 osuus	A > 1300 m > C > Jälkiosuus 500 m > D
5 osuus	A < 1800 m < D

Kokeen kulku

- Luokka 1 Koirat juoksevat osuudet 1 ja 2
- Luokka 2 Koirat juoksevat osuudet 1, 2 ja 3
- Luokka 3 Koirat juoksevat osuudet 1, 2, 3, 4 ja 5

Jos radalla juoksutetaan samanaikaisesti luokan 1 ja luokan 3 koiria, siirtyvät myös luokan 1 ohjaajat koirineen tarkastusasemalle D.

Aikavertailutaulukko

<i>Aikavertailu minuutit ja sekunnit</i>			
Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3	Aikapisteet
- 1.00	- 1.30	- 2.00	140
1.01 - 1.10	1.31 - 1.45	2.01 - 2.30	139
1.11 - 1.20	1.46 - 2.00	2.31 - 3.00	138
1.21 - 1.30	2.01 - 2.15	3.01 - 3.30	137
1.31 - 1.40	2.16 - 2.30	3.31 - 4.00	136
1.41 - 1.50	2.31 - 2.45	4.01 - 4.30	135
1.51 - 2.00	2.46 - 3.00	4.31 - 5.00	134
2.01 - 2.10	3.01 - 3.15	5.01 - 5.30	133
2.11 - 2.20	3.16 - 3.30	5.31 - 6.00	132
2.21 - 2.30	3.31 - 3.45	6.01 - 6.30	131
2.31 - 2.40	3.46 - 4.00	6.31 - 7.00	130
2.41 - 2.50	4.01 - 4.15	7.01 - 7.30	129
2.51 - 3.00	4.16 - 4.30	7.31 - 8.00	128
3.01 - 3.10	4.31 - 4.45	8.01 - 8.30	127
3.11 - 3.20	4.46 - 5.00	8.31 - 9.00	126
3.21 - 3.30	5.01 - 5.15	9.01 - 9.30	125
3.31 - 3.40	5.16 - 5.30	9.31 - 10.00	124
3.41 - 3.50	5.31 - 5.45	10.01 - 10.30	123
3.51 - 4.00	5.46 - 6.00	10.31 - 11.00	122
4.01 - 4.10	6.01 - 6.15	11.01 - 11.30	121
4.11 - 4.20	6.16 - 6.30	11.31 - 12.00	120
4.21 - 4.30	6.31 - 6.45	12.01 - 12.30	119
4.31 - 4.40	6.46 - 7.00	12.31 - 13.00	118
4.41 - 4.50	7.01 - 7.15	13.01 - 13.30	117
4.51 - 5.00	7.16 - 7.30	13.31 - 14.00	116
5.01 - 5.10	7.31 - 7.45	14.01 - 14.30	115
5.11 - 5.20	7.46 - 8.00	14.31 - 15.00	114
5.21 - 5.30	8.01 - 8.15	15.01 - 15.30	113
5.31 - 5.40	8.16 - 8.30	15.31 - 16.00	112
5.41 - 5.50	8.31 - 8.45	16.01 - 16.30	111
5.51 - 6.00	8.46 - 9.00	16.31 - 17.00	110
6.01 - 6.10	9.01 - 9.15	17.01 - 17.30	109
6.11 - 6.20	9.16 - 9.30	17.31 - 18.00	108
6.21 - 6.30	9.31 - 9.45	18.01 - 18.30	107
6.31 - 6.40	9.46 - 10.00	18.31 - 19.00	106
6.41 - 6.50	10.01 - 10.15	19.01 - 19.30	105
6.51 - 7.00	10.16 - 10.30	19.31 - 20.00	104
7.01 - 7.10	10.31 - 10.45	20.01 - 20.30	103

7.11 - 7.20	10.46 - 11.00	20.31 - 21.00	102
7.21 - 7.30	11.01 - 11.15	21.01 - 21.30	101
7.31 - 7.40	11.16 - 11.30	21.31 - 22.00	100
7.41 - 7.50	11.31 - 11.45	22.01 - 22.30	99
7.51 - 8.00	11.46 - 12.00	22.31 - 23.00	98
8.01 - 8.10	12.01 - 12.15	23.01 - 23.30	97
8.11 - 8.20	12.16 - 12.30	23.31 - 24.00	96
8.21 - 8.30	12.31 - 12.45	24.01 - 24.30	95
8.31 - 8.40	12.46 - 13.00	24.31 - 25.00	94
8.41 - 8.50	13.01 - 13.15	25.01 - 25.30	93
8.51 - 9.00	13.16 - 13.30	25.31 - 26.00	92
9.01 - 9.10	13.31 - 13.45	26.01 - 26.30	91
9.11 >	13.46 >	26.31 >	90

Yleistä

Arvosteluohje viestikoe

Viestikokeen maasto-osassa käytetään kahta tuomaria. Toinen arvostelee suorituksia tarkastusasemalla A ja toinen arvostelee suorituksia tarkastusasemilla B, C, ja D. Koiran käyttäytymistä arvosteltaessa kumpikin tuomari arvostelee itsenäisesti. Siirtymiset tarkastusasemien välillä tehdään aina tuomarin johdolla.

Kokeen arvosteluperusteet

Viestikokeessa koiralta toivotaan

- tehokasta nopeaa suoritusta
- teknistä osaamista
- ohjattavuutta
- hermojen hallintaa
- koeohjeen mukaista suoritustapaa
- koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä

Käyttäytyminen

Kumpikin tuomari arvostelee itsenäisesti omien havaintojensa perusteella koirien käyttäytymisen tarkastusasemilla. Jos toinen tuomareista hylkää tai keskeyttää koiran suorituksen, ei se saa jatkaa koetta. Se tuomari, joka lähtee koirien kanssa tarkastusasemalle B, arvostelee tapahtumat siirtymisen aikana.

Kun eri koeluokkia juoksetaan samalla radalla, jolloin 1-luokan koirien osuus päättyy C-pisteeseen, niiden arvostelu päättyy kun kaikki luokan koirat ovat pisteessä C. Ykkösluokan ohjaajat siirtyvät 3-luokan mukana D-pisteeseen. Koirien ja ohjaajien on noudatettava tuomarin ohjeita ja oltava hiljaa kokeen luonteen mukaisesti.

Koirien ja ohjaajien käytös sekä työskentely arvostellaan tarkastusasemilla ja siirtymisissä tarkastusasemien välillä. Siksi suorituksessa on huomioitava seuraavat osat, joiden kokonaisuus muodostaa suorituksen kokonaisarvostelun ja kokonaisarvosanan

- hiljaisuus
- kuljetus 25 metrin matkalla
- lähetys

- vastaanotto
- ohjaajan käytös
- koiran yleiskäytös

Hiljaisuus

Viestikokeessa koiralta odotetaan äänettömyyttä. Saadakseen korkeimman arvosanan saa koira ainoastaan lyhytaikaisesti äänellä kokeen aikana. Lähtöhaukahdus ei kuitenkaan alenna arvosanaa. Jatkuva kovaääninen haukkuminen tai jatkuva ulvonta aiheuttavat suorituksen keskeytyksen.

Arvosteluperusteita ovat

- lyhytaikainen haukkuminen tai vinkuminen tarkastusasemalla
- haukkuminen tai vinkuminen kuljetuksen aikana
- kovaääninen haukkuminen tai vinkuminen
- haukkuminen tunnistettavasti taipaleella

Kuljetus 25 metrin matkalla

Koiran tulee osoittaa hallittavuutensa kun sitä tuodaan lähetyspaikalle. Koira tuodaan lähteykseen kuten seuraamisliikkeessä, kuitenkin maasto huomioiden. Tärkeämpää tässä on se, että koira on hallinnassa kuin se, onko koira juuri oikeassa kohdassa. Koiralle saa antaa sekä seuraamis- että pysähdyskäskyn.

Arvosteluperusteita ovat

- koira seuraa ohjaajan sivulla
- koira edistää, jää ohjaajasta jälkeen, etäännytty ohjaajasta sivusuunnassa
- koira tarvitsee ylimääräisiä käskyjä
- koira vetää tai karkaa
-

Lähetys

Koiran taipaleelle lähettäminen on käyttäytymistä arvosteltaessa tärkeää, siksi koiran käyttäytymiseen lähetyspaikalla on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Koiran ja ohjaajan tulee olla lähetyspaikalla vähintään 30 sekuntia ennen lähetystä. Koiran asento lähetyspaikalla on vapaa. Ohjaaja voi ennen 30 sekunnin alkamista käskä koiran istumaan, maahan tai antaa sen seisoa.

Tuomarilta luvan saatuaan ohjaaja antaa koiralle käskyn viestin viemiseen. Lähtökäskyn jälkeen ohjalla on oikeus antaa käskyjä seuraavasti

- Luokassa 1 voidaan antaa toistettuja käskyjä 30 sekunnin ajan, käskyt eivät alenna arvosanaa
- Luokassa 2 ja 3 voidaan antaa kaksi ylimääräistä lähtökäskyä, nämä alentavat arvosanaa. Ensimmäinen lisäkäskey alentaa arvosanan hyvään. Toinen lisäkäskey alentaa arvosanan puutteelliseen. Kolmas ylimääräinen käskey johtaa suorituksen keskeytykseen.

Koiran pitää lähteä viestitaipaleelle käskyn saatuaan. Ohjaajalla on kuitenkin oikeus ohjeiden mukaisesti lisäkäskeyihin niin kauan kun koira on lähtöalueella (n. 50 m lähetysteestä). Jos koira ei 1 minuutin kuluessa ole lähtenyt em. alueelta, suoritus keskeytetään. Tehokas ja nopea lähteminen viestitaipaleelle on koiran ihannekäyttäytymistä.

Jos koira karkaa, mutta tulee ohjaajan käskystä takaisin, arvosana voi olla korkeintaan puutteellinen. Jos koira ei tule kutsusta takaisin, johtaa se suorituksen keskeyttämiseen. Samoin seuraa keskeytys, jos koira kokeen aikana toistamiseen karkaa. Karkaavan, takaisin kutsutun koiran 30 sekunnin aikalaskentaa ei aloiteta alusta.

Koiran odotusaika lähetyspisteessä on 30 sekuntia siinäkin tapauksessa, että ohjaaja myöhästyy lähetyksestä. Aika lasketaan kuitenkin ilmoitetusta kilpailuajasta. Tällaiset lähdöt eivät saa häiritä vuorollaan lähtevien koirien suoritusta. Tällaisessa tapauksessa koirien lähetysvälin pitää olla vähintään minuutti.

Arvosteluperusteita ovat

- koira odottaa rauhallisesti ja tarkkaavaisesti ohjaajan käskyä
- koira on rauhaton, haukkuu tai vinkuu
- koiralle joudutaan antamaan toistettuja lähtökäskyjä (luokat 2 ja 3)
- koira ei lähde 1 minuutin aikana käskyistä huolimatta
- koira karkaa, mutta palaa kutsusta takaisin
- koira karkaa toistuvasti

Vastaanotto

Ohjaajat tulevat tuomarin luvalla vuorollaan vastaanottopaikalle odottamaan koiraansa. Koira vastaanottava ohjaaja saa kutsua koiraansa n. 50 metrin etäisyydeltä vastaanottopaikasta.

Ajanotto päättyy, kun koira on ylittänyt vastaanottopisteen ja on ohjaajansa hallinnassa. Haltuunoton jälkeen ohjaaja kytkee koiransa ja luovutettuaan viestilipukkeen tuomarille vie koiran välittömästi leppopaikalle.

Arvosteluperusteita ovat

- koira tottelee ohjaajan käskyä ja on heti hänen hallinnassaan
- koira tulee varmasti ja ilman paineita ohjaajan luokse
- koira ei tottele ohjaajan käskyä ja sen haltuunotossa on vaikeuksia
- koiralle joudutaan antamaan useita käskyjä
- koira välttelee ohjaajan luokse tulemista
- koira ei ole hallittavissa

Viestin juokseminen

Koira saa aikapisteitä käyttämänsä kokonaisajan perusteella. Nopein koira saa täydet aikapisteet ja muiden aikaa vertaillaan taulukon mukaan luokan nopeimpaan koiraan. Luokittain käytetään myös kokonaisaikaa joka on

1-luokassa 15 minuuttia

2-luokassa 22 minuuttia

3-luokassa 44 minuuttia

Tuloksen saamiseksi koirat eivät saa ylittää näitä aikoja. Viestitaipaleiden juoksemisen jälkeen tuomarit yhdessä laskevat koiran kokeessa käyttämän kokonaisajan ja merkitsevät koiran saamat aikapisteet.

Keskeyty

Jos koiran suoritus keskeyty, sen siihen asti kokeessa saavuttamat käyttäytymispisteet säilyvät. Keskeyttäneelle koiralle ei anneta kuitenkaan aikapisteitä, mutta se saa juoksupisteitä juoksemiensa osuuksien mukaan seuraavasti:

Luokka 1	60 pistettä / osuus
Luokka 2	30 pistettä / osuus
Luokka 3	15 pistettä / osuus

Etsintäkoee

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.3.1999, 16.11.2011

Suomen Kennelliitto ry:n hallituksen hyväksymä 15.6.1999, 15.12.2011

Ohjeet astuvat voimaan 01.01.2012

Etsintäkoee muodostuu

1. Tottelevaisuusosuudesta
2. Maasto-osuudesta, joka jakaantuu
  - jälkiosuuteen
  - henkilöetsintään
  - pudonneen esineen noutamiseen
  - esine-etsintään
  - tarkkuusetsintään

Etsintäkokeen tarkoitus

Kokeen tarkoituksena on selvittää koiran suorituskyky selviytyä erilaisista etsintätehtävistä vaihtelevissa ja vaativissa maasto-olosuhteissa. Kokeessa selvitetään koiran koulutustaso ja hallittavuus luokkavaatimusten mukaan.

Koeluokat ja osallistumisoikeus

- Luokka 1 osallistumisoikeuden alaikäraja 14 kk.
- Luokka 2 osallistumisoikeuden alaikäraja 16 kk.
- Luokka 3 osallistumisoikeuden alaikäraja 20 kk.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen / järjestön kokeisiin. Ennen osallistumistaan etsintäkokeeseen koiran on suoritettava käyttäytymiskoe hyväksytysti. Ohjaaja voi osallistua kokeeseen ainoastaan yhdellä koiralla. Kokeeseen ei saa osallistua kiimaisella nartulla.

Koulutustunnus

Koulutustunnuksen saamiseen vaaditaan:

- Tottelevaisuusosuudesta 70 % kokonaispistemäärästä.
- Maasto-osuudesta 75 % kokonaispistemäärästä.

Koulutustunnuksen lyhenteenä käytetään:

- Luokka 1 EK 1
- Luokka 2 EK 2
- Luokka 3 EK 3

Tulosten mennessä tasan ratkaisee maasto-osa paremmuusjärjestyksen. Jos näinkään ei saada järjestystä selville, jaetaan sijoitus.

Yleismääräyksiä kokeeseen

Koetta ei voida järjestää, jos maastossa on lunta siinä määrin, että siellä liikkujan jäljet näkyvät. Henkilö- ja esine-etsinnässä sekä pudotetunesineen noudossa koiralla tulee olla PK –tunnusvaljaat. Koko kokeen ajan koiralla tulee olla kaulain. Kaulain voi olla mikä tahansa yleisesti myynnissä olevat eläinsuojelumääräykset täyttävä kaulain. Pillin käyttö tai viheltäminen on sallittu henkilö- ja esine-etsinnöissä.

Jälki

Jälkiarvonta suoritetaan jäljentekijöiden lähdettyä maastoon. Tuomari valvoo arvontaa. Koira työskentelee vähintään 10 metrin mittaisessa, valjaisiin tai kiinteään kaulaimen kiinnityksessä johdattimessa. Ohjaaja voi pitää johdattimesta kiinni tai se voi olla vapaana maassa.

Jälkisuoritus alkaa, kun jäljen etsiminen linjalta aloitetaan. Suoritus päättyy jäljestämisaajan kuluttua umpeen tai ohjaajan luovutettua löytyneet esineet tuomarille tai tehtävään nimetyille toimitsijalle. Jäljestämisaika sisältää etsintäajan linjalla. Etsintälinjan merkit ovat paikoillaan koko jälkisuorituksen ajan.

Jäljen lopussa tulisi olla toimitsija, joka ottaa ohjaajalta esineet vastaan ja merkitsee niiden luovutusajan ylös. Jos tämä ei ole mahdollista, tuomari voi harkintansa mukaan antaa osallistujalle paluujan.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintälinjan pituus	20 metriä	30 metriä	40 metriä
Etsintäaika linjalla	5 minuuttia	5 minuuttia	5 minuuttia
Etsintälinjan pisteet	20	20	20
Jäljen ikä	n. 40 minuuttia	n. 50 minuuttia	n. 60 minuuttia
Jäljen pituus	n. 300 metriä	n. 400 metriä	n. 500 metriä
Jäljestämisaika	20 minuuttia	20 minuuttia	20 minuuttia
Suorat kulmat	1 - 2 kpl	2 - 3 kpl	3 - 4 kpl
Esineiden määrä	4 kpl	4 kpl	4 kpl
Jäljen pisteet	40	40	40
Pisteiden jakautuma	á 10 pistettä/esine	á 10 pistettä/esine	á 10 pistettä/esine

Jälkiosuuden tekeminen

Yleistä

Tuomarityön helpottamiseksi jäljestä on annettava tuomarille kaavio, josta tulee ilmetä jäljen suunta, esineiden sijainti ja jäljen etäisyys muihin jälkiin. Jälkimaastoksi sopivia maapohjia ovat metsä, niitty, pelto - yleensäkin kaikki luonnolliset maapohjat. Jälki saa ylittää vähän liikennöidyn tien. Ylitys on tehtävä kohtisuoraan tien yli. Jälki ei missään vaiheessa saa kulkea 50 m lähempänä jäljen aikaisemmin tehtyä osaa. Jälkien etäisyys toisistaan tulee olla vähintään 150 m, tämä ei koske vastakkaisia jälkiä esim. tien erottaessa ne toisistaan.

Jälkeen tehdään luokkavaatimusten mukaiset suorat ja kulmat. Jälki tehdään kokonaisuudessaan normaalein askelin. Kaikkia sellaisia maastokohtia, missä tapahtuu jäljen katkeaminen (iso oja, vetinen suo, paljas kallio yms.) on vältettävä. Jos tällaiseen maastokohtaan joudutaan, on jälki tehtävä suoraan, niin että koiralla on mahdollisuus saada vainu uudelleen.

Etsintälinja

Etsintälinjan on oltava sellaisessa maastossa, että tuomari näkee koiran työskentelyn linjalla. Etsintä aloitetaan tuomarin osoittamasta kohdasta linjan päästä. Jälki ylittää etsintälinjan. Etsintälinjan ja jäljen kulma ei saa olla 45 astetta pienempi.

Kulmat

Jälkeen tehdään luokkavaatimusten mukainen määrä kulmia (n. 90 astetta). Jälkien ei tarvitse olla jokaiselle luokan koiralle samanlaisia, mutta niissä on oltava sama määrä suoria ja kulmia. Järjestäjä voi näin käyttää maastoa paremmin hyväkseen.

Esineet

Esineiden tulee olla kooltaan n. 10 cm pitkiä ja n. 2 cm paksuja kuivasta puun oksasta tehtyjä keppejä. Esineiden on oltava jäljentekijän hallussa vähintään 30 minuuttia ennen jäljentekoa, jotta niihin tarttuu riittävä ominaishaju. Esineet on laitettava huolellisesti jäljen päälle eikä niitä saa kätkeä. Esineet merkitään ratatunnuksilla ja viimeinen esine myös numerolla 4. Esineitä ei saa laittaa kulmiin eikä niiden välittömään läheisyyteen.

Henkilöetsintä

Henkilöetsintä alkaa, kun ohjaaja, tuomarin luvalla, lähettää koiran etsintään. Ohjaaja ratkaisee, aloittaako hän etsinnän oikealta vai vasemmalta. Etsiminen päättyy, kun haukaika on kulunut umpeen, kaikki etsittävät henkilöt ovat löytyneet, tai kun ohjaaja on saavuttanut alueen takarajan. Mikäli koira on ilmaissut henkilön sallitun ajan puitteissa, sen tulee antaa osoittaa tämä, ja näin löydetty henkilö hyväksytään. Etsinnän aikana koiran kytkeminen on kielletty, lukuun ottamatta rullailmaisutilanteita.

Koiran palkitseminen kokeen aikana on kielletty. Ainoastaan koiran juottaminen henkilöetsintäalueen keskilinjalla on sallittu, tällöin ohjaaja saa pitää koirasta kiinni. Ainoastaan tuomarin nimeämät henkilöt saavat olla henkilöetsintäalueella kokeen aikana.

Ilmaisutavat

Rullalla ilmaiseva koira: Koira ottaa rullan suuhunsa löydettyään etsittävän henkilön ja palaa rulla suussa suorinta tietä ohjaajansa luo. Ohjaajan kytkettyä koiran ilmaisuliinaan, koira palaa suorinta tietä löytämänsä henkilön luo. Ilmaisuliinan pituus on n. 5-10 m (ilmaisuliina voi olla myös rullatalutin). Löydetyn henkilön luona ohjaaja irrottaa ilmaisuliinan ja ottaa koiran hallintaansa.

Haukkumalla ilmaiseva koira: Koira pysyy löytämänsä henkilön luona ja ilmaisee hänet ohjaajalleen haukkumalla niin, että ohjaaja löytää paikalle. Henkilön luona ohjaaja ottaa koiran hallintaansa.

Ilmoittautumisen yhteydessä ohjaaja ilmoittaa tuomarille, mitä ilmaisutapaa koira käyttää. Ilmaisutavan vaihtaminen kesken suoritusta ei ole sallittua. Ilmaisutilanteesta keskilinjalle palaavan ohjaajan on palattava sille kohtaa, mistä hän ilmaisuun lähti. Keskilinjalle palataan tuomarin määräämää reittiä, koira seuraa

ohjaajaa. Ohjaaja voi kuitenkin siirtyä keskilinjaa pitkin eteenpäin ennen uutta lähetystä. Löydetyt henkilöt palaavat tuomarin kanssa etsintäalueen keskilinjalle ja pysyttelevät suorituksen loppuajan tuomarin välittömässä läheisyydessä, lukuun ottamatta ilmaisutilanteita. Löydettyjen henkilöiden tulee jättää piilot auki, niin että koira voi nähdä piiloon. Mukaan tulee ottaa myös mahdolliset suojavaatteet.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintäalueen pituus	100 metriä	100 metriä	100 metriä
Etsintäalueen leveys	100 metriä	100 metriä	100 metriä
Etsintäaika alueella	10 minuuttia	8 minuuttia	8 minuuttia
Etsittävät henkilöt	2 henkilöä osittain peitettyjä	2 henkilöä osittain peitettyjä	2 henkilöä, joista 1 osittain peitetty ja 1 kokonaan peitetty
Etsintäalueen pisteet	70 Pisteiden jakautuma: Työskentely 20 pist, Maalimiehet á 15 pist.. Ilmaisut á 10 pist	70 Pisteiden jakautuma: Työskentely 20 pist, Maalimiehet á 15 pist.. Ilmaisut á 10 pist	70 Pisteiden jakautuma: Työskentely 20 pist, Maalimiehet á 15 pist.. Ilmaisut á 10 pist

Henkilöetsintäalueen tekeminen

Yleistä

Etsintäalueen on oltava sellainen, että se koettelee koiran kestävyyttä. Etsintäalueen rajat on selvästi merkittävä, samoin on merkittävä alueen keskilinja, jolla ohjaaja kulkee ohjatessaan koiran työskentelyä. Kokeen alussa, ennen ensimmäistä koesuoritusta, on etsintäalue sotkettava järjestäjän toimesta koiran kanssa.

Etsittävät henkilöt

Etsittävinä henkilöinä saavat toimia ainoastaan 18 vuotta täyttäneet. Ennen kokeen alkua tuomari hyväksyy järjestäjän esittämät etsittävien henkilöiden paikat. Henkilöt tulee sijoittaa siten, että heitä ei havaita keskilinjalta. Etsittävien henkilöiden on pysyttävä suoritusten ajan liikkumatta piiloissaan. He saavat tulla pois piilostaan vasta tuomarin luvalla.

Koko luokan ajan käytetään samoja piiloja. Jos kaikille luokille käytetään samaa rataa, samoja piiloja käytetään koko kokeen ajan. Kokonaan peitetyn piilon tulee olla sellainen, että koira ei näe eikä pääse koskettamaan etsittävää henkilöä (kellari, rakennus, laatikko tms). Osittain peitetty piilo on sellainen, jossa koira näkee etsittävän henkilön ja pääsee myös koskettamaan häntä.

Pudonneen esineen noutaminen

Koira seuraa ohjaajaa vapaana. Liike alkaa perusasennosta ja päättyy, kun koira on luovuttanut esineen ja siirtynyt ohjaajan sivulle. Ohjaaja pudottaa esineen merkityssä paikassa ja määrätyn matkan jälkeen hän tekee täyskäännöksen ja pysähtyy. Koiralle ei saa näyttää esineen pudottamista. Tuomari antaa luvan noutosuoritukseen.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Valmistava osa	50 m	50 m	50 m
Noutomatka	50 m	100 m	150 m
Noudettava esine	Tuomarin hyväksymä ohjaajan oma esine	Tuomarin hyväksymä ohjaajan oma esine	Tuomarin hyväksymä ohjaajan oma esine
Pisteet	20	20	20

Radan teko

Radan alku ja loppu merkitään kylteillä. Kuljettava matka merkitään riittävin merkein. Esineen pudotuspaikka merkitään selvästi. Rata on sama kaikille luokan koirille. Ennen ensimmäistä suoritusta rata on kokeen järjestäjän toimesta kuljettava läpi koiran kanssa.

Esine-etsintä

Pisteet 30

Esine-etsinnän ohje sivu 57-60.

Tarkkuusetsintä

Yleismääräyksiä tarkkuusetsintään

Tuomari hyväksyy etsintäalueelle vietävän esineen ja määrää sen paikan. Esine ja etsintäalue voi olla sama kaikille koirille tai vaihtoehtoisesti voidaan tehdä useampi etsintäruutu, joissa koirat arvonnän mukaan vuorottelevat. Esineenä ei saa olla sellaista esinettä, joka rikkoutuessaan saattaa vahingoittaa koiraa (lasi tai vastaava).

Ohjaaja ohjaa koiran työskentelyä alueella vapaavalintaisin käskyin ja merkein. Koiran on osoitettava löytynyt esine ohjaajalleen, ilmaisutapa on vapaa. Ohjaaja ilmoittaa tuomarille hyväksymänsä ilmaisun. Ohjaajalla on minuutti aikaa löytää koiran ilmaisema esine. Aika alkaa ohjaajan ilmoituksesta.

Suoritus alkaa ohjaajan aloitettua etsinnän tuomarin luvalla ja päättyy etsimisajan kulluttua umpeen tai ohjaajan löydettyä esineen. Tuomari määrää yleisön paikan.

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Etsintäalueen koko	3 x 3 metriä	3 x 3 metriä	3 x 3 metriä
Etsintäaika	5 minuuttia	4 minuuttia	3 minuuttia
Esineiden laatu	1 kpl pieni esine esim. 2 € kolikko, täytekynä tms	1 kpl pieni esine, esim. 1€ kolikko, avain tms.	1 kpl pieni esine esim. 5 tai 10 cent kolikko, hylsy tms
Koiran ilmaisun jälkeinen etsintäaika	1 minuutti	1 minuutti	1 minuutti
Pisteet	20	20	20
Pisteiden jakautuma	Työskentely 10 pist. Esine 10 pist.	Työskentely 10 pist Esine 10 pist.	Työskentely 10 pist. Esine 10 pist

Tarkkuusetsintäalueen tekeminen

Etsintäalue on sijoitettava sellaiselle paikalle, jossa on riittävä aluskasvillisuus niin, että siihen pudotettu esine ei ole näkyvässä. Esinettä ei saa painaa maan sisään, mutta sen

voi kevyesti peittää.

Alueen kulmat on merkittävä n. 30 cm pituisilla kepeillä tai vastaavasti niin, että koiran-ohjaaja pystyy sen hyvin hahmottamaan. Etsintäalue tulee ”tallata” järjestäjien toimesta koiran kanssa ennen ensimmäisen koiran suoritusta. Jos tehdään useampi alue, niin osallistujat käyttävät ratoja arvotussa järjestyksessä. Alueet tulee tehdä riittävän etäälle toisistaan esim. 5 m välein.

Arvosteluohje etsintäkoee

Etsintäkokeen pisteet jakautuvat seuraavasti

	Luokka 1	Luokka 2	Luokka 3
Jäljestäminen	60	60	60
Henkilöetsintä	70	70	70
Pudonneen esineen noutaminen	20	20	20
Esine-etsintä	30	30	30
Tarkkuusetsintä	20	20	20

Kokeen arvosteluperusteet

Etsintäkokeessa koiralta toivotaan

- tehokasta suoritusta
- teknistä osaamista
- ohjattavuutta
- hermojen hallintaa
- koeohjeiden mukaista suoritustapaa
- koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä

Jälki

Arvostelu tapahtuu jälkikokeen arvosteluohjeiden mukaisesti.

Henkilöetsintä

Arvostelu tapahtuu hakukokeen arvosteluohjeiden mukaisesti.

Henkilöetsinnän pisteet jakautuvat seuraavasti

Osa	Pisteet	Huom!
Maalihenkilöiden löytäminen	30	1 löydetty henkilö = 15 pistettä 2 löydettyä henkilöä = 30.pistettä
Työskentely	20	Arvostellaan kokonaisuutena koiran työskentelyn ajan
Ilmaisut	20	Kumpikin ilmaisu arvostellaan erikseen 10 pisteen arvoisena
Yhteensä	70	

Pudonneen esineen noutaminen

Suoritus

Tuomari selostaa ohjaajalle mahdolliset suoritukseen tai alueeseen liittyvät asiat. Selostuksen tuomari voi tilanteesta riippuen tehdä yksitellen aina ohjaajan tullessa suorituk-

seen tai niin, että kaikki ohjaajat ovat samanaikaisesti kuuntelemassa selostusta.

Suoritus aloitetaan tuomarin määräämästä kohdasta, merkityn linjan päästä. Ohjaaja kulkee linjaa pitkin, tuomarin antamien ohjeiden mukaan. Koira seuraa ohjaajaa vapaana, seuraamista ei kuitenkaan arvostella samoilla perusteilla kun tottelevaisuusosuuden seuraamista. Tärkeintä tässä suorituksessa on se, että koira on hyvin hallinnassa. Merkityllä kohdalla ohjaaja pudottaa esineen, jonka tuomari on ilmoittautumisen yhteydessä hyväksynyt, ja jatkaa normaalia kulkuaan linjan loppuun asti. Linjan päässä hän tekee täyskäännöksen ja pysähtyy perusasentoon. Ohjaajan tulee huolehtia esinettä pudottaessaan, että koira ei näe sen pudottamista. Ohjaaja ei saa esineen pudotushetkellä pysähtyä tai muuttaa kulkunopeuttaan. Jos koira näkee esineen pudottamisen pysähtyen noutamaan sitä, ohjaajan on estettävä käskyllä koiraan ottamasta esinettä. Tästä seuraa arvosanan alennus. Jos pudottaminen ei onnistu, suoritus keskeytetään. Perusasennon ottamisen jälkeen ohjaaja tuomarin luvalla lähettää koiran etsimään pudonnutta esinettä. Koiran työskentelyn tulee olla päämäärähakuista ja innokasta.

Suorituksessa arvosteltavat osat ovat:

- lähettäminen
- käskyn totteleminen
- suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius
- ohjaajan käytös
- esinetyöskentely

Noutamiseen lähettäminen

Koira lähetetään perusasennosta. Lähtökäskyn ja samanaikaisen fyysisen avun antaminen on kielletty.

Koiran etsintätyöskentelyyn lähtö tapahtuu

- ohjaajan käskystä
- ohjaaja valitsemana hetkenä, tuomarilta luvan saatuaan
- ohjaajan sivulta

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Suorituksen päätarkoitus on pudonneen esineen noutaminen. Koiran tulee lähteä noutamaan esinettä oikeaan suuntaan, halukkaasti ja nopeasti, heti ohjaajalta käskyn saatuaan. Koiran suorittaessa noutamista hitaasti ja epävarmasti seuraa siitä arvosanan alennus. Koiran keskeyttäessä noutamisen niin, että ohjaaja ei pysty siihen vaikuttamaan, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee nopeasti ja varmasti
- koiran täytyisi työskennellä nopeammin ja varmemmin
- koira suorittaa noutamisen hitaasti ja epävarmasti
- koira ei suorita noutamista

Esinetyöskentely

Koiran tulee ottaa löytämänsä esine heti. Tuomarin tulee kuitenkin huomioida arvostelussa sää ja tuuliolosuhteet, sillä nämä saattavat siirtää esineen hajua useita metrejä. Arvosanaa ei alenneta koiran ylittäessä esineen reagoimatta siihen. Arvosanaa alenne-

taan jos koira ylittää esineen reagoiden siihen, sitä kuitenkin ottamatta. Arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Tuomarin on oltava erittäin tarkka arvostellessaan koiran reagoimista esineeseen, sillä koiran reagoiminen voi olla hyvin vähäeleistä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira reagoi esineeseen ja ottaa sen heti
- koira reagoi esineeseen mutta viivyttelöi sen ottamisessa
- koira reagoi esineeseen mutta ei ota sitä
-

Koiran pitää tuoda löytämänsä esine ohjaajalle heti, suoraan ja nopeasti sekä luovuttaa esine ohjaajalle. Luovutusasento on vapaa. Jos koira ottaa esineen, mutta ei ilman ohjaajan käskyä tuo sitä hänelle, tai jos esineen tuominen on hyvin hidasta ja epävarmaa, arvosana voi olla korkeintaan tyydyttävä. Innostava kehoitus koiran ottaessa esinettä tai kun se on juuri ottanut esineen ei alenna arvosanaa. Jos ohjaaja joutuu korostetuilla käskyillä kehottamaan koira tuomaan esinettä, arvosana on korkeintaan puutteellinen. Jos koira ei tuo esinettä, suoritus keskeytetään. Luovutustilanteessa koiran tulee luovuttaa esine ohjaajalle heti luovutuskäskyn saatuaan. Luovutuksen ollessa hidas seuraa arvosanan alennus. Vakavampaa on, jos esineen luovutus muuttuu ohjaajan ja koiran väliseksi leikiksi tai taisteluksi, tästä seuraa suurempi arvosanan alennus. Jos koira ei luovuta esinettä ohjaajalle, nieläisee tai syö sen, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira tuo esineen heti ja nopeasti
- koira tuo esineen viivyttellen ja epävarmasti
- koira vaatii lisäkäskeä esineen tuomiseen
- koira ei tuo esinettä
- koira luovuttaa esineen oikein ja nopeasti
- koira viivyttelöi esineen luovutuksessa, ohjaaja antaa useamman luovutuskäskyn
- koira ei luovuta esinettä
-

Koiran tulee pitää esinettä suussa varmasti, se ei saa pureksella esinettä tai leikkiä sillä. Koiran pureksellessa esinettä tai leikkiessä sillä arvosana on korkeintaan hyvä. Vakavampaa on, jos koira edellisten lisäksi pudottelee esinettä.

Arvosteluperusteita ovat

- koira pitää esinettä varmasti ja rauhallisesti
- koira pureksellee esinettä ja / tai leikkii sillä
- koira pudottelee esinettä

Tarkkuusetsintä

Ilmoittautuminen

Ilmoittautumisen yhteydessä ohjaaja ilmoittaa tuomarille koiran suorituksessa käyttämän ilmaisutavan.

Esineen etsiminen

Esineen paikkaa voi ruudussa vaihdella. Tuomari selostaa ohjaajalle mahdolliset etsintään tai alueeseen liittyvät asiat. Selostuksen tuomari voi tilanteesta riippuen tehdä yk-

sitellen aina ohjaajan tullessa suoritukseen tai niin, että kaikki ohjaajat ovat samanaikaisesti kuuntelemassa selostusta.

Suoritus aloitetaan tuomarin luvalla. Ohjaaja aloittaa suorituksen koira perusasennossa, tuomarin osoittamasta kohdasta alueen reunasta. Aloituskohta on sama kaikille koe- luokan koirille. Perusasennosta lähtemisen jälkeen ohjaaja ohjaa koiran työskentelyä alueella vapaavalintaisin käskyin ja merkein. Ohjaaja saa liikkua alueella harkintansa mukaan tai ohjata koiran työskentelyä alueen ulkopuolelta lähtösivulta. Koira on etsintä- työskentelyn ajan vapaana.

Tarkkuusetsinnän suorituksessa on huomioitava seuraavat osat:

- etsintätyöskentelyyn lähteminen
- käskyjen totteleminen ja ohjattavuus
- suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius
- ohjaajan käytös
- esinetyöskentely

Etsintätyöskentelyyn lähteminen

Suoritus aloitetaan perusasennosta. Ohjaajalla on oikeus lähettämishetkellä myös itse mennä etsintäalueelle. Lähtökäskyn ja samanaikaisen fyysisen avun antaminen on kielletty. Koiran etsintätyöskentelyyn lähtö tapahtuu

- ohjaajan käskystä, myös käsimerkki on sallittu
- ohjaaja valitsemana hetkenä, tuomarilta luvan saatuaan. Etsintäaika alkaa ohjaajan lähtökäskystä.
- ohjaajan sivulta

Suorituksen läpivieminen ja työskentelyvalmius

Etsinnän päättarkoitus on varsinaisen suorituksen (etsinnän) tekeminen, jossa olennai- sinta on hajuaistin käyttö sekä hallittu liikkuminen alueella.

Koiran tulee aloittaa etsiminen heti käskyn saatuaan intensiivisesti ja tarkasti, keskitty- en alueen tarkistamiseen. Koiran suorittaessa etsintää huolimattomasti tai epävarmasti seuraa siitä arvosanan alennus. Koiran keskeyttäessä etsinnän niin, että ohjaaja ei pysty siihen vaikuttamaan, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- koira työskentelee intensiivisesti ja varmasti
- koiran täytyisi työskennellä intensiivisemmin ja varmemmin
- koira suorittaa etsintää haluttomasti ja epävarmasti
- koira ei suorita etsintää

Esinetyöskentely

Koiran tullessa kohtaan, missä esine on, sen tulee ottaa tai ilmaista se. Tuomarin tulee kuitenkin huomioida arvostelussa sää ja tuuliolosuhteet, sillä nämä saattavat siirtää esi- neen hajua. Arvosanaa ei alenneta koiran ylittäessä esineen reagoimatta siihen. Arvo- sanaa alennetaan, jos koira ylittää esineen reagoiden siihen, sitä kuitenkaan ottamatta tai ilmaisematta. Arvosana voi tällöin olla korkeintaan tyydyttävä. Tuomarin on oltava erittäin tarkka arvostellessaan koiran reagoimista esineeseen, sillä koiran reagoiminen voi olla hyvin vähäeleistä. Tällöin on seurattava tarkkaan, painostaako ohjaaja koiraa ylittämään esineen vai ylittääkö koira sen omaehtoisesti.

Arvosteluperusteita ovat

- koiran reagoi esineeseen ja ottaa tai ilmaisee sen heti
- koira reagoi esineeseen mutta viivyttelee sen ottamisessa tai ilmaisemisessa
- koira reagoi esineeseen mutta ei ota sitä

Esineen tuominen tai ilmaiseminen

Koiran pitää ottaa tai ilmaista löytämänsä esine. Ilmaistessaan esineen koiran on suoritettava se ohjaajan ilmoittamalla tavalla joko haukkuen tai osoittaen. Jos koira haukkuu, ei haukkumisen tarvitse olla jatkuvaa. Riittää, kun ohjaaja pystyy aloittamaan oman osuutensa.

Osoittaessaan esineen koiran on tarkasti osoitettava esineen paikka ohjaajan ilmoittamalla tavalla. Koiran suoritettua esineen ilmaisun on ohjaajan käskettävä se odotusasentoon esineen nostamisen ajaksi. Odotusasento on vapaa (seisoen, istuen tai maaten). Ohjaajan on etsittävä esinettä vain osoitetusta paikasta, molemmissa ilmaisutavoissa. Koira voi jäädä ilmaisuasentoon ohjaajan etsiessä esinettä tai ohjaajan on käskettävä koira odotusasentoon, jossa koiran on pysyttävä kunnes ohjaaja esineen löytymisen jälkeen ottaa sen perusasentoon. Jos ohjaaja laajentaa etsimiskohtaa, seuraa siitä arvosanan alennus. Vakavampaa on, jos ohjaaja ei tulkitse koiraansa oikein ja suorittaa omaa osuuttaan väärästä kohtaa. Jos ohjaaja ei löydä esinettä sallitussa ajassa, suoritus keskeytetään.

Ohjaajan työskentelyyn annettu aika (1 min.) alkaa siitä kun hän hyväksyy koiran ilmaisun. Kokonaisaikaa ei kuitenkaan saa ylittää. Jos ohjaaja ei koiran suorittaman ilmaisun jälkeen löydä esinettä minuutin kuluessa, suoritus keskeytetään ja arvosana on riittämätön. Suoritus päättyy, kun esine on löydetty, etsintäaika (kokonaisaika) päättyy tai kun tuomari tai ohjaaja keskeyttää koiran suorituksen.

Arvosteluperusteita ovat

- koira ilmaisee esineen varmasti
- koira ilmaisee esineen viivytellen ja epävarmasti
- koira vaatii lisäkäskyn esineellä pysymiseen
- koira jättää ilmaisupaikan
- koira on rauhallisesti ja varmasti odotusasennossa
- koira on rauhaton odotusasennossa ja sille joudutaan antamaan useampi käsky
- koira jättää odotusasennon

Ottaessaan esineen koiran on luovutettava se ohjaajalle, luovutusasento on vapaa. Koira voi joko tuoda esineen ohjaajalle, tai ohjaaja voi mennä koiran luo. Koiran tulee luovuttaa esine heti luovutuskäskyn saatuaan. Luovutusten ollessa hitaita seuraa arvosanan alennus. Jos koira ei luovuta esinettä ohjaajalle, suoritus keskeytetään.

Arvosteluperusteita ovat

- tuo esineen heti ja nopeasti
- koira tuo esineen viivytellen ja epävarmasti
- koira luovuttaa esineen oikein ja nopeasti
- koira viivyttelee esineen luovutuksessa, ohjaaja antaa useamman luovutuskäskyn
- koira ei luovuta esinettä
-

Koiran tulee pitää esinettä suussa varmasti, se ei saa pureskella esinettä tai leikkiä sillä. Koiran pureskellessa esinettä tai leikkiessä sillä arvosana on korkeintaan hyvä. Vakavampaa on, jos koira edellisten lisäksi pudottelee esinettä.

Esineen luovutuksen tai löytymisen jälkeen ohjaaja ottaa koiran perusasentoon ja menee tuomarin luokse koiran seuratessa. Loppuilmoittautuminen tehdään myös perusasennossa, ja esine luovutetaan tuomarille.

Mikäli koira ei löydä esinettä, on myös työskentelystä annettava arvosana 0, riittämätön.

Valjakkohiihto

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.03.1999, 9.1.2011
Suomen Kennelliitto-Finska Kennelklubben ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999,
9.3.2011
Ohjeet astuvat voimaan 1.1.2014

Kokeen tarkoitus

Valjakkohiihto on koe, jossa mitataan koiran ja ohjaajan kestävyyttä ja nopeutta kulkea merkittyä latua.

Luokat ja osallistumisoikeus

Luokka A: Osallistumisoikeuden alaikäraja 15 kk viimeisenä koepäivänä. Avoin kaikille roduille.

Luokka B: Osallistumisoikeuden alaikäraja 15 kk viimeisenä koepäivänä. Avoin muille roduille paitsi seisoville lintukoirille,

Luokka C: Osallistumisoikeuden alaikäraja 15 kk viimeisenä koepäivänä. Avoin kaikille roduille paitsi dobermanneille, suursnautsereille ja seisoville lintukoirille.

Karenssiaikaa luokanvaihtojen välillä ei ole. Osallistumisoikeus on kaikilla puhdasrotuisilla rekisteröidyillä koirilla.

Ohjaaja sekä koira saavat osallistua kokeessa ainoastaan yhteen sarjaan lukuun ottamatta valjakkoviestiä. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen / järjestön kokeisiin.

Valjakkohiihtoihin ei saa osallistua kiimaisella nartulla. Osallistuvan koiran ei tarvitse suorittaa käyttäytymiskoetta. Yhdeksän vuotta täyttäneestä koirasta tulee koepaikalla esittää eläinlääkärin todistus koiran fyysisen kunnon edellytyksestä osallistua kokeeseen. Todistus ei saa olla 14 vrk vanhempi ennen koiran ensimmäistä valjakkohiihtokauden koetta. Todistus on voimassa kauden loppuun.

Koulutustunnuksia ei valjakkohiihdoissa anneta.

Sarjat

Sarja	Osallistujat	Matka
Naiset, naru		5 -10 km
Naiset, pulkka		5 -10 km
Naiset 45, naru	Osallistumisoikeus ikärajan kilpailukautena täyttävillä	5 km
Naiset 55, naru	Osallistumisoikeus ikärajan kilpailukautena täyttävillä	5 km
Miehet naru		7-15 km
Miehet, pulkka		7-15 km
Miehet 45, naru	Osallistumisoikeus ikärajan kilpailukautena täyttävillä	5 km
Miehet 55, naru	Osallistumisoikeus ikärajan kilpailukautena täyttävillä	5 km

Tytöt 14-18, naru	Osallistumisoikeus ikärajan kilpailukautena täyttävillä	5 km
Pojat 14-18, naru	Osallistumisoikeus ikärajan kilpailukautena täyttävillä	5 km
Viesti naiset, naru		3 x 5 km
Viesti naiset, pulkka		3 x 5 km
Viesti miehet, naru		3 x 5 - 7 km
Viesti miehet, pulkka		3 x 5 - 7 km
Sprintti miehet naru		1 - 2,5 km
Sprintti naiset naru		1 - 2,5 km

Valjakkohiihtoon, lukuun ottamatta naruluokkia, on mahdollisuus osallistua kaksi- tai monivaljakoilla, ne osallistuvat kokeeseen omina sarjoinaan yllä olevan sarjajakauman mukaan. Jos valjakossa on yksikin A- tai B -luokan koira, valjakon tulee osallistua silloin luokkaan A tai B.

Yleismääräyksiä

Valjakkohiihtoa valvoo ylituomari apunaan tarpeellinen määrä tuomareita. Ennen valjakkohiihtojen alkua ylituomari tai hänen määräämänsä tuomari tutustuu rataa ja hyväksyy sen. Ylituomari tai hänen määräämänsä tuomari valvoo valjakoiden lähtöä, maaliintuloa sekä valjakkoviestin vaihtoa. Ennen valjakkohiihtoa ylituomari tai hänen määräämänsä tuomari tarkastaa koirat, valjaat, aisat sekä ahkiot.

Epäedullisten kelienvallitessa on ylituomarilla oikeus lyhentää sarjojen matkoja.

Kovalla pakkasella (-17 astetta tai kylmempää) on valjakkohiihdot peruttava tai lähtöajankohtaa siirrettävä, jos on odotettavissa sään lauh tumista. Ratkaisut asiasta tekee ylituomari. Jokainen muutos aikataulussa ja lähtöajoissa tulee ilmoittaa osallistujille välittömästi.

Valjakon tulee kulkea merkittyä rataa. Oikomisesta, tai jos valjakko ei ole ohjaajan hallinnassa tai se on karannut yli 100 metriä, seuraa hylkäys. Ohjaaja saa hetkellisesti hiihtää valjakon vieressä vaikeissa paikoissa, kuten jyrkissä ylä- ja alamäissä. Alamäessä ohjaajalla on oikeus laskea hajareisin koiransa yllä pitäen kiinni joko aisoista tai valjaista, mikäli tarkoituksena on jarruttaa valjakon vauhtia. Koira ei

kuitenkaan saa nostaa ilmaan. Ohjaajalla on oikeus riisua sukset irrottaessaan koiraan tai ahkiota, jos ne ovat tarttuneet johonkin.

Pakotetta (piiskaa tms.) ei hiihdon jouduttamiseksi saa käyttää, eikä väsynyttä tai muuten halutonta koiraan saa pakottaa jatkamaan. Ohjaajan tulee keskeyttää suorituksensa, jos koira on loukkaantunut tai varusteet ovat vahingoittuneet siten, että koira voi loukkaantua.

Sivullisen henkilön tarkoituksellinen edessä hiihtäminen on kielletty. Lähdön jälkeen ohjaaja saa ottaa vastaan vain juottoapua. Avustaja saa pitää koira paikallaan ja juottaa sitä. Ohjaajan on kuitenkin itse pysäytettävä valjakko. Juottoasemia ei saa olla järjestäjän kieltämissä paikoissa.

Ohitustilanteissa edellä oleva ei saa estää ohittavaa. Ohitushetkellä ohjaajat vastavat omista valjakoistaan.

Maaliin tullessa ohjaaja saa siirtyä koiransa viereen n. 30 metriä ennen maaliviivaa, mutta ei saa ohittaa valjakon ensimmäistä koira. Maaliin saapuvaa valjakkoa saa kut-

sua. Viheltäminen tai pillin käyttö on kielletty.

Kuonokopan käyttö on kokeessa kielletty.

Varusteet

Valjakkohiihdoissa käytettävän ahkion tulee olla vähintään 100 cm pitkä. Jos ahkion alla käytetään suksia, ne saavat ulottua enintään 10 cm ahkion etu- ja takapään yli. Koira(t) valjastetaan ahkioon aisoin. Ohjausköyden pää pidetään vyössä, joka on varustettu avonaisella koukulla. Köyden tai sen joustinosan tulee joustaa vähintään 2 metriä. Ahkion kuormana voidaan käyttää hiekalla täytettyä pussia tai kiinteää painoa. Osallistujien tulee huolehtia painoista itse. Järjestäjä varaa koepaikalle vaa'an.

Ahkion, kuorman, aisojen, valjaiden ja ohjausköyden yhteispaino on

- 1 uroksella 20 kg
- 1 nartulla 15 kg
- 2 uroksella 40 kg
- 2 nartulla 30 kg
- sekavaljakolla 35 kg

Jos valjakossa on useampi kuin 2 koira lisätään painoa aina / koira, uros 20 kg ja narttu 15 kg. Välittömästi maaliintulon jälkeen tulee jokaisen valjakon kuorman paino tarkistaa punnitsemalla.

Ladut

Ladut tulee tehdä luisteluhiihtoon sopiviksi ja niin leveiksi, että ohittaminen on mahdollista. Liian jyrkkiä nousuja ja vaarallisia laskuja on vältettävä. Valjakon on voitava kulkea suurinta mahdollista nopeutta olematta silti vaarassa loukkaantua. Ladun tulee olla merkitty siten, että hiihtäjän ei tarvitse olla epävarma oikeasta ladusta.

Latu ei saa ylittää liikenneitityä tietä, ellei paikalla ole järjestäjän toimesta vartiota, joka tarvittaessa pysäyttää liikenteen. Tien ylitys ei saa vaurioittaa osallistujan varusteita. Jos matka suoritetaan useampana kierroksena, ei lähtö uudelle kierrokselle saa kulkea lähtö- eikä maalialueen kautta.

Lähtöjärjestys

Lähtö tapahtuu sarjoittain, joiden lähtöjärjestyksen määrää koetoimikunta. Mikäli on mahdollista, nopeimmat sarjat lähtevät ensin. Osallistujien lähtöjärjestys arvotaan sarjoittain. Arvonta suoritetaan järjestäjien toimesta ennen koepäivää. Valjakoiden lähtöväli sarjassa on 1 minuutti. Sarjojen lähtövälin määrää järjestäjä, mutta sen on kuitenkin oltava vähintään 1 minuutti.

Lähtö

Valjakon on oltava lähtöpaikalla hyvissä ajoin ennen lähtöaika. Lähtö- ja maalipaikalla saa olla yksi avustaja koira kohti. Valjakon on oltava lähtöviivan takana lähtölupaan saakka. Lähtölupa valjakkolle annetaan seuraavasti: 30 sekuntia ...10...5...4...3...2...1...”NYT”. Valjakkoo, joka lähtee ennen lähtölupaa, kutsutaan takaisin uusimaan lähtö. Jos valjakkoo ei palaa takaisin, sen suoritus hylätään. Jos valjakkoo myöhästyy lähdöstä, on sille annettava mahdollisuus lähteä myöhemmin. Aika lasketaan kuitenkin alkuperäisestä lähtöajasta. Lähdöstä myöhästyneen tai takaisinkutsutun valjakon täytyy lähteä viimeistään 30 sekuntia ennen oikealla ajalla lähtevää valjakkoo tai aikaisintaan 15 sekuntia tämän jälkeen.

Ajanotto

Aika otetaan käsiajanotolla täysinä sekunteina tai sähköisellä ajanotolla 0,1 sekunnin tarkkuudella. Aika alkaa valjakon ilmoitetusta lähtöajasta ja päättyy, kun koira(t) ja ohjaaja ovat ylittäneet maaliviivan. Jos kahdella tai useammalla valjakolla on sama loppuaika, ne saavat saman järjestyssijan.

Valjakkoviesti

Joukkueen kokoonpanon ilmoittaminen

Viestijoukkueen kokoonpano ja valjakoiden lähtöjärjestys on ilmoitettava järjestäjille ennen kokeen alkua. Viestijoukkue saa olla ns. sekajoukkue. Sama koira ja/tai ohjaaja saavat osallistua ainoastaan yhdelle osuudelle.

Lähtöpaikka

Valjakkoviestin lähtöpaikalla tulee jokaisella viestijoukkueella olla perinteisen hiihtotyylin lähtölatu. Lähtölatujen välien pitää olla vähintään 3 metriä ja pituuden 50 m.

Lähtölatujen jälkeen ladun tulee olla luisteluhiihtoon soveltuva ja sen tulee kaventua asteittain pääladuksi. Etäisyyden lähtöviivalta pääladun alkuun tulee olla sama kaikille joukkueille.

Lähtö

Kaikki ensimmäisen osuuden valjakot lähtevät samanaikaisesti. Koirat ja osallistujat odottavat lähtölupaa lähtölinjan takana siten, että osallistujat ovat koiriensa vieressä pitäen kiinni aisoista tai valjaista. Kaikkien osallistujien tulee olla samalla puolella koira. Puolen määrää koetoimikunta.

Lähtettäjä, joka seisoo lähtöalueen puolessavälissä lähtöalueen sivussa, antaa lähtöluvan lipulla seuraavasti:

1. 30 sekuntia ennen lähtöä lähettäjä nostaa kädessään olevan lipun sivulle.
2. 10 sekuntia ennen lähtöä lähettäjä nostaa kädessään olevan lipun päänsä yläpuolelle
3. Lähtöhetkellä lähettäjä heilauttaa lipun alas "NYT" käskynä.

Varaslähdön sattuessa kutsutaan kaikki valjakot takaisin ja lähtö uusitaan. Lähtettäjä ilmoittaa varaslähdön heiluttamalla lippua päänsä yläpuolella. Jos sama valjakko ottaa varaslähdön kahdesti, kyseisen joukkueen suoritus hylätään. Ohjaaja pitää kiinni aisoista tai valjaista lähtöladun loppuun saakka, joka on merkitty lipuin tai jollakin muulla näkyvällä tavalla. Mikäli hän irrottaa otteensa aikaisemmin, hänen tulee pääladun alussa olevan valvojan määräyksestä palata lähtöviivan kautta uusimaan lähtö, nyt koeohjeiden mukaan.

Vaihtoaukea

Vaihtoaukealla tulee olla pituutta n. 30 m ja leveyttä vähintään 15 m. Noin 150 metriä ennen vaihtoaukeaa ja n. 100 metriä sen jälkeen tulee ladun olla niin leveä, että se mahdollistaa vähintään kahden osallistujan rinnakkaisen hiihtämisen luistelutyyliillä.

Vaihtoaukean tulee olla selvästi merkitty suorakaiteen muotoon. Vaihtoaukealla saavat olla ainoastaan lähtövuorossa olevat valjakot, avustajat ja tarvittava määrä toimihenkilöitä. 50 metriä ennen vaihtoaukeaa on oltava selvä ladun ylittävä merkkilinja.

Tämän linjan ja vaihtoaukean välillä saavat olla ainoastaan saapuvan valjakon vastaanottajat.

Vaihto

Vaihtoon saapuva hiihtäjä päästää valjakon irti vapauttamalla ohjausköyden. Tämän tulee tapahtua 50 metrin linjan ja vaihtoaukean välillä. Vastaanottajat ottavat valjakon kiinni tällä alueella. Hiihtäjä jatkaa vaihtoalueelle, missä tapahtuu vaihto seuraavasti:

- Vaihtoon saapuva hiihtäjä koskettaa kädellään lähtevän valjakon ohjaajaa.
- Lähtevän valjakon on pysyttävä vaihtoalueella, kunnes vaihto on tapahtunut ohjeiden mukaan.
- Mikäli vaihto tapahtuu väärin, kutsutaan sekä lähtevä valjakko että saapunut hiihtäjä takaisin suorittamaan ohjeiden mukainen vaihto.
- Lähtevä valjakko ei saa siirtyä vaihtoalueelle ennen kuin saapuva valjakko on ilmoitettu tulevaksi.

Ajanotto

Aika otetaan lähettäjän antamasta lähtöluvasta siihen hetkeen, kun joukkueen viimeinen valjakko ohjaajineen ylittää maaliviivan. Valjakon vaihtoon saapumisaika otetaan, kun hiihtäjä saapuu vaihtoalueelle. Tämä aika on myös lähtevän valjakon lähtöaika.

Sprintti -luokat

Sprintti -luokkien kilpailumatka on 1 - 2,5 km / lähtö. Kussakin sprintti -luokassa tulee olla vähintään 1 osallistujaa. Sprintti -luokat tulee suorittaa saman kilpailupäivän aikana.

Kussakin luokassa on osallistujamäärästä riippuen 2-4 lähtöä.

Sprintti -luokkien ladut tulee olla luisteluhiihtoon sopivat ja riittävän leveät siten, että 3 valjakkoa mahtuu rinnakkain.

Sprintti -luokkia valvoo vastaavan tuomarin lisäksi riittävä määrä ratavalvojia. Ratavalvojana saa toimia valjakkohiihdon tuomari tai kortillinen koetoimitsija vastaavan tuomarin ohjeistamana.

Lähtötilanteessa valjakolla saa olla avustaja, joka avustaa valjakon hallinnassa lähtöön asti.

Maaliviivan takana tulee olla vähintään 10 metrin vapaa alue jossa ei saa olla avustajia tai yleisöä. Maaliintulo määritetään koiran kirsusta. Suositellaan käytettäväksi maalikaameraa.

Kunkin luokan ensimmäinen lähtö hiihdetään väliaikalähtönä, jolloin valjakot lähtevät 1 min välein. 1-5 min ennen ensimmäisen valjakon lähtöä, lähetetään ladulle ns. nolla valjakko, joka kiertää kilpailuladun.

Aikojen perusteella kilpailijat jaetaan välieriin. Välieriin otetaan enintään 24 koiraa / luokka. Mikäli koiria on luokassa 3-6, hiihdetään suoraan finaali (loppukilpailu).

Välierien ja finaalien startissa käytettävien latuja tulee olla kuusi rinnakkain ja lähtöalueen pituus tulee olla vähintään 30 metriä. Latuja väli tulee olla n. kolme metriä. Välierissä ja finaalissa valjakot lähtevät samanaikaisesti jokainen valjakko omalla ladulla joko porastetusti tai viuhkan muodossa.

Aika-ajon nopeimmat ja välierien voittajat lähtevät lähimpänä lähtöviivaa. Lähdössä ohjaajan tulee pitää koiraa kiinni valjaista tai pannasta vähintään 30 metriä ja koiran

tulee olla ohjaan vasemmalla puolella tai jalkojen välissä. Alue, jossa koiran pannasta tai valjaista on pidettävä kiinni, merkataan rataan selvästi. Tuomarilla on oikeus hylätä hiihtäjän suoritus, jos ohjaaja irrottaa koiran liian aikaisin.

Lähtö tapahtuu samoin kuin valjakkoviestissä (30 sek, 10 sek ja aja).

Välierien määrä riippuu osallistujia määrästä. Kussakin lähdössä tulee olla 3-6 valjakkoa. Järjestäjä päättää erien määrän. Mikäli koiria on luokassa yli 12, on eriä järjestettävä vähintään kolme, yli 18 valjakon luokissa on välieriä järjestettävä vähintään neljä.

Kahden välierän kilpailussa valjakot jaetaan eriin väliaikalähtöjen sijoituksien perusteella taulukon mukaan. Finaaliin pääsee erästä kaksi nopeinta. Jos valjakkoja on kahdeksan tai enemmän pääsee finaaliin lisäksi kaksi valjakkoa välierän aikojen perusteella.

Viuhkan muodossa:

Erä 1				Erä 2				Finaali			
5.	7.	1. 3.	9. 11.	6.	8.	2. 4.	10. 12.	3.	4.	1. 2.	5. 6.

Porrastetusti:

Erä 1.	Erä 2.	Finaali
1.	2.	1.
3.	4.	2.
5.	6.	3.
7.	8.	4.
9.	10.	5.
11.	12.	6.

Kolmen välierän kilpailussa koirat jaetaan välieriin väliaikalähtöjen sijoituksien perusteella oheisen taulukon mukaan. Kilpailijoita 13-18. Ensimmäisistä välieristä jatkoon pääsee kaksi nopeinta ja lisäksi kaikista eristä yhteensä kaksi aikojen perusteella.

Ensimmäisissä välierissä koirien lähtöjärjestys:

Erä 1: 1, 4, 7, 10, 13, 16

Erä2: 2, 5, 8, 11, 14, 17

Erä3: 3, 6, 9, 12, 15, 18

Toisista välieristä pääsee finaaliin kaksi nopeinta ja kaksi aikojen perusteella.

Toisten välierien lähtöjärjestys

Erä 1: 1, 3, 5, 7

Erä 2: 2, 4, 6, 8

Finaali: 1, 2, 3, 4, 5, 6

Neljän välierän kilpailussa kilpailijat jaetaan välieriin väliaikalähtöjen sijoituksien perusteella oheisen taulukon mukaan. Kilpailijoita 19-24. Ensimmäisistä välieristä pääsee jat-

koon kaksi nopeinta ja lisäksi kaikista eristä yhteensä kaksi aikojen perusteella.

Ensimmäiset välierät, lähtöjärjestys:

Erä 1: 1, 8, 9, 16, 17, 24

Erä 2: 4, 5, 12, 13, 20, 21

Erä 3: 2, 7, 10, 15, 18, 23

Erä 4: 3, 6, 11, 14, 19, 22

Toisista välieristä finaaliin pääsee kaksi nopeinta ja yhteensä kaksi aikojen perusteella.

Toiset välierät lähtöjärjestys:

Erä 1: 1, 3, 5, 7

Erä 2: 2, 4, 6, 8

Finaali: 1, 2, 3, 4, 5, 6

Mikäli välierässä tai finaalissa kaksi valjakkoa saapuu maaliin aivan samanaikaisesti, paremmuus ratkaistaan valjakoiden väliaikalähdön aikojen perusteella.

Mikäli valjakko ei etene koko rataa, suoritus hylätään. Jos valjakko estää tai muutoin häiritsee toisen valjakon suoritusta, häiritsevän valjakon suoritus hylätään ja tarvittaessa keskeytetään.

Opastuskoe

Suomen Palveluskoiraliitto ry:n hallituksen hyväksymä 10.03.1999

Suomen Kennelliitto-Finska Kennelklubben ry:n hallituksen hyväksymä 15.06.1999

Ohjeet astuvat voimaan 01.01.2000

Opastuskoe muodostuu

1. Kaupunkiopastusosuudesta A
2. Maaseutuopastusosuudesta C
3. Edellisten yhteydessä suoritettavista hallittavuusliikkeistä B

Opastuskokeen tarkoitus

Kokeessa selvitetään näkövammaisen ohjaajan käyttöön hyväksytyin koiran opastuskykyä erilaisilla opastustyöskentelyyn perustuvilla tehtävillä. Koe on tarkoitettu opaskoiran ohjaajille koiran koulutustason ylläpitämiseksi ja edelleen kehittämiseksi.

Osallistumisoikeus

Opastuskokeisiin saavat osallistua kaikki tunnistusmerkityt ja virallisessa käyttöönotto-katselmuksessa hyväksytyt opaskoirat ja niiden näkövammaiset käyttäjät. Ohjaaja ja koira saavat osallistua saman päivän aikana ainoastaan yhden yhdistyksen / järjestön kokeisiin. Kokeeseen ei saa osallistua juoksuisella nartulla. Osallistuvan koiran ei tarvitse suorittaa käyttäytymiskoetta ennen osallistumistaan opastuskokeeseen.

Osallistumisoikeuden ikäraajat

Opastuskokeessa ei ole osallistumista rajoittavaa alaikärajaa, koska koira saa osallistua opastuskokeeseen vasta opaskoirakoulun virallisen käyttöönottokatselmuksen jälkeen.

Koulutustunnus

Opastuskokeessa ei anneta koulutustunnusta. Palkintosijat määräytyvät 300 pisteestä seuraavasti

1. palkinto 300 - 270 pistettä
2. palkinto 269 - 240 pistettä
3. palkinto 239 - 210 pistettä

Yleismääräyksiä kokeeseen

Tulosten mennessä tasan paremmuusjärjestyksen ratkaisee kaupunkiopastusosuus. Jos näinkään ei saada paremmuutta selville, ratkaisevat hallittavuusliikkeistä saadut osasuoritusten pisteet järjestyksen.

Koepaikalle siirryttäessä ja koesuoritusten aikana tulee ohjaajalla olla läpinäkymättömät silmäsuojukset. Kokeessa voidaan käyttää tuomarin hyväksymää liikkeenohjaajaa, joka ei ole kenenkään henkilökohtainen valmentaja. Liikkeenohjaaja huolehtii osaltaan koiranohjaajan turvallisuudesta mahdollisissa vaaratilanteissa. Tuomarin velvollisuus on keskeyttää koe, jos koira toistuvasti opastaa vaaratilanteisiin.

Radat on suunniteltava siten, että koiranohjaajien mahdolliset liikunnalliset esteet tulevat huomioitua. Tuomarilla on oikeus harkintansa mukaan uusia koiran virheellinen suoritus.

Koeradat

Kaupunkiopastus, osa A: 160 pistettä

Radan pituus on noin 1000 metriä. Rata muodostuu joko kokonaan tai valtaosaltaan jalkakäytävästä, jolloin osa reitistä voi olla kevytliikenteen väylää.

Rataan tulee sisältyä:

- vähintään viisi kadunylitystä
- keskellä korttelia olevan suojatien haku
- kulkusuunnasta poikkeavan portaan ja oven haku sekä niistä kulkeminen
- oikealle ja vasemmalle kääntymisiä, joista osa tapahtuu ennen kadun ylittämistä ja osa ylittämisen jälkeen

Radalla tulee olla rakennustyömaa tai muu vastaava jalkakäytävän sulkeva este, jonka ohi koira joutuu opastamaan ajoradan kautta.

Tavallisesti kulkureitillä esiintyvät esteet kuten:

- ostoksilla olevat ihmiset
- pysäköidyt autot ovat suotavia.

Kokeen lähtöpaikan tulee sijaita jalkakäytävällä siten, että osuuden alussa voidaan kulkea muutamia kymmeniä metrejä suoraan ja välttää jalkakäytävää pitkin sopivaan opastusrytmiin pääsemiseksi. Osuuden päätöspaikan tulee sijaita lähtöpaikasta erillään siten, että koesuoritus suuntautuu pääsääntöisesti lähtöpaikasta pois päin.

1. Suunnan pitäminen, 30 pistettä

Koiran tulee opastaa siten, ettei se poikke kulkusuunnasta muuten kuin esteiden ohittamisen ajaksi. Jalkakäytävällä koiran tulee opastaa keskellä ja kevytliikenteen väylällä jalankulkijalle merkityllä puoliskolla, joka on kauempana liikenteestä.

Liikkeenohjaajan tulee ilmoittaa jalkakäytävän muuttuminen kevytliikenteen väyläksi

ja päinvastoin. Kevyttiikenteen väylälle tultaessa liikkeenohjaajan tulee lisäksi ilmoittaa kumpaa puolta kuljetaan.

2. Katureunojen ilmaiset ja käännökset, 20 pistettä

Koiran tulee ilmaista ajoradan reuna täsmällisesti, pysähtymällä siten, että ohjaaja voi todeta reunan. Ylityksen jälkeen on koiran ilmaistava reuna hidastamalla tai pysähtymällä siten, että ohjaaja ei kompastu tai menetä tasapainoaan. Käännösten tulee tapahtua rauhallisesti ja määrätietoisesti.

3. Katujen ylitykset, 20 pistettä

Koiran tulee opastaa kadun yli ripeästi ja suoraan suojatieltä poikkeamatta. Kaksiosaisissa ylityksissä koiran tulee pysähtymällä ilmaista keskialue.

4. Korkeiden esteiden ohitukset, 20 pistettä

Koiran tulee opastaa korkeiden esteiden ohi rauhallisesti ja joustavasti. Kun jalkakäytävä on kokonaan suljettu, tulee koiran ilmaista sulkeva este ja ajoradan reuna siten, että ohjaaja voi todeta sen. Opastettuaan esteen ohi ajoradan kautta koiran tulee välittömästi opastaa takaisin jalkakäytävälle.

5. Maassa olevien esteiden ohitukset, 15 pistettä

Koiran tulee opastaa maassa olevien esteiden ohi rauhallisesti, joustavasti ja tarvittaessa esteiden ylitse.

6. Opastaminen portaissa ja ovissa, 20 pistettä

Käskyn saatuaan koiran tulee määrätietoisesti hakea lähin kulkusuunnasta poikkeava porras tai ovi. Koiran on ilmaistava porras täsmällisesti pysähtymällä portaan eteen. Ylöspäin menevät portaat se voi ilmaista nostamalla etujalat ensimmäiselle askelmalle. Oven ilmaisun tulee tapahtua täsmällisesti pysähtymällä oven eteen. Opastamisen portaissa ja ovissa tulee olla rauhallista ja joustavaa. Turvallisuuden takia ohjaajalle tulee ilmoittaa kulkureitillä oleva porras ja sen suunta.

7. Suojatien haku keskellä korttelia, 15 pistettä

Käskyn saatuaan koiran tulee hakea kohteena oleva suojatie ja ilmaista se täsmällisesti pysähtymällä.

8. Ohjaajan ja koiran välinen yhteistyö 10 pistettä

Ohjaajan tulee mukautua joustavasti koiran opastukseen. Koiran tulee olla ohjaajan hallinnassa. Huomattuaan koiran tekemät virheet ohjaajan tulee pyrkiä korjaamaan ne. Eriytistä huomiota kiinnitetään ohjaajan tapan kannustaa ja palkita koira.

9. Opastamisen varmuus, 10 pistettä

Koiran tulee opastaa luontevasti ja keskittyneesti sekä ottaa huomioon liikenneolosuhteet. Koiran toimintakyky ei saa häiriintyä tavanomaisista ympäristöhäiriöistä.

Maaseutuopastus, osa C: 100 pistettä

Radan pituus on noin 500 metriä. Rata muodostuu niin, että osa on maantietä ja osa polkua. Rataa ei tehdä maantielle, jos kevyttiikenteen väylä on välittömässä läheisyydessä.

Rataan tulee sisältyä:

- vähintään kaksi ilmaista risteystä
- oikealle haarautuvan maantien tai polun hakeminen
- kaksi korkeata estettä

Järjestäjän tulee toimittaa radan varrelle "häiriökoira". Kokeen lähtöpaikan tulee sijaita maantien laidassa siten, että osuuden alussa voidaan kulkea muutamia kymmeniä metrejä suoraan opastusrytmiin pääsemiseksi. Osuuden päätöspaikan tulee sijaita lähtöpaikasta erillään siten, että koesuoritus suuntautuu pääsääntöisesti lähtöpaikasta pois päin.

1. Suunnan pitäminen, 20 pistettä

Koiran tulee opastaa siten, ettei se poikkea kulkusuunnasta muuten kuin esteiden ohittamisen ajaksi. Maantiellä koiran tulee opastaa tien vasemmalla syrjässä, kevytliikenteen väylällä jalankulkijalle merkityllä puoliskolla tai pääsääntöisesti sillä puoliskolla, joka on kauempana liikenteestä ja metsäpolulla helppokulkuisinta reittiä.

Tuomari ilmoittaa maantien tai polun muuttumisen kevytliikenteen väyläksi ja päinvastoin. Kevytliikenteen väylälle tultaessa ilmoitetaan kumpaa puolta kuljetaan.

2. Tienhaarojen ilmaisut, vasemmalle ja oikealle kääntyminen, 20 pistettä

Koiran tulee ilmaista risteävä liikenne tie poikkeamalla hieman sivutien puolelle ja pysähtymällä ennen ylitystä tai mahdollisen suojatien kohdalle. Käskyn saatuaan koiran tulee määrätietoisesti ilmaista oikealle haarautuva maantie pysähtymällä sen vasemman reunan kohdalle hieman tienhaaran jälkeen. Samoin käskyn saatuaan koiran tulee määrätietoisesti ilmaista polun pää.

3. Teiden ylitykset, 10 pistettä

Koiran tulee opastaa tien yli ripeästi ja kohtisuoraan. Kaksiosaisissa ylityksissä koiran tulee pysähtymällä ilmaista keskialue.

4. Korkeiden esteiden ohitukset, 15 pistettä

Maantiellä ja kevytliikenteen väylällä koiran tulee ilmaista kulkureitillä olevat korkeat esteet tarvittaessa pysähtymällä. Kun este on ohitettu, koiran tulee välittömästi opastaa takaisin tien laitaan tai kevytliikenteen väylällä kulkulinjalle.

Polkuosuudella olevien korkeiden esteiden ohi koiran tulee opastaa tarvittaessa poikkeamalla polulta. Koira voi tarvittaessa opastaa myös esteiden alitse, ilmaistuaan ne.

5. Maassa olevien esteiden ohitukset, 10 pistettä

Koiran tulee opastaa maassa olevien esteiden ohi rauhallisesti ja joustavasti, tarvittaessa esteiden ylitse.

6. Häiriökoiran ohitus, 5 pistettä

Koiran tulee opastaa häiriintymättä häiriökoiran ohi.

7. Ohjaajan ja koiran välinen yhteistyö, 10 pistettä

Ohjaajan tulee mukautua joustavasti koiran opastukseen. Koiran tulee olla ohjaajan hallinnassa. Huomattuaan koiran tekemät virheet ohjaajan tulee pyrkiä korjaamaan ne. Eriytystä huomiota kiinnitetään ohjaajan tapaan kannustaa ja palkita koira.

8. Opastamisen varmuus, 10 pistettä

Koiran tulee opastaa luontevasti ja keskittyneesti sekä ottaa huomioon liikenneolosuhteet. Koiran toimintakyky ei saa häiriintyä tavanomaisista ympäristöhäiriöistä.

Hallittavuusliikkeet, osa B: 40 pistettä

1. Paikallaolo häiriön alaisena, 10 pistettä

Kaupunki- tai maaseutuopastuksen yhteydessä suoritetaan paikallaolo. Koiran tulee maata 5 minuutin ajan sille osoitetulla paikalla ohjaajan ollessa näkösuojassa.

2. Seuraaminen, 10 pistettä

Kaupunki- tai maaseutuopastuksen yhteydessä kuljetaan noin 50 metriä siten, että ohjaaja kulkee liikkeenohjaajan opastusotteessa. Koira seuraa valjaat päällä taluttimessa. Seuraamisen tulee olla täsmällistä, eikä koira saa vetää eikä välittää ympäristöhäiriöistä.

3. Pudotetun esineen noutaminen, 10 pistettä

Kaupunki- tai maaseutuopastuksen yhteydessä, saatuaan käskyn tuomarilta, ohjaaja pudottaa kepin tai muun henkilökohtaisen esineen. Ohjaaja käskyy koiran noutamaan esineen, koira saa olla kytkettynä tai vapaana. Koira voi noutaa esineen myös oma-aloitteisesti ilman käskyä. Noudettuaan esineen koiran tulee palata välittömästi ohjaajan luo ja luovuttaa esine ohjaajan käskystä. Koira ei saa pureskella esinettä eikä leikkiä sillä.

4. Luoksetulo, 10 pistettä

Kaupunki- tai maaseutuopastuksen yhteydessä, radalta sivussa olevalla rauhallisella ja turvallisella paikalla, ohjaaja riisuu koiran valjaista ja päästää sen vapaaksi. Kohtuullisen ajan kuluttua, saatuaan käskyn tuomarilta, ohjaaja kutsuu koiran luokseen. Koiran on nopeasti palattava ohjaajan luo siten, että se on helposti valjastettavissa. Tuomarin on varmistettava ohjaajalta ennen suoritusta, voiko koiran laskea vapaaksi. Ohjaaja on itse vastuussa koiran mahdollisesta karkaamisesta.

Arvosteluohje opastuskoe

Yleistä

Tuomari antaa luvan suorituksen aloittamiseen. Suorituksen aloittaminen ilman tuomarin lupaa johtaa arvosanan alentamiseen. Ohjaajan on noudatettava kaikkia tuomarilta saamia ohjeita. Tuomarin on kiinnitettävä erityistä huomiota ohjaajan turvallisuuteen.

Osuus	Matka	Pisteet
Kaupunkiopastus	n. 1000 m	160
Maaseutuopastus	n. 500 m	100
Hallittavuus	Kaupunki ja maaseutuopastuksen yhteydessä	40

Kokeen arvosteluperusteet

Opastuskokeessa koiralta toivotaan

- tehokasta suoritusta
- teknistä osaamista
- ohjattavuutta
- hermojen hallintaa
- koeohjeiden mukaista suoritustapaa
- koiran ja ohjaajan välistä yhteistyötä
- opastamisen varmuutta

Hallittavuusliikkeet

Paikallaolo häiriön alaisena, arvosteluperusteita

- koira makaa rauhallisesti paikallaan
- koira nousee välillä istumaan
- koira siirtyy paikaltaan
- koira nousee seisomaan
- koira jättää paikkansa
- maahanmenokäsky joudutaan uusimaan
- koira nousee istumaan ohjaajan palatessa (väistää ohjaajaa)
- koira istuu vinoon
- koira tulee vastaan

Seuraaminen, arvosteluperusteita

- koira seuraa vetämättä
- koira ei välitä ympäristöstä
- koira suorittaa ohjaajan tekemät käännökset
- koira nuuskii ympäristöä
- koira reagoi muihin eläimiin ja ihmisiin
- koira tekee tarpeensa

Pudotetun esineen noutaminen, osasuoritukset ja painotus

10%	50%	50%	10%
Alkuosuus	Meno, etsintä, otto	Tuonti ja luovutus	Loppuosuus

Arvosteluperusteita

- koira menee itsenäisesti esineen luo
- koira ottaa esineen suuhunsa
- koira tuo esineen ohjaajalle
- koira luovuttaa esineen
- koira pureskelee esinettä
- koira leikkii esineellä
- koira luovuttaa liian kaukaa
- koira pudottaa esineen
- koira ei nouda

Luoksetulo, osasuoritukset ja painotus

10%	50%	50%	10%
Alkuosuus	Irtaantuminen	Luoksetulo	Loppuosuus

Arvosteluperusteita

- koira irtaantuu käskystä
- koira irtaantuu liian kauas
- koira jää liian lähelle
- koira ryntää
- koira ei irtaannu
- koira tulee välittömästi kutsusta luokse
- koira hidastelee luoksetulossa
- koira tarvitsee luoksetuloon useamman käskyn
- koira ei tule luokse

Kaupunkiopastus

Suunnan pitäminen

Suunnanmuutoksia ovat huomattavat poikkeamat kulkusuunnasta, poikkeamiset jalkakäytävälle, pysäköintipaikoille, rakennustyömaille, rappukäytäviin ja rakennusten oville sekä kevytliikenteen väylällä poikkeaminen kulkulinjalta. Tuomarin on valvottava, että virheellisiä suorituksia ei saa päästää liian pitkälle. Arvostelussa erotetaan kulkulinjalta poikkeaminen sekä selvä suunnanmuutos.

Katureunojen ilmaiset ja käännökset, arvosteluperusteita

- reuna ilmaistaan liian aikaisin väärästä paikasta (korjataan suojatien kohdalle)
- hidastelu reunaa lähestyttäessä
- reunan ilmaisun puuttuminen ylityksen jälkeen
- epävarmuus käännyttäessä
- ilmaisujen puuttuminen
- kääntymättä jättäminen

Katujen ylitykset

Ylitysjankohdan päättää tuomari. Viikkaasti liikennöidyissä ja valo-ohjatuilla suojateillä, joissa ei ole äänimerkkiä, ilmoitetaan koska katu on vapaa.

Kaksiosainen ylitys ja kääntyminen ylityksen jälkeen ilmoitetaan aina ennen ylitystä.

Arvosteluperusteita

- koira ylittää kadun hieman vinoon, poiketen lopussa hieman suojatieltä
- koira poikkeaa suunnasta noin 45 astetta, poiketen risteysalueelta, tai jättää keskialueen ilmaisematta. Arvosana voi tässä tapauksessa olla korkeintaan erittäin hyvä.
- koira opastaa kadulla vaarallisesti, esimerkiksi vinottain risteuksen yli. Arvosana voi tässä tapauksessa olla tyydyttävä, virheen toistuessa arvosana on puutteellinen.

Korkeiden esteiden ohitukset

Korkeita esteitä ovat esteet, joitten yli ei tavallisesti kuljeta. Pyritään löytämään este, joka pakottaa koiran poikkeamaan ajoradalle.

Arvosteluperusteita

- jalkakäytävän sulkevan esteen ilmaisematta jättäminen
- liiallinen esteen varominen
- liika vetäminen ja levottomuus
- esteeseen törmäyttäminen
- ajoradalle pysähtymättä poikkeaminen
- jalkakäytävälle palaamisen laiminlyöminen
- vastapäiselle jalkakäytävälle opastaminen

Maassa olevien esteiden ohitukset

Maassa olevia esteitä ovat kaikki luonnolliset maassa olevat esteet, jotka ovat ylitettävissä tai väistettävissä.

Arvosteluperusteita

- esteen puutteellinen ilmaisu
- esteen kiertämisen laiminlyönti
- esteen liiallinen varominen
- esteeseen kompastuminen

Opastaminen portaissa ja ovissa, osasuoritukset ja painotus

50%	50%
Portaan tai oven hakeminen	Opastaminen portaissa ja ovissa

Koiran on käskystä haettava porras ja / tai ovi. Koiran on ilmaistuaan portaan ja / tai oven opastettava niissä varmasti ja rauhallisesti. Kulkusuunnassa oleva porras ilmoitetaan turvallisuussyistä ohjaajalle, tällaista kohtaa ei varsinaisesti haeta.

Arvosteluperusteita

- koiran liiallinen kiihkoilu tai hidastelu
- puutteellinen ilmaisu
- väärästä kohtaa ilmaisu

Suojatien haku keskeltä korttelia

Käskystä koira hakee suojatien oikealta tai vasemmalta. Seuraavaksi suoritettu kadun ylitys arvostellaan kuten kohdassa katujen ylitykset.

Arvosteluperusteita

- liian aikainen tai myöhäinen ilmaisu
- hidastelu suojatietä haettaessa
- puutteellinen ilmaisu
- väärästä kohdasta ilmaisu (korjataan suojatien kohdalle)
- kohteen hakemisen laiminlyönti; arvosana on tällöin riittämätön

Ohjaajan ja koiran välinen yhteistyö, arvosteluperusteita

- koiran liiallinen ohjaaminen
- liiallinen kepin käyttö reitin tunnustelussa
- koiran kannustamatta jättäminen
- koiran tekemien virheitten huomiotta jättäminen

Opastamisen varmuus, arvosteluperusteita

- kampeaminen jalkakäytävän jompaan kumpaan reunaan
- mutkittelu
- jatkuva nuuskiminen
- tarpeiden teko kesken suorituksen
- jatkuva liiallinen vetäminen
- jatkuva haluttomuus
- koiran toimintakyvyn häiriintyminen; arvosana on tällöin korkeintaan puutteellinen

Maaseutuopastus

Suunnan pitäminen

Suunnanmuutosten perusteet ovat samat kuin kaupunkiopastuksessa. Sen lisäksi kulinjalta poikkeamista on, jos koira ei opasta tarpeeksi syrjässä tai polulla helppokulkuisinta reittiä. Jo yksikin selvä suunnanmuutos alentaa arvosanan hyvään.

Tienhaarojen ilmaisut, vasemmalle ja oikealle kääntymiset

Koiran on ilmaistava kaikki vasemmalle kääntyvät tiet. Oikealle kääntyvästä tiestä tai polusta koiralle annetaan n. 10 metriä ennen käsky kohteen hakemisesta.

Arvosteluperusteita

- koira ei pysähtymällä ilmaise vasemmalle kääntyvää tietä
- koira ilmaisee tien väärästä kohdasta
- koira ilmaisee kohteen liian aikaisin
- koira hidastelee kohdetta haettaessa
- koira oikaisee suoraan oikealle kääntyvälle tielle
- koira ei hae ja ilmaise oikealle kääntyvää tietä

Teiden ylitykset

Ylitysjankohdan päättää tuomari. Vilkkaasti liikennöidyllä tiellä tuomari ilmoittaa, koska tie on vapaa.

Arvosteluperusteita

- koira ei ylitä tietä kohtisuoraan
- koira ylittää tien hidastellen
- koiran opastaessa risteysalueelle on arvosana puutteellinen

Korkeiden esteiden ohitukset

Korkeita esteitä ovat ajoneuvot, puomit, polulle kallistuneet puut tms. luonnolliset esteet. Opastusreitille pysäköity auto tai muu vastaava näkyvyyden peittävä este koiran on py-

sähtymällä ilmaistava.

Arvosteluperusteita

- esteeseen törmääminen
- liiallinen esteen varominen
- levottomuus
- esteen jälkeen reitille palaaminen
- näkyvyyden peittävän esteen ilmaisematta jättäminen
- tiensyrjään palaaminen esteen ohituksen jälkeen

Maassa olevien esteiden ohitukset

Maassa olevia esteitä ovat kulkureitin epätasaisuudet, kivet, juuret, kannot, vesilätäköt, yleensä kaikki luonnolliset esteet, jotka voidaan ylittää tai kiertää.

Arvosteluperusteita

- liiallinen varominen
- puutteellinen ilmaiseminen
- kiertämättä jättäminen
- reitille palaamisen laiminlyönti
- tasapainon menetys esteen takia

Häiriökoiran ohitus

Häiriökoiraksi ei saa valita aggressiivisesti käyttäytyvää koira. Häiriökoira ei saa päästä kosketuksiin koetta suorittavan koiran kanssa.

Arvosteluperusteita

- koira pyrkii häiriökoiran luo tai siitä pois päin
- koira pyrkii sijaistointoihin
- koiran opastuksen selvä häiriintyminen (pysyy kuitenkin hallinnassa)
- poistuminen opastusreitiltä, yleinen hallitsemattomuus ja hyökkäys häiriökoiran luo johtavat arvosanan alenemiseen puutteelliseksi.

Ohjaajan ja koiran välinen yhteistyö, arvosteluperusteita

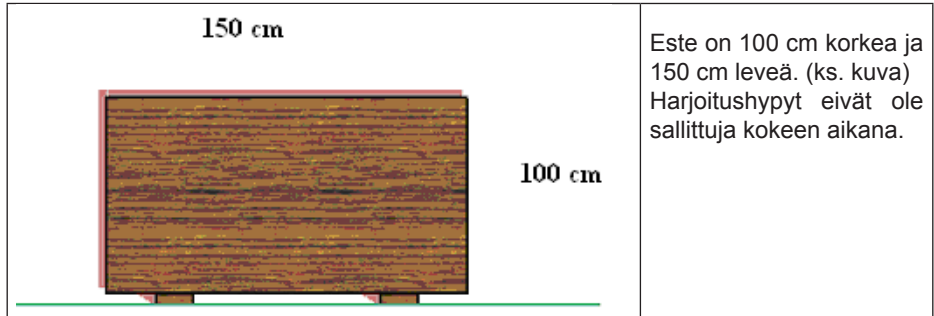
- koiran liiallinen ohjaaminen
- liiallinen kepin käyttö reitin tunnustelussa
- koiran kannustamatta jättäminen
- koiran tekemien virheitten huomiotta jättäminen

Opastamisen varmuus, arvosteluperusteita

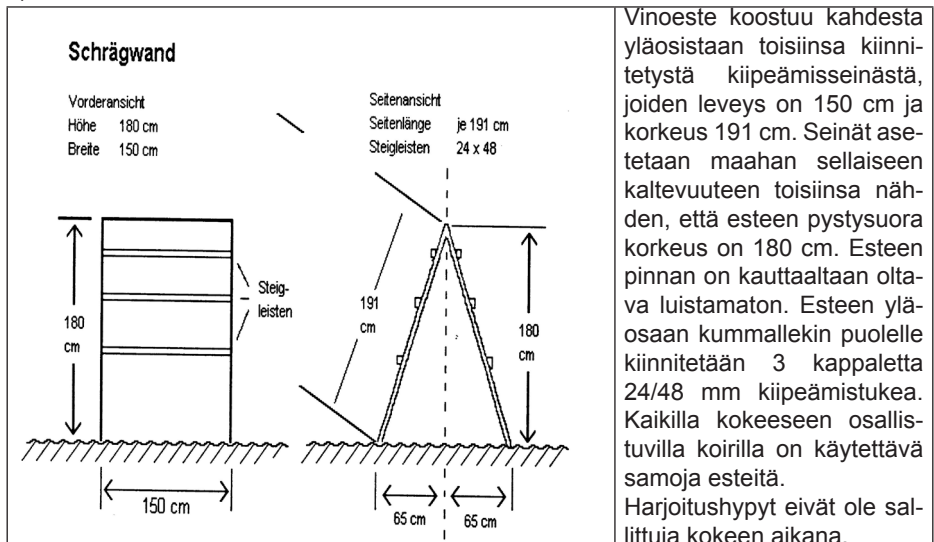
- kampeaminen tien oikeaan reunaan
- mutkittelu
- jatkuva nuuskiminen
- tarpeiden teko kesken suorituksen
- jatkuva liiallinen vetäminen
- jatkuva haluttomuus
- koiran toimintakyvyn häiriintyminen; arvosana on tällöin korkeintaan puutteellinen

Liitteet: tottelevaisuus

a) Hyppyeste

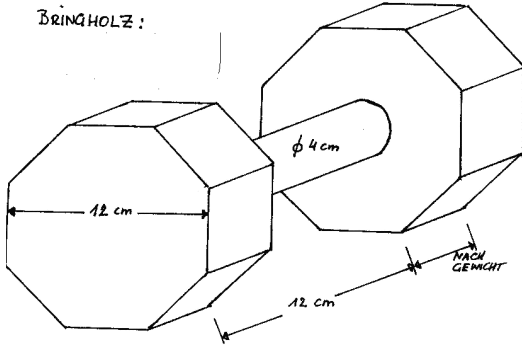

b) Vinoeste

c) Noutokapulat

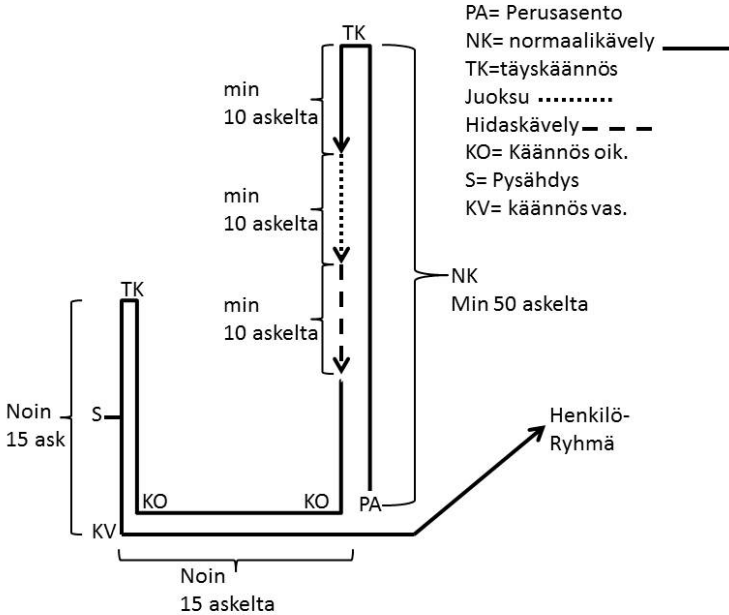
	1 - luokka	2 - luokka	3 - luokka
Tasamaanouto	650 g	1.000 g	2.000 g
Hyppynouto	650 g	650 g	650 g
Estenouto	650 g	650 g	650 g

Vain puiset noutoesineet ovat sallittuja noutoliikkeissä. Kaikkien osallistujien on käytettävä järjestäjän noutoesineitä. Ohjaajien omat noutoesineet eivät ole sallittuja.

Koeohjeen kuva noutoesineestä on ohjeellinen. Tärkeää on, että noutoesineiden painot vastaavat koeohjeessa määritettyjä painoja, sekä että noutoesineen keskiosa on puuta ja vähintään 4 cm korkeudella maasta.

d) Seuraaminen suoritus:

Aloituspaikka "PA" on myös liikkeen loppuperusasennon paikka. Henkilöryhmässä ohjaajan ja koiran on kierrettävä yhden henkilön ympäri vasemmalta ja yhden henkilön ympäri oikealta.

Ohjaaja tulee luokassa 1 kytkettynä ja luokissa 2 ja 3 vapaana seuraavan koiransa kanssa tuomarin luo, komentaa koiran istumaan ja esittelee itsensä.

Tuomarin annettua luvan, ohjaaja siirtyy kaikissa luokissa vapaana seuraavan koiransa kanssa aloituspaikkaan perusasentoon. Liikkeen suoritus aloitetaan tuomarin luvalla. Koiran tulee suorasta perusasennosta käskyllä "seuraa" seurata ohjaajaa tarkkaavaisesti, iloisesti ja suorana ohjaajan vasemmalla puolella, lapa koko ajan ohjaajan polven tasolla, ja ohjaajan pysähtyessä ilman käskyä istua nopeasti ja suorassa asennossa.

Liikesuorituksen aluksi ohjaaja ja koira kulkevat pysähtymättä 50 askelta suoraan eteenpäin, tekevät täyskäännöksen ja jatkavat takaisin päin 10-15 askelta, minkä jälkeen ohjaaja siirtyy ensin juoksuun ja sitten hitaaseen käyntiin (kumpaakin vähintään 10 askelta). Siirtymisen juoksusta hitaaseen käyntiin tulee tapahtua ilman väliaskelaita.

Suomen Kennelliiton yleinen sääntö koskien kokeiden ja kilpailujen ajankohdan siirtoa ja peruuttamista

Kokeet ja kilpailut on anottava voimassaolevien määräaikaisilmoitusten mukaisesti. Hyväksytty koe tai kilpailu tulee järjestää myönnettyä ajankohtana ja vain poikkeustapauksissa se voidaan siirtää tai peruuttaa.

1. Kokeen ajankohdan siirto

Kokeen siirto koskee aina koko koetta, palveluskoirakokeissa myös koelajia tai koelajin tiettyä luokkaa sekä kaikkia siihen ilmoittautuneita koirakoita. Päätös siirrosta tulee tehdä ennen kokeen alkamista. Kokeen siirtämisestä ja sen uudesta ajankohdasta päättävät ylituomari ja koetoimikunnan puheenjohtaja tai kokeesta vastaava toimitsija yhteisellä päätöksellä. Mikäli toinen näistä on koepäivänä estynyt, toinen tekee päätöksen yksin.

Koe voidaan siirtää vain yhden kerran ja uuden ajan tulee olla samalla koekaudella, muita vastaavalle ajankohdalle myönnettyjä kokeita häiritsemättä. Siirron takia peruuttaneiden tilalle voidaan osallistujamäärää täydentää.

Koe voidaan siirtää vain seuraavilla perusteilla:

- sääolosuhteet ovat koirille kohtuuttoman epäedulliset tai koiria vahingoittavat
- järjestäjästä riippumaton koalueen peruutus tai käytön este
- koetta ei voi järjestää sääntöjen edellyttämällä tavalla
- tuomarin äkillinen, ylivoimainen este, mikäli sijaista ei kohtuudella saada hankittua; esimerkiksi sairaus, onnettomuus, kuolema tms.
- muun ko. lajin säännössä tai koeohjeessa mainitun syyn vuoksi

Siirto on aina välittömästi ilmoitettava kirjallisesti koeluvan myöntäneelle kenneliirille tai liitolla voimassa olevia määräaikaisilmoituksia noudattaen. Siirretystä kokeesta siirtosyineen on aina mainittava kokeen koepöytäkirjassa.

Jos koirakko ei osallistu siirrettyyn kokeeseen, ilmoittautumismaksu palautetaan, mikäli lajin koeohjeissa ei toisin määrätä.

2. Kokeen peruutus

Kokeen peruutus koskee aina koko koetta, palveluskoirakokeissa myös koelajia tai koelajin tiettyä luokkaa sekä kaikkia siihen ilmoittautuneita koirakoita. Päätös peruutuksesta tulee tehdä ennen kokeen alkamista. Päätöksen tekevät ylituomari ja koetoimikunnan puheenjohtaja tai kokeesta vastaava toimitsija yhteisellä päätöksellä. Mikäli toinen näistä on koepäivänä estynyt, toinen tekee päätöksen yksin.

Koe voidaan peruuttaa vain seuraavilla perusteilla:

- kokeen siirtämiseen oikeuttava peruste (kts. kohta kokeen siirtäminen)
- muu, ko. lajin säännöissä tai koeohjeissa mainittu hyväksyttävä syy kokeen peruuttamiselle

Peruutettu koe on peruutussyineen ilmoitettava koepöytäkirjalla täyttöohjeen mukaisesti voimassaolevia määräaikaisilmoituksia noudattaen. Jos koe joudutaan peruuttamaan, ilmoittautumismaksu palautetaan, mikäli lajin koeohjeissa ei toisin määrätä.

Sääntö astui voimaan 1.1.1999, ja se korvaa Kennelliiton hyväksymissä koe- ja kilpailusäännöissä olevat vastaavat kohdat.

SKL-FKK:n muutoksen haku

Hyväksytty Kennelliiton valtuustossa 26.11.2006. Voimassa 1.1.2007 alkaen.

A Yleinen valitusmenettely

Sääntöjen mukaisesta arvostelusta ei voi valittaa.

Erimielisyydet

Kokeet, kilpailut ja luonnetestit

Erimielisyydet

Erimielisyyksistä on ilmoitettava ennen kokeen, kilpailun tai testin päättymistä kirjallisesti, Kennelliiton lomakkeella tapahtumasta vastaavalle tuomarille tai vastaavalle ylituomarille. Tämän on erimielisyyteen perehdyttyään pyrittävä saamaan asia heti ratkaistuksi. Koe, kilpailu tai luonnetesti katsotaan päättyneeksi tunnin kuluttua tulosten julkaisemisesta.

Erimielisyydestä ilmoittamatta jättäminen kokeen, kilpailun tai luonnetestin aikana aiheuttaa valitusoikeuden menetyksen. Kokeiden osalta ylituomarin on esitettävä valitusmenettelykäytäntö valittajalle.

Valitusaika, valitusmaksu ja jatkovalitukset

Vastaavan tuomarin tai vastaavan ylituomarin päätökseen tyytymättömän asianosaisen on tehtävä valitus kokeen myöntäneelle tai sitä puoltaneelle kennelpiirille, palveluskoirakokeiden osalta Suomen Palveluskoiraliitolle, vinttikoirakokeiden osalta Suomen Vinttikoiraliitolle ja agilitykokeiden osalta Agilityliitolle neljäntoista (14) päivän kuluessa valitukseen johtaneesta tapahtumasta. Valitusta käsiteltäessä tulee siinä olla liitteenä lausunnot kaikilta asianosaisilta. Asianosaiseksi katsotaan henkilö, jonka etua tai ratkaisua päätös koskee.

Valitukseen liittyvä valitusmaksu on suuruudeltaan kaksi (2) kertaa osanottomaksu. Valitusmaksu on maksettava todistettavasti kokeen myöntäjälle ennen valitusajan loppumista. Valitusmaksu ei koske arvostelutuomaria, toimikuntaa eikä toimikunnan edustajaa. Valitusmaksu maksetaan takaisin, kun valitus on lopullisesti ratkaistu ja valitus on katsottu aiheelliseksi.

Kennelpiiriin, Palveluskoiraliiton, Vinttikoiraliiton ja Agilityliiton on ratkaistava asia kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa ja päätös on annettava tiedoksi valittajalle kirjatussa kirjeessä tai muulla todistettavalla tavalla. Päätökseen tyytymätön asianosainen voi valittaa seitsemän (7) päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan Suomen Kennelliiton hallitukselle.

Kennelliiton hallituksella on erittäin painavista syistä oikeus ottaa asia käsiteltäväkseen, vaikka yleistä valitusmenettelyä ei olisikaan noudatettu.

Näyttelyt

Näyttelyissä syntyneistä erimielisyyksistä on ilmoitettava kirjallisesti, Kennelliiton lomakkeella, järjestävän näyttelytoimikunnan jäsenelle. Tämän on asiaan perehdyttyään pyrittävä saamaan erimielisyys heti ratkaistuksi.

Erimielisyydestä ilmoittamatta jättäminen näyttelyn aikana aiheuttaa valitusoikeuden menetyksen. Näyttelytoimikunnan jäsenen on kysyttäessä esitettävä valitusmenettelykäytäntö valittajalle.

Valitusaika ja valitusmaksu

Näyttelytoimikunnan jäsenen päätökseen tyytymättömän asianosaisen on tehtävä valitus kirjallisesti näyttelytoimikunnalle seitsemän (7) päivän kuluessa valitukseen johtaneesta tapahtumasta. Valitusta käsiteltäessä tulee siinä olla liitteenä lausunnot kaikilta asianosaisilta. Asianosaiseksi katsotaan henkilö, jonka etua tai ratkaisua päätös koskee.

Valitukseen liittyvä valitusmaksu on suuruudeltaan kaksi (2) kertaa halvin normaalihintainen ilmoittautumismaksu. Valitusmaksu on maksettava todistettavasti näyttelytoimikunnalle ennen valitusajan loppumista. Valitusmaksu maksetaan takaisin, kun valitus on lopullisesti ratkaistu ja valitus on katsottu aiheelliseksi. Valitusmaksu ei koske tuomaria, toimikuntaa eikä toimikunnan edustajaa.

Näyttelytoimikunnan on ratkaistava valitus kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa valituksen saapumisesta. Päätös on toimitettava valittajalle kirjatussa kirjeessä tai muulla todistettavalla tavalla.

Jatkovalitukset

Näyttelytoimikunnan päätökseen tyytymätön asianosainen voi valittaa päätöksestä näyttelyn myöntäneelle tai sitä puoltaneelle kennelpiirille seitsemän (7) päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan. Rotuyhdistysten erikoisnäyttelyiden osalta valitetaan Kennelliiton hallitukselle.

Kennelpiirin on ratkaistava asia kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa ja päätös on annettava tiedoksi valittajalle kirjatussa kirjeessä tai muulla todistettavalla tavalla. Päätökseen tyytymätön asianosainen voi valittaa seitsemän (7) päivän kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan Suomen Kennelliiton hallitukselle.

Kennelliiton hallituksella on erittäin painavista syistä oikeus ottaa asia käsiteltäväkseen, vaikka yleistä valitusmenettelyä ei olisikaan noudatettu.

B Oikaisuvaatimusmenettely

Mikäli näyttelyssä, käyttökokeessa tai kilpailussa havaitaan sääntöjen vastainen virhe, siitä on mahdollisuus tehdä oikaisuvaatimus valitusaikojen jälkeenkin.

Oikaisuvaatimuksen tekee rotujärjestö, näyttelytoimikunta, kokeen, kilpailun tai luonnetestin vastaava tuomari tai kennelpiiri valvontavelvoitteensa perusteella. Oikaisuvaatimus osoitetaan SKL:n hallitukselle. Se on tehtävä yhden (1) vuoden kuluessa näyttelyn, kokeen tai kilpailun pitämisestä ja lähetetään tiedoksi luvan myöntäjälle. Koiranomistajan tulee noudattaa yleistä valitusmenettelyä.

Kennelliiton hallitukselta on erittäin painavista syistä oikeus ottaa asia käsiteltäväkseen, vaikka oikaisuvaatimusmenettelyä ei olisikaan noudatettu.

Suomen Kennelliitto – Finska Kennelklubben ry:n yleinen jääviyssääntö

Hyväksytty Kennelliiton valtuuston kokouksessa 17.5.2007. Voimassa 1.1.2008 alkaen.

1. Tuomari ei saa toimia siinä kokeessa nimettynä (johtavana) ylituomarina, johon osallistuu hänen omistamansa koira tai sopimuksen perusteella hänen hallitsemansa koira. Myöskään nimetyn (johtavan) ylituomarin perheenjäsenen omistama tai sopimuksen perusteella hallitsema koira ei saa osallistua siihen kokeeseen, jossa kyseinen ylituomari toimii. Vanhemmat, avio- ja avopuolisot, rekisteröidyn parisuhteen osapuolet, lapset ja sisarukset katsotaan perheenjäseniksi, vaikka he asuisivatkin eri osoitteissa.

2. Koiraa arvosteleva tuomari/ulkomuototuomari/dopingvalvoja/dopingnäytteenoton avustaja on jäävi tehtävänsä, jos hän tai hänen perheenjäsenensä on:

- koiran ohjaaja/esittäjä
- koiran omistaja
- koiran kasvattaja
- sopimuksen perusteella koiran haltija

Vanhemmat, aviopuolisot, lapset ja sisarukset katsotaan perheenjäseniksi, vaikka he asuisivat eri osoitteissa. Avoliitossa ja vastaavasti yhdessä asuvat henkilöt rinnastetaan aviopuolisoihin. Kasvattajan sisarukset tulkitaan perheenjäseniksi vain, mikäli he asuvat samassa osoitteessa kasvattajan kanssa.

3. Ulkomuototuomari, joka työnsä tai harrastuksensa vuoksi käsittelee näyttelyyn ilmoittautumisia tai luetteloon tulevia koirien tietoja, ei voi toimia ko. näyttelyssä ulkomuototuomarina. Näyttelyyn osallistumisoikeutta ei ole ulkomuototuomarin omistamalla koiralla siinä näyttelyssä, jossa tuomari arvostelee.

Harjoitusarvostelijan omistama koira ei saa kilpailla siinä kehässä ja rodussa, missä hän suorittaa tehtävänsä. Hän ei myöskään saa esittää koiraa näyttelyssä, jossa toimii harjoitusarvostelijana.

Näyttelyssä työskentelevän kehätoimitsijan omistama tai sopimuksen perusteella hänen hallitsemansa koira ei saa kilpailla siinä kehässä, jossa hän työskentelee. Kehätoimitsija ei myöskään saa esittää koiraa samassa näyttelyssä tuomarille, jonka kehässä on työskennellyt tässä näyttelyssä.

4. Kennelliiton hallituksella on oikeus perustellusta syystä myöntää erikoisvapaus tästä säännöstä.

TUNNISTUSMERKINNÄN TARKASTAMINEN NÄYTTELYISSÄ, KOKEISSA JA KILPAILUISSA

1.1.2001 alkaen tunnistusmerkintä (joko Lifechip (Indexel) - tai Datamars-mikrosiru tai tatuointi) on pakollinen Kennelliiton virallisissa näyttelyissä, kokeissa ja kilpailuissa. Kennelliitto hyväksyy 1.1.2009 alkaen kaikki ISO 11784 standardin mukaiset mikrosirut joissa ei ole maakoodia. ISO 11784 standardin mukaiset sirut on hyväksytty 1.6.2009.

Tunnistusmerkintä on samalla tavalla pakollinen kaikille virallisiiin näyttelyihin, kokeisiin tai kilpailuihin osallistuville koirille kuin voimassa olevat rokotuksetkin. Niissä ilmoituksissa, joissa mainitaan rokotusmääräykset, tulee myös olla maininta tunnistusmerkinnän pakollisuudesta sekä siitä, että koiran rekisteritodistus on oltava näyttelyssä mukana tarkastusta varten. Ilmoittaessaan koiran näyttelyyn/kokeisiin/kilpailuihin omistaja sitoutuu noudattamaan näitä ohjeita.

Tunnistusmerkinnät tarkastaa tapahtuman järjestäjä pistokokein.

Tunnistusmerkinnän olemassaolo tarkastetaan ensisijaisesti koiran rekisteritodistuksesta. Koiran tunnistusmerkintä tarkastetaan ennen arvostelua/suoritusta.

Jos tarkastuksessa löytyy koiria, joita ei ole tunnistusmerkitty, tulee järjestäjän sulkea kyseinen koira pois tästä näyttelystä, kokeesta tai kilpailusta. Tämä tehdään näyttelytoimikunnan edustajan tai kokeen/kilpailun ylituomarin toimesta.

Epäselvä tatuointi ei estä koiran osallistumista. Sellaisissa tapauksissa koiran omistajaa pyydetään huolehtimaan siitä, että koira tunnistusmerkitään uudelleen, ja uudesta merkitsemisestä toimitetaan todistus näyttelyyn, kokeen tai kilpailun järjestäjälle kuukauden sisällä tapahtumasta.

Kennelpiireille toimitetuilla mikrosirujen lukulaitteilla pystytään lukemaan myös ns. vanhan standardin mukaisia Lifechip (Indexel) tai Datamars mikrosiruja.

Suomen Palveluskoiraliitto SPKL ry

www.palveluskoiraliitto.fi

Puh. 050 5549 222

toimisto@palveluskoiraliitto.fi

Koulukuja 1, 04200 KERAVA